

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

TEATRO CATALÀ

LA

Bruixa

ORIGINAL DE

FREDERICH SOLER

(SERAFI PITARRA)

Prev. 13

BARCELONA: Llibreria d' Eudalt Puig, Plassa Nova, núm. 5

LA BRUIXA

LA BRUIXA

TRAGI-COMEDIA EN QUATRE ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

Frederich Goler y Hubert

(SERAFÍ PITARRA)

DE L' ACADEMIA DE LA LLENGUA CATALANA

MESTRE EN GAY SABER

Estrenada ab extraordinari éxit en lo TEATRO CATALÁ, instalat
en lo de ROMEA, la nit del 11 d' Octubre de 1887.

BARCELONA

LLIBRERIA D' EUDALT PUIG

PLASSA NOVA, NÚMERO 5

1887

Ningú podrà traduhir, representar, ni reimprimir aquesta tragi-comedia, sense permís del autor.

Lo director de la galeria intitulada: PROPIEDADES DE OBRAS DRAMÁTICAS Y ZARZUELAS, don Ramiro Monfort y Arxer, qual despatx se trova en la plassa de Santa Ana, número 8, pis tercer, es l'únic encarregat d' aquesta obra, y ab ell deurán enténders' tots los teatros y societats que vulgan representarla.

Quedan reservats tots los drets.

BARCELONA

ESTABLIMENT TIPO-LITOGRAFICH DE ESPASA Y C.^a

221, CARRER DE CORTS, 223

AL

Sr. D. Joseph Puigjermanal

*Alcalde president del Municipi de la molt invicte
Vila d' Hostalrich*

Senyor mèu y amich estimadíssim: Quan per lo *Centre Català* fou portada á terme la, pera mi, tan honrosa com inmerescuda idea de commemorar en una lápida la casa d' Hostalrich, ahont vaig escriurer món primer drama: *Las Joyas de la Roser*, nombrantme ademès fill adoptiu d' aqueixa immortal vila; vosté, bondadós y amable, me va hostatjar en sa casa y me va obrir los brassos, sino com pare, que simbólicament podria representarme, per la presidencia que ocupa del Municipi que m' adoptá com á fill, com á germá carinyós, á qui jo tinch per tal, sempre que recordo las moltíssimas atencions y l' agrado de que vaig ser objecte per part de vosté, durant los tres dias que Hostalrich va galanejarme de la manera carinyosa que sempre sos habitants han sabut ferho.

Deber es, quan menys, de cortesia, lo de sagellar en una forma ó altra lo recort de tantas finesas, y m' ha semblat ocasió propia la de aprofitar l' éxit extraordinari que obté aquesta tragi-comedia que li dedico á vosté, ab la sola idea de que aixís quedi estampada en sas primeras páginas la mostra de la gratitut que jo sento en món cor, respecte de qui, com vosté, tan directament va contribuir á proporcionarme un dia de gloria, tant més agraht quan jo menys mereixedor ne sia, ja que si jo, inmodest, creguès que m' era degut, veuria no més que com paga de deute, lo que veig avuy com una mercé que no podré agrahtir prou, encara que són recort poguès durar tant com duri la mèva vida.

Servescas, donchs, acceptar, estimadíssim amich, la dedicatória d' aquesta tragi-comedia, que, sens demanarnhi vénia, m' he atrevit á estampar en aquesta página, y no dupti de que ella será 'l sagell de gratitut que, per vosté, l' Ajuntament y la vila d' Hostalrich, sent qui l' admira, l' estima y es afectíssim amich, Q. S. M. B.

Frederick Soler.

REPARTIMENT

PERSONATGES

ACTORS

MUNDA.	D. ^a Concepció Pallardó.
GRACIETA.	» Caterineta Fontova.
BIELÓ.	D. Lleò Fontova.
OLAGUER.	» Jaume Martí.
PAULÍ.	» Joan Isern.
JORDI.	» Frederich Fuentes.
VESPA.	» Jaume Virgili.
ONOFRE.	» Ramon Valls.
MERO.	» Joan Marqués.

Pagesos, pagesas, noys

Lloch de l' acció: montanyes d' Ordal

ÉPOCA: CONTEMPORÁNEA

Esquerra y dreta, las del actor

ACTE PRIMER

Un tros plà en la falda d' una montanya d' aprop d' Ordal. A la esquerra, la casa de Munda, posada de manera que, desde 'l primer bastidor, arribi, en línia diagonal, fins á mitj escenari d' aprop del fondo. Al acabar la casa hi há, adherida á la mateixa, una torre moresca deteriorada, deixant véurer, pe'l finestral, á la altura del primer pis, la cambra de Gracieta, prou gran pera que, desde fora, pugui saltar á dins un home. En la part de casa que correspon á la primera caixa, hi há porta d' entrada ab truch de ferro; en lo tros de casa que va desde la porta d' entrada á la torre, hi há un finestral gran que dóna á n' als baixos de la casa y al comensament de la escala interior, per 'hont se puja á las habitacions del primer pis y á la cambra de la torre. Aquest finestral está salvaguardat per una gran reixa antiquíssima de ferros groixuts y nuosos en la part en que s' encreuhin. La fatxada de la casa figura estar molt deteriorada, y sostinguda gracias als remendos y aparellaments de mahò de plà, que 's veuen, mal arrebossats. Aixó no obstant, lo total del edifici, trepat per l' eura, la mareselva y las parras, mitj cubrint sa antigor, presentarà un aspecte, al mateix temps que rústich, romànticament poétich. A la dreta, dessòta una alzina, una font que raja constantment, voltada de rocas y pedras, disposadas en rotllo, pe 'ls que hi van á fer fontadas. Al fons, un turó, per qual camí sitzaguejant, baixarà la bruixa al final del primer acte. De part á part del fondo una pineda per dintre d' hont passarà 'l fantasma. Cel núvol. Arbres y rocas per tot. L' acte comensa á las set de la tarde d' un dia d' estiu.

ESCENA PRIMERA

OLAGUER, VESPA, JORDI, ONOFRE y Pagesos, que acaban de brenar, sentats á terra, al dessòta de l' alzina

OLAGUER. Avant; podéu tréure 'ls plats.

VESPA. Sí; un cop tip, jo ja dejuno.

(*Los pagesos, que fan de mosso, desparan lo brenar y s' ho van emportant tot.*)

ONOFRE. Vaja, qu' ha estat un sant Bruno

- de aquells que 's fan mès salats.
- OLAGUER. ¿Cóm, sant Bruno? La fontada
se ha fet en celebració
d' havé eixit arcalde jo,
y no es sant Bruno, es pagada.
- VESPA. ¿Que ho dihéu de veras?
- JORDI. De veras.
- L' oncle may diu rés per riure'.
- OLAGUER. ¡Bèn dit, noy!
- VESPA. Bè. Sab de viure'
y, es clá'; 'l perèr dóna peras.
- ONOFRE. Vaja, donchs, noys; ja qu' arriba
á tal generositat,
cridémho tots d' un plegat:
— ¡Viva 'l senyor Batlle!
- TOTS. ¡Viva!
- OLAGUER. Gracias, gracias, pueblo amado.
- JORDI. Oncle, aixó es dels *Pastorets*.
- OLAGUER. Donchs qué vols dirhi, si aquets
me tractan ab tant agrado.
Vaja; fuméuhi una mica.
- (*Se tréu un paquet de pursos y 'n reparteix als con-*
vidats.)
- ONOFRE. ¡Ah! ¡ah! ¡ah! ¡Visca molts anys!
- VESPA. ¡Oh! ¡Y son pursos bons, companys!
- JORDI. Dels que fuma la gent rica.
- (*Encenen tots, donantse 'ls pursos y 'ls mistos l' un á*
l' altre.)
- ONOFRE. ¡Ah! ¡Aixó es fumar!
- OLAGUER. No n' hi há de altres
de mès bons.
- JORDI. Es fumar noble.
- VESPA. Vaja, Olaguè, en aquest poble...
lo que 's diu.... ¡Quí com nosaltres!
Deyan que 'l *Modus vivendi*
nos faria aná endarrera...
¡Cá! ¡Miréu quína fumera!
- OLAGUER. ¡Oy! Sembla 'l fum d' un incendi.
- VESPA. ¡No! Es fum pe 'ls trevalladors
que anavan á deixar l' eyna;
Miréu: ja hi torna á haver feyna,
ja trevallen los vapors. (*Riuhen.*)
- ONOFRE. ¡Ah! Y si 's guanyan ells la vida
ja hi há al poble la riquesa.
- VESPA. No encara; hi há un' altra empresa,
qu' ha d' afrontar de seguida
lo senyor Batlle, si vol
que hi hagi aquí tranquilitat,
ó, sino, tindrem aviat,
altre cop, penas y dol.
- OLAGUER. ¿Y aquesta empresa, quína es?
- VESPA. La de tréurer de seguida

- á aquesta bruixa malehida,
que ja li hem fet lo procès.
- OLAGUER. Alsa: ¿ja hi torném?
- VESPA. Hi torno
perque 'l poble ho tèn pensat,
y ell es qui ho ha demanat;
que digan si jo 'ls soborno.
- JORDI. (Vaja; veig qu' en Vespa posa
fil á l' agulla. Anèm be).
- OLAGUER. Pero, vejám; ¿á qué vè
que vos fassi tanta nosa?
Escoltéu; veniume aquí,
criaturotas mal criadas:
jo, quan tinch paraulas dadas
sè que las haig de cumplí',
y, encara que, quan votavau,
jo vos deya que sí á tot,
perqué veyá clar que 'l vot,
si no cedía, no 'm dávau;
sempre pensava per mi
que, quan hagués d' arribar,
podriam del cas parlar
y ara 'n podrém parlá' aquí.
- VESPA. ¡Cá!
- JORDI. ¡No vos escoltarán!
- ONOFRE. Bè; veurás, home, parlémho
y vejám qu' es.
- OLAGUER. Just; mirémho
y us explicarè 'l mèu plan.
Veuréu... seyémhi.
- JORDI. Seyém.
- (*S' acostan pedras y seuhen, fent semicircul.*)
- OLAGUER. Mira: de sessió tèn honors.
Sòm aquí 'ls sis regidors
y jo 'l Batlle. Comensém.
- VESPA. (*Prenent un got i trlicantlo ab un altre.*)
Vaja: se abre la sesion.
- JORDI. (*Mirant lo relotje.*)
Las siete y veinte minutos.
- OLAGUER. Veuréu: los brutos son brutos;
pero 'ls homes, homes son,
y, avans de determinar
perdre' á una pobre infelís,
hem de mirar si es aixís
com se l' ha de castigar.
- VESPA. (Noy; comensém malament). (*Ap. á Jordi.*)
- JORDI. (Sí; ja veig que la defensa).
- OLAGUER. En lo món tot se comensa
sempre pe 'l comensament,
y 'l comensament, aquí,
es véure' ara si 'ls informes
de la Munda, están conformes

- ab los que m' han dat á mi.
JORDI. Tiréu avant.
OLAGUER. D' una hisenda
que va fer malbè l' heréu,
la Munda n' es, com sabéu,
pubilla sense cap prenda.
JORDI. Per ara va bè la historia.
OLAGUER. Llavors... en aquella fetxa,
vivía aquí al poble un metje
que hauria estat una gloria,
y, en aquell temps, la Mundeta,
qu' es com li deyan llavors,
talment era un pom de flors
de bonica y xamoseta;
y 'l senyor metje, que anava,
sempre que un malalt hi havia,
á visitá á la masia;
com que la veyá y parlava,
per graus li va anar veyent
lo bona y dócil que ella era,
y, ell solter y ella soltera...
Rés: que 'n va eixí' un casament.
JORDI. Vaja: ja 'ls tením casats.
VESPA. Per ara seguíu bè 'l curs.
OLAGUER. Ara, 'l vostre bon discurs
ja us déu dir que, enamorats
com estavan, van tenir
aquí una lluna de mel,
que 'l poble 'ls hi va sè un cel
fins que 'l cel se 'ls va ennegrir.
Un cop la dona va sè
del metje, es clá', era metjesa,
y tenia ella una empresa,
¡si aquest se 'n recorda bè!...
VESPA. Prou que 'm recordo de tot.
OLAGUER. Que aviat va agafar tant crit
ella com lo sèu marit
treballant á qui mès pot.
Com qu' ell l' havia ensenyada
de llegí' y escriure', es clá',
en trobant un llibre á má
ja hi dava una repassada,
y entre aixó y véure 'ls remeys
qu' ell donava, ja hi havia
quí, per certs mals, prefería
de la metjesa 'ls serveys.
Pero 'l bè no pot durar.
D' ella 'ls pares van morir,
sòn germá los va seguir
y pubilla ella va entrar;
quan justament los carlistas,
fentli 'l marit presoner,

per sòn rescat, van voler
totas las hisendas vistas,
y ella tot ho va donar;
pero ab tant terrible sort
que 'l sèu marit va ser mort
ab tot y lo que va dar.
VESPA. Fins aquí la rahò us sobra.
JORDI. Va ser mártir fins aquí.
OLAGUER. Va quedar la trista així'
viuda, ab una filla y pobre,
y encara havent d' amparar
á n' als pares de sa mare,
sos dos ávis, qu' ara encara
los sostè ab lo sèu pensar;
quan, veyent abandonada
aquesta casota vella,
va venir á mi á dirme ella
si li daria arrendada,
y com que aixó es del comú,
y era llavors regidor
jo, li vaig fer fè 'l favor
que, aixó, que no ho vol ningú,
li fòs á n' ella llogat,
y aquí, ab lo sèu ram, vivia,
y á filla y vells mantenía,
quan comensa, tot plegat,
á corre' un rum, rum pe 'l poble
que s' ha anat augmentant doble
mentres mès temps ha passat,
y la que á tothom curava
y de tots era 'l consol,
y de la gent d' aquest vol
(*Apareix Paulí al fondo y escolta.*)
á tothom aconsellava;
avuy es lladre, y es bruixa,
y va ab lo mal esperit,
y hasta, com fa poch héu dit,
quan passa, 'l rector la ruixa
ab los espergis, perquè
no 'l embruxi á n' ell y tot,
y jo no us ne crech ni un mot
dihento ab tota bona fé.

ESCENA II

Los mateixos; PAULÍ

PAULÍ. Y fèu mòlt bè no creyentho,
perqué no n' hi há un brot de cert.
JORDI. (¡Vatúa! ¡En Paulí!)

VESPA. (‘L cap vert).
ONOFRE. (Jo ja estava aquí temen-tho).
PAULÍ. ¡La Munda bruixa! ¡Mal llamp!
¡Sinò pe ‘l sinò!...
OLAGUER. ¡Paulí!
¡Home, no ho prènguis així!
PAULÍ. ¡Oh! Es que veig que no hi há un pam
de net, y á tu, si t’ atracas... (A Vespa.)
VESPA. ¿A mi?
PAULÍ. A tu. Sí. ¡Qué! ¿qué hi há?
Si ‘t atracas t’ ho dirá
la tralla de las xurriacas.
VESPA. Val mès qu’ un ho deixi corre’...
PAULÍ. Per mi corre’ y volá y tot.
¿Ahònt s’ ha vist dir may ni un mot
y vení’ aquí á armar camorra
contra una pobreta dona
que, si ha fet ré’ al món, sols es
per honrada y per excès
de ser massa digna y bona?
JORDI. Bè, en Paulí, es molt natural....
VESPA. Es clar; per có ‘s descapdella;
com qu’ ha rebut favors d’ ella...
no podrà pas dirne mal.
PAULÍ. Sí, que ‘ls he rebut, ¿y qué?
Los he rebut y ab tot’ honra,
que ‘l ser pobre no es deshonra
mentres hi hagi bona fé.
Sí que ‘ls he rebut: la mare
y ‘l mèu pare, que al cel son,
avans de venir jo al món
eran mès pobres encara
que ‘ls que ara captant veyéu,
y la mèva mare, així’,
á punt de tenirme á mí
y duhent la pesanta creu
de tení’ al pare postrat
al llit, prop de la agonía,
se ‘n va anar á trobá’ un dia
á aquest àngel de bondat:
—Munda, plorant, li va dir;
vaig á doná un fill al món,
y no sè ‘ls socors ahònt son
per poderlo sostenir. —
No va haver de dir rés mès.
La Munda va aconsolarla,
va aná’ á casa á acompanyarla,
va fer que ‘l pare ‘s curès,
va auxiliá’ls fins que la mare
va tenirme á mí, y, llavors,
com si no fòs prou esforços
lo de mantenir, com ara,

á la sèva pobre filla
y als sèus ávis, tan vellets,
ab apuros com aquets,
fent, com sent rica y pubilla,
va mantenirm' pare y mare
fins que 'ls dos varen morí',
malalts sempre; 'm va dá' á mi
la instrucció que no tens ara
tu, que, ab llana á n' al clatell,
creus en bruixas y en bruixots,
y si encara créurer pots
que pot dú al poble un flagell
la qu' es tan bona y humana,
sápigas que, de seguida,
perque jo 'm guanyès la vida,
de cavall y de tartana
me va adelantá 'ls diners,
haventse ella d' empenyá'
pe 'ls diners que 'm va deixá',
á torná' un tant cada mes.
Véus aquí 'l que ha fet per mi
la que tots teniu per bruixa,
la que dihéu que 'l rectò ruixa
ab espergis si va allí.
Un' obra de caritat
que 'm tèn tan agraht de cor,
que, á n' al que li causí un plor
ab lo que duhéu intentat,
l' agafo pe 'l coll, si puch,
y, arrastrantlo á la pujada
d' Ordal, ab la tartanada
bèn plena, com sempre duch;
lo bofetejo, 'l patejo,
á sòta la roda 'l poso,
y, gosant, igual que goso
quan á un escorpi trossejo,
pego una xurriacada
guiant cap ahònt tèn 'l coll per dar,
y, ¡raaach! li faig passar
per damunt la tartanada.
¡Alsa, alsa, noy!...

VESPA.

ONOFRE.

OLAGUER.

VESPA.

PAULÍ.

VESPA.

PAULÍ.

¡Ni una hiena!

No us ne fiéu dels desnerits.

Bè, sí; entre morts y ferits
tot una sabata plena.

Veurás; vinala á insultar
y sabrás si es plena ó buyda.

Vaja, donchs; ja qu' hi há qui 's cuyda
ara aquí de defensar,
á véure' si la defensas
de lo que jo 't probarè.

Si m' ho probas t' ho creurè

- y no ho pendrà per ofensas.
- OLAGUER. Endavant, donchs; vèsho dihent.
- VESPA. Quan va passà aixó, m'apar
que vos èrau á la mar
feya un any, del poble ausent.
- OLAGUER. ¡Ah! Allavors que, renyit jo
ab lo pare, navegava,
per mirar si m'olvidava
d'aquella situació.
- VESPA. Just, llavoras. Donchs llavoras
va donar qué dir, y en gran,
aquesta que tu ara tant
que se 'n digui mal, deploras.
Encara 'l metje era viu
quan... y aquí vè la tramoya,
va vení' al poble una noya
no se sab per quin motiu.
Diuhen, pòchs que la van véure'...
- ONOFRE. Jo, la vaig véure'.
- VESPA. Sí; aquet
es un d'ells... qu'era un pamet
hermós com ningú 's pot créure'.
- ONOFRE. Pero mòlt esgroguehida.
- VESPA. Sí, mòlt trista y mòlt passada.
Va aná' á ca 'l metje, y la entrada
se li va obrir de seguida.
- PAULÍ. Fins aquí...
- VESPA. Deixa avansar
y aviat veurás lo misteri.
Va entrá' á dins, y un cop va serhi
ab la Munda va enrahonar,
y aquesta, tancant la porta,
quan se la va havé escoltada,
la va tení' á dins tancada
tot un any, com si fòs morta.
- PAULÍ. ¿Tot un any?
- VESPA. Sí; porque 'l poble,
curiòs, com es natural,
va voler véurer que tal
la noya del posat noble,
y á fé que no hi va valer
mirar per forat y escletxa;
de la noya de ca'l metje
may més rés se 'n va saber.
Fins que un dia, al cap d' un any,
just y á l' hora que 'l cumplia...
- OLAGUER. ¿Al fé' un any?
- VESPA. Dia per dia.
Va passá' un cas mòlt extrany.
Va vení' al poble un senyor,
vell, ab una barba blanca;
truca, li obra porta franca

al punt lo senyor doctor,
y, sense tancar ni rés
la porta, baixa endolada
la que havia estat tancada
tot aquell any, com un pres.
Ella va besar la mà
á n' aquell senyor ja vell;
sense dirli ni un mot, ell
se la 'n va al rieral portá',
ahònt ja un cotxe 'ls esperava;
va pujá 'l vell després d' ella,
lo cotxero, la portella
va tancar, y jo, qu' estava
allí ab aquest, y altres mòlts
que hi vam acudir curiosos,
los vam perdre' aviat, confosos
en mitj d' un núvol de pols.
Bè... ¿Y aixó ja es bruixeria?

PAULÍ.

VESPA.

Ara comensa á guaytar.
Al poble 's va murmurar
del fet extrany tot lo dia.
¿A qué vè tenir tancadas
noyas un any en presò
y véurers sols, com visió,
en tot un any dos vegadas?
Tothom aixó á sí va dirse,
á suspitar comensant,
fins que va arribar l' instant
qu' encara 'l fet va enfosquirse.
¿Y va tardá molt?

PAULÍ.

VESPA.

Vuyt dias.

Al fer vuyt dias cabals
van comensá 'ls cops mortals
que tením per bruixerías.
S' havia mort aquella noya;
lo vell, de desesperat,
s' havia á n' al mar tirat,
y, 'l qu' ensenya la tramoya
de la Munda y del doctor,
tenint á la noya presa,
es que... van ells la riquesa
heretar d' aquell senyor.

OLAGUER. ¿Qué dius! ¿la riquesa tota?

VESPA. Tota, sens faltarli un xavo.

OLAGUER. ¿Sí, que noy!

VESPA. (A Paulí.) ¿Qué tal? ¿Te clavo?

PAULÍ. Clavarme, no. 'M destarota
perque, de cop, no veig bè
lo fi d' aquesta extranyesa;
pero no era cap vilesa;
aixó fins ho juraré.

VESPA. ¿No era cap vilesa, y

- heretavan lo d' ells dos?
- OLAGUER. Al menos es misteriòs.
- VESPA. Y, si no ho fòs prou així',
va seguint la bruixeria.
Al fer vuyt dias cabals,
se varen posar malalts
pare y mare á la masía
de casa d' ella, pe 'ls dols,
que 'ls havia dat l' heréu
jugantse 'ls diners arréu,
per las timbas d' aquets vols.
- PAULÍ. Ja ho sè qu' era un calavera.
- VESPA. Va aná 'l metje á visitarlos,
va anar la Munda á vetllarlos,
com filla y germana qu' era,
y, á dins del terme d' un mes,
germá y pares van morí',
y ella va heretar així'
la hisenda, casa y diners.
- OLAGUER. ¡Sí que ja son massa sorts!
- VESPA. ¿Vejám aixó cóm s' explica?
no mès perque ella fòs rica,
en menos d' un mes, cinch morts.
- PAULÍ. ¿Y qué, y vols potser pensar
qu' ella las va fer sucsehir?
- VESPA. Jo sols sè qu' ells van morir
y ella tot ho va heretar.
- PAULÍ. ¡Casualitats!
- VESPA. Ho sería
no haventhi mès fets probats.
- PAULÍ. Tambè son casualitats.
- VESPA. Que 's tènem per bruixeria.
¡Oh! Pero no va gosarho.
Li van secuestrá 'l marit
los carlins y tot seguit,
per rescat, va haver de darho.
- PAULÍ. ¿Y aixó també déus trobar
(*Ab tó irónich.*)
que es un altra bruixeria
pe 'l profit que li tenia?
- VESPA. Es que la va castigar
Nostre Senyor, per probarli,
si ha duptat de Dèu, que hi es.
Pe 'l marit va dá 'ls diners,
y, per có, van fusellarli.
- PAULÍ. Per vilesa y mala fé
del cabecilla carlista.
- VESPA. Per causa probada y vista
contra 'l metje, sobres que,
quan ja estava en llibertat,
á n' als soldats sobornava
del carlí, y ab ells tramava

- deixá 'l jefe assassinat.
Bè; aixó 's diu.
- PAULÍ.
VESPA. Perque es lo cert.
PAULÍ. Ó perque es fals.
VESPA. Ja ho sabs tú.
PAULÍ. Potser jo mès que ningú.
VESPA. Sí; somiant.
PAULÍ. Ó estant despert.
JORDI. ¡Alsa, noys, quín tiroteyo!
ONOFRE. Deixéu fè; 's pican las crestas.
OLAGUER. ¿Veus? Ab bromas com aquestas,
¿qué hi vols fer? Jo m' hi recreyo.
- PAULÍ. Sí, veig que us hi divertíu
y á mi ni gota m' agrada;
ab aixó, d' una vegada
acabém: ¿tot lo motiu
de trobar bruixa á la Munda
se funda en lo qu' has contat?
VESPA. Sí; pero no hi acabat
tots los motius en que 's funda.
- PAULÍ. Vaja, donchs; vèlos dihent,
que, per ara, no m' embaucas.
- VESPA. No s' acaban may las aucas
de redolins que vaig fent.
- PAULÍ. Bastará per fèrne una
que 'n digas quaranta vuyt.
- VESPA. Donchs vaig dihent. Perdut lo fruyt
d' aquella mala fortuna,
la Munda aquí va trobarse
viuda y pobre, ab filla y ávis,
y 'ls remeys y 'ls consells sabis
que dava, varen mimvarse
per ser prou per mantenirse
los dos vells y ella y la noya,
y va pensá en la tramoya
d' aná al dimoni y rendirse.
- PAULÍ. ¿Quín dimoni era, en Banyeta?
- VESPA. Era 'l que ab una recapta
de dimonis, un dissapte
li va dir:— Seguint la beta
dels consells que t' he dat jo
posarás mal á la gent,
y serás impediment
de tot lo qu' es digne y bó.—
- PAULÍ. ¡Vaja, home! ¿Y tu podrás ser
tant de la crosta de baix
qu' has caigut á n' al calaix
de créurer qu' hi há un formiguer
de bruixas y de dimonis
que dant neguit s' entretènen?
Si acás es perque 't convènen
y aixó déu fer que 'ls abonis.

- VESPA. Bè, jo 'ls abonaré ó no;
pero hem vist per experiència
lo qu' hem vist, y la evidència,
fill mèu, no t'è remissiò.
- PAULÍ. Bè, donchs, acabém: ¿qu' has vist?
- VESPA. Havém vist, y en aixó 's funda
lo dir qu' es bruixa la Munda,
que, de desde l' estat trist
de viuda, en que va quedar,
cauhen cada dia doble
al dessobre d' aquest poble
los mals que l' han d' enfonsar:
L' *Emília*, la filoxera;
los sols forts, las pedregadas,
los frets tardants, las glassadas
matant la brotada entera.
Y aquí ara 's mor un tossino,
y ara allí un parell de bous,
y no 's sab per quíns set sous
tothom plora y diu: m' arruino,
y l fruyterá s' atropella,
y 's còrcan tots los quadrats
ab tot y ser bèn tallats
dintre de la lluna vella,
y hasta, per deixar conclós
tot lo mal que hi hagi per véure',
no falta qui li han de tréure'
los mals esperits del cos.
- PAULÍ. Bè; y, suposant que siguès
tot aixó cert, qu' es mentida,
¿fóra probat de seguida
que la Munda fòs qui ho fès?
- VESPA. ¡Bah! Y probat ab proba plena
sense duptes, perque, aixó
d' aquestos trastorns, que jo
t' explico de tota mena,
no mès passen á n' al que,
com jo, la ataca per bruixa,
y la insulta, y nò li asfluixa
ni mitja malla, per ré.
Home, mirat... en Badó;
no la va saludá ahir,
y ahir si li va morir
lo porch, parlant ab perdò.
A n' en Pau, que no 's pot créure'
del modo ferm que la ataca,
se li ha mort ara una vaca
que enamorava de véure'.
A n' en Met, que li esquadrinya
lo qu' ella fa, li ha pagada.
Ab la última pedregada
li ha trinxat talment la vinya,

- y ara , sens anar més lluny,
 ja un mes qu' en Roch hi ha renyit
 y ara está que li ha surtit
 al coll un goll com lo puny.
- PAULÍ. Bè; lo que jo 't dich. La atacas;
 pero sempre ab probas fluixas
 perque, fill mèu, sense bruixas
 també 's moren porchs y vacas.
- VESPA. Sí; pero ab tota la colla
 qu' han rebut mals, pochs n' hi há
 que hagin trobat l' endemá
 un galápach dins d' un' olla.
 Ni 's troba com á cal Quiso,
 quan van habè 'l bou colgat,
 un cor de bé, tot clavat
 d' agullas, com un erisso.
 Ni 's troba, quan algú 's mort,
 ficada dins d' una esquerda,
 un tros de candela verda
 com va passá ahí á ca 'n Tort.
- PAULÍ. Bè; ¿y vols dir que la candela,
 y 'l cor tot clavat d' agullas,
 y 'l galápach, qu' en Tramullas
 va trobá á ca la Miquela,
 tot son arts de bruixeria
 de la Munda, cap de trons?
- VESPA. Sí, que ho dich. Son invencions
 de la sèva traidoría.
- PAULÍ. Donchs jo 't dich, clá y net, que ments.
- VESPA. Mira, noy, que tu, insultant...
- PAULÍ. Ments, sí, y t' ho dich al davant
 de tanta cara com tens.
- VESPA. ¿Y donchs, si 't diguès qu' en Mero
 va véurer com en Tramullas
 va trobá 'l cor ab agullas?
- PAULÍ. ¿Y qué 'm tens de dir, embustero?
- VESPA. ¡Embustero á mí!...
- (*Van per abrahonarse y tots corren á descompartirlos.*)
- OLAGUER. ¡Ep!..
- JORDI. ¡Tu!
- TOTS. ¡Ep!
- PAULÍ. ¡Deixéume aná! A cops de vara
 li vull deixar cos y cara
 ab més bonys que no tè un cep.
- OLAGUER. ¡Pero, home, per Dèu, Paulí!
- PAULÍ. No hi há més Paulí ni Paula.
 ¿Qué no ho veyéu que aquest maula
 no fa rés més que mentí?
- VESPA. Mès tart nos veurém.
- PAULÍ. Mès tart
 y quan vulgas, miserable.
 ¿Qué t' ha fet perque, culpable

l'acusis tu de mal art,
aquesta pobre infelissa,
mès que favors, desagrahit?
Ja ho sè, ja; ja se m' ha dit
quí es lo vil que vos atissa.
Aquí lo que hi há de cert
y 'n tinch proba y no gens fluixa,
es que hi há qui fa de bruixa
á n' al poble, y un despert
es lo qui hi va y l' aprofita
per comprometre' á la Munda,
y ella es la que fa que abunda
com una forta cullita
ara tant aixó de cors
clavats d' agullas, y creus
de cendra, que, segons veus,
tènen los tossinos morts,
y malalts ab accidents
dihènt que son mals esperits,
y tots aquets acudits
explotats ab mals intents;
pero aixó avuy s' ha acabat.
A la Munda li fa falta
un qu' estigui á la que salta
per deixar descalbrat
á n' al que la perjudiqui,
y, desd' ara, aquest sò jo;
¡Bó! ¿Hònt s' ha vist fer tot aixó
sense un motiu que s' expliqui
contra una pobreta dona
que tè dos vells per companys
y una noya de vint anys
qu' es un ángel de tan bona!...
Vaja, fóra, ja está dit:
Jo 'm faig tutò' y curadó'
y albacea y marmessò'
d' aquesta gent, tot seguit.
(*Va á la casa, truca y crida.*)
¡Bielò!

VESPA. Ré; 's veu que la bruixa
ja 'ns l' ha ullprés.

ONOFRE. Veig que sí,
perque l' apoya ab un bri...

VESPA. ¡Oh! Ja hi pots posar la cuixa!

PAULÍ. ¡Bielò! (*Tornant á trucar.*)

ESCENA III

Los mateixos; BIELÓ

BIELÓ. ¡ Quí hi há!
PAULÍ. Obríu.
BIELÓ. (*Obra y guayta.*) ¡ Ah! ¡ Hola!
¿ Ets tu, Paulí?
PAULÍ. Sí; passéu.
Ja vinch de seguida, entréu.
BIELÓ. ¿ Qué hi há aquí? ¿ Qué 't mou tabola
aquest mala Vespa?
VESPA. ¡ Avil..
PAULÍ. Vaja, us dich, entréu á dins.
BIELÓ. ¡ Oh! Es que jo sò capás fins
d' inflarli 'ls...
PAULÍ. ¡ Biel!
BIELÓ. Vull dí 'l llabi.
PAULÍ. Vaja, us dich: á dins al acte.
BIELÓ. ¡ Ah! Bè; si tu ho manas, bè.
Adèu siau tots. (*Se 'n va deixant obert.*)

ESCENA IV

Los mateixos; menys BIELÓ

PAULÍ. Donchs... tindré
á mòlta honra cumplí 'l pacte,
Ja ho sabéu tots; desd' avuy
la Munda tè qui l' apoya;
l' amparo ab avis y noya
perque ho mano y puch y vuy.
¡ Vaya! No faltava mès
sino que, perquè ix un trotla
y comensa:—Totle-totle
crucifiquéulo que ho es!—
ja, 's matès una infelissa
ananthi tots á la grenya...
¡ Bè! ¿ Es aixó lo que us ensenya
lo senyor Rector á la missa?
¡ Perque, es bruixa! ¡ Voto al món!
¡ Mala negada! ¡ Uns banastres
que no hi há roba á ca 'ls sastres
per vestirlos d' alts que son!
y créure aquestas ximplesas
de bruixas y bruixerías
y bruixots y ximplerías

que ni sè 'hont las heu apresas!
Diguéuloshó, senyò arcalde,
home, vos que, segons dihéu,
sòu tan lliberal... ¿Qué féu
que 'm deixéu enrahoná en balde?

OLAGUER. ¡Oh! ¡Es que m'agrada sentirte!

VESPA. ¡Sí; en quant á xátxara 'n tè!

PAULÍ. Xátxara y obras també
per lo qu' he dit sostenirte,
¿Ho sents, maula? Fets y obras
tant com paraulas, tinch jo,
y tinch prou arma ab aixó
per ferte callar de sobras.

No; si ja sè que 'm dirás
que tu no ets manco y que 'l día
que 't busquès jo 't trobaria,
doncas ja ho sabs, per si acás:
Ab vara, com tartaners;
ab trómpis, com los inglesos.
y, ab lo magall, com pagesos,
y hasta ab remes, com mariners,
estich á las tévas ordres.

De Cervelló á Vallirana
faig viatjes ab la tartana,
ó bé, si no te 'n recordas,
al poble la Magdalena
sempre 't dirá allá 'hont jo sò
tenint á punt un bastó
per amidarte la esquena.
No; ¿qué vols dir? ¿Qué m' enfado?
¡Ca! No, home... no siguis gat;
per có rés d' está enfadat;
al contrari, ab mòlt agrado
igual á tu que als senyors,
si may m' heu de menester,
com á home ó com tartaner
ó com vot per regidors,
disposéu si 'm trobo aquí,
allá 'hont he dit fa una estona,
ó, si acás, á Barcelona
poso al hostal del Violí.

(Se'n va mosantse de Vespa y saludant als altres.)

ESCENA V

Los mateixos; menys PAULÍ

OLAGUER. ¡Ah! ¡ah! ¡ah! Us heu quedat com
si esperésseu la becada...

JORDI. ¡Noy, quina tamborinada!

VESPA. ¡Si m' ha abandonat tothom

y m' heu deixat sol al mitj
de las balas!

JORDI.

(Jo perque
ja sabs que no puch dir ré
volent lográ 'l mèu desitj).

(*Apart á Vespa.*)

ONOFRE.

¡Oh! jo perque hi tingut pò,
entussiasmat com estava,
que si 'l capdell s' embullava
ja anava á alsarte 'l bastò.

VESPA.

¡Oh! bè; aixó jo no sò manco.

OLAGUER.

Donchs jo, si haig de dir vritat,
perque sempre m' ha passat
que aquest xicot me fa blanco.
No sè qué li veig; m' agrada;
es resolut, parla bè;
y, per tractá ab matxos, tè
la llana mòlt esquilada.

VESPA.

Ré: es trempat aquest minyò.
¡Ah! ¿Es dir, donchs, que voléu dí
qu' está en lo just?

OLAGUER.

Per mi sí.

Ja sabs que aquesta qüestió
de bruixas y endevinayres
y curanderos, he estat
sempre en que es un disbarat.

VESPA.

Doncas no penséu com gayres.

ONOFRE.

Y á més; aixó es torná enrera
de lo que al poble heu promés.

OLAGUER.

Jo no torno enrera rés.
Si á mi 'l poble se m' altera
y exigeix que la paraula
cumpleixi, li compliré;
pero sí que li dire
que ha cregut en una faula.

VESPA.

¡Psè! ¿Y ab aixó voléu dí?..

OLAGUER.

Vull dir que si no puch créure'
qu' hi hagi bruixas, mal puch véure'
que, com havéu dit aquí
sigui una bruixa la Munda.

VESPA.

Pero si havém vist tots que ella...

OLAGUER.

¡Psit! Prou n' hi há. Penséushi bè
y, si voléu, la treuré;
mes si sè que algun trapella
en lloch de calmá á n' al poble
me l' irrita, ja desd' ara
vos dich que m' veurá la cara
y ell per tots pagarà doble.

VESPA.

No tinguéu pò; 'l qu' es per mi.

ONOFRE.

Si ningú hi fés més que jo...

(*Olaguer s' acosta á Jordi y parlan los dos apart.*)

OLAGUER.

¿Y tu, has arreglat alló?

JORDI. Sí, home, sí; avuy al matí.

OLAGUER. ¿La petita?...

JORDI. Ha nascut morta.

OLAGUER. Donchs ella déu está...

JORDI. Es clar,

s' ha fet un tip de plorar;
pero com que al sé á la porta
ha vist com dava á sa mare
jo 'ls diners, ja ha estat contenta.
Deixéuho estar; l' or alenta...

OLAGUER. Sí; pero recórdat qu' ara
t' ho juro per últim cop:
ó aquest es l' últim enredo
ó ja ho vaig dí:— 'T desheredo
y no 't vull may més aprop.

JORDI. Home, aixó ja no ha de dirse.

OLAGUER. De vegadas, aixó fent,
queda aquí un remordiment
que may més pot extingirse.

JORDI. Bè; com vos heu sigut jove
y també potser d' un frau
vos sentiú al cor rau rau.

OLAGUER. Aixó quí ho ha fet s' ho troba.
(Ara, aquí... ab aquesta historia,
d' aquella noya, qu' allí,
á la costa, 's va morí',
ja se m' ha encés la memoria).

(*Suspirant fondo y després volentho olvidar.*)

(¡Ah! En fi... ¿Qué s' hi ha de fer?)

(*Dirigintse á Vespa, Onofre y grupo qu' ara enraho-*
nan tots apart.)

Vaja, donchs: ja vos ho he dit.
Miréu si 's vol dá al olvit
lo de fè 'l que voléu fer;
pero, si no se us afluixa
l' ira contra aquesta faula,
jo sols tinch una paraula.
L' arcalde treurá á la bruixa. (*Se'n va.*)

ESCENA VI

Los mateixos; menys OLAGUER

VESPA. Rés: ja ho heu vist; la defensa.

ONOFRE. ¡Oh! Y lo que 's diu, ab enfado.

JORDI. Bè; aixó no us dongui cuidado;
jo sè bè l' oncle com pensa,
y si li dihéu:— ¡Bruixa fora!—
la bruixa se 'n anirá.

VESPA. ¡Oh! Y que ell es quí la treurá.

JORDI. No la tindréu á la vora.

ONOFRE. Sí, vaja, es clar; l' ha de treure'.

JORDI. Sí; si 's diu qu' així qu' es fosc
passa una cosa qu' espasma.

ONOFRE. ¿Y qu' es?

JORDI. Que passa un fantasma
venint de la part del bosch,
y á poch á poch va voltant
l' entorn de la casa d' ella.

VESPA. Sí; y allavors surt la vella
á n' al finestral guaytant.

JORDI. Sí; y la vella 's torna jove,
segons diu un que s' hi enfunda...

VESPA. Y allavoras es la Munda
la que al finestral se troba.

JORDI. Sí; y la Munda s' hi está mès
y 's va tornant joveneta...

VESPA. Y allavors es la Gracieta
la que fins mòlt tart hi es.

ONOFRE. ¿Y l' fantasma es lo dimoni?

JORDI. Veuréu, per forsa ha de serho.

VESPA. Per mi es: ó en Pere Botero
ó en Satanás.

ONOFRE. ¿Sant Antoni!
Pero... lo que no entenç jo
es, ab lo diable... ¿Quí hi parla?
Totas tres.

JORDI. Per enterarla
de cóm s' ha d' arreglá aixó.

ONOFRE. Sí, vaja: ab la que s' espera
son tres que guaytan la lluna.

VESPA. Just, aixó es: tres donas y una
sola bruixa verdadera.

ONOFRE. Veuréu; lo fantasma... jo,
si us haig de dir la vritat,
mòlts vespres per' quí he rondat
mirant si era cert aixó,
y ni tal fantasma ha eixit
ni rés que se li semblès.

JORDI. Bè; donchs jo, per véure 'l qu' es
vull passá aquí aquesta nit
per sabé ab tota certesa
si hem de tenir compassiò
y tréurer la bruixa ó no.

VESPA. Miréu; si no us fa feresa
y us voléu quedá ab nosaltres...

ONOFRE. Prou. A mi m' agradaria
y fins quedarmhi voldria
si 's quedessen aquets altres;
pero tinch pòr que, si eixís
lo fantasma, m' espantès.

JORDI. ¡Ah! Aixó, amigo, si no s' es

- valent, pot dú un compromís.
ONOFRE. Veuréu; aném á n' al bosch
á dirho á n' aquells, y si
voléu, tornarém aquí.
VESPA. ¡Aul donchs, viu; que ja 's fa fosch,
y 'l fantasma diu que ve
aixís que la nit ve á sobre.
JORDI. Y, si no es fantasma, ¡ay, pobre!
ONOFRE. Just; si es algú que 'l ve á fè.
VESPA. Tením bonas escopetas
y li costará la vida.
ONOFRE. Apa, noys, donchs, de seguida.
Minyons... (*Com despedintse dels dos.*)
JORDI. Salut y pessetas.
ONOFRE. Si no torném prompte, fins
á demá á n' al poble.
VESPA. Avant.
ONOFRE. Bè... ¿y ara aquells ahònt serán?
Veníu, aném bosch endins.
Santa nit.
JORDI. Santa nit.
ONOFRE. L' arma
apunt, y si, com creyém,
es de debó...
VESPA. (*Ensenyantli.*) ¿Veus? Ja duhém
l' escapulari del Carme.
(*Nofre y pagesos se 'n van.*)

ESCENA VII

JORDI, VESPA.

- JORDI. ¡Ay! ¡gracia á Dèu que son fora!
VESPA. Sí, que ja 's fèya pesát;
pero ja t' ho he arreglát,
y, ja que sòm á la vora
de fè 'l que tenim de fè...
JORDI. ¡Vejam! ¿Qu' es aquest misteri?
Es que ja estich leri leri
de lográ 'l que lograrè.
Es que jo, que, igual que tu,
no he cregut en bruixas may,
sense dar-me gens d' esglay,
cada nit, quan ja ningú
s' atreveix á passá aprop
d' aquesta casa, jo hi vinch,
y á poch á poch m' entretinch
en mirar com dono 'l cop.
VESPA. ¡Ah! Ja ho veig. Es que t' agrada
vení á rondar la bruixeta.

JORDI. Es que tinch ja á la Gracieta
bojament enamorada.
Ab lo que sentia á dí'
de que la bruixa 's tornava
una noya que encantava,
guapa com un serafi,
—Jordi, vaig pensá, aixó es pesca;
á vint anys d' amor hi há fam
y si tu sabs tirar l' am
pescarás bó.—

VESPA. Ja m' engresca.

¿Es dir que has enamorat
á la filla de la bruixa?

JORDI. Y ab fal-lera que no es fluixa.
Li tinch lo cervell girat.
Pero, noy... aquesta mossa
la sab llarga; está apuntada
en que vol ser dona honrada,
y ab tot y ser fina y ròssa;
qu' es un angelet talment,
no puch sant Cristofol nano
pintar, si no la demano
á sa mare en casament.

VESPA. ¿Tu, casarte ab una filla
d' una bruixa?

JORDI. ¡Y ara, gat!
¿Qué no sabs que l' heréu Prat
ja tè triada una pubilla?
Aixó ha de sè un passatemp;
pero... francament... es noya
tan preciosa, es una joya
tan rica, que no hi há extrems
que pera lograrla jo
no m' atreveixi á intentar,
y tu m' hi tens d' ajudar.

VESPA. No mès perque sè qu' aixó
dará á sa mare un disgust,
ja tens lo mèu sí desd' ara.
Ja veurás: la cosa es clara
y per có 't servirè ab gust.
Me 'n va fer la Munda una
que me la tè de pagar,
y jo, jo li haig de tombar
en desgracia la fortuna.
Hi sòch, però t' haig de dí'
que no 'm sè un fet explicar.
¿Si tu la vols estimar,
per qué la traurém d' aquí?
JORDI. Per có; perque ab pena ó no
la Munda 's guanya la vida
á n' aquí, y, tot de seguida
que 's vegi sens remissió

qu' es d' aquest poble llensada,
veyent sa mare perduda,
ja no será tan tossuda
la noyeta enamorada,
y veyent que jo la amparo,
allavors, per gratitut,
li torsaré la virtut
al amor que li declaro.

VESPA. ¡Minyò! ¡No 't paras en barras!

JORDI. Tot per lográ' aquest pamet.

VESPA. ¡Amigo, noy! ¡Quín alet!
Tu sí que no t' hi encaparras.

JORDI. Corrent, donchs. Ara es precis
que perque, mentres la noya
festejo jo, la tramoya
no entengui aquell infelís
d' en Noire y ls sèus companys,
per tréure' aquest cataplasma,
tu avuy fassis lo fantasma
per tots aquestos viaranys,
perqué aquestos papanatas,
per mirar si es cert ó no
que 'l fantasma fa la pò',
vènen aquí á armar sargatas
cada vespre, y me destorban
lo festeig ab la Gracieta,
y no surt á la reixeta
y tots los mèus plans se torban.
¿Ahònt tens l' armatosta?

VESPA. Allá

amagada dins la cova
de la verdissa que 's trova
á n' al recò que 'l bosch fa.

JORDI. Anémhi, donchs, de seguida.

VESPA. ¿Me 'n duch la escopeta?

JORDI. Sí;

aixó sempre de camí
per si hem de salvar la vida.

(*Se 'n van los dos.*)

ESCENA VIII

PAULÍ, BIELÓ; lo primer duhent escopeta

BIELÓ. ¿Vols dir, Paulí, ab la escopeta?

PAULÍ. Sí; á las nou m' han dit qu' es l' hora
y tènem de sè' á la vora.
Guardéu dins á la Gracieta
y deixéume fer á mi
avans no us ataqui l' asma:

- á las nou diu que 'l fantasma
se sol passejar per 'quí,
y com que la Munda avuy
passa la nit fora casa,
perque vetlla á la Tomasa
que s' está morint, jo vuy
véure' si es de carn y ossos
lo fantasma, ó esperit
perque, á fé que si t'è pit,
jo li farè 'l cor á trossos.
- BIELÓ. ¿Aixís, donchs, ja no 'ns farás
aquesta nit companyia?
- PAULÍ. Si 'l fantasma no venia,
que també pot darse 'l cas,
allavoras tornarè
per dormí' ab vos, tot seguit,
ó sindè, tota la nit
per 'quets voltants rondarè.
- BIELÓ. Vaja, donchs, quan tornis, truca,
ó sino no 't peni aixó.
Ja sabs que, per valent jo
desde 'ls péus fins á la nuca.
- PAULÍ. Bona nit y bon' hora, ávi.
- BIELÓ. Bona nit, donchs, y 'm retiro.
(*Se 'n va y tanca.*)
- PAULÍ. Vejám si avuy jo ab un tiro
faig que tot aixó s' acabi.
(*Se'n va pe'l fondo ab l' escopeta al coll. Tocan lluny
las nou.*)

ESCENA IX

ONOFRE, PAGESOS 1.er y 2.^{on} y altres Pagesos; alguns
ab escopeta

- ONOFRE. ¿Sentíu? Las nou; ara es l' hora
si acás que t'è de venir.
- PAG. 1.er ¡Ay! A mi ja 'm fa esfarehir
no mès créurerl á la vora.
- ONOFRE. ¡Calléu!
- PAG. 2.^{on} ¿Qu' hi há?
- ONOFRE. Que sento passos
venint de ca la Tomasa.
- PAG. 1.er ¿Y vènen dret á la casa?
- ONOFRE. ¡Psit! Calléu; per aquets cassos
son las oracions; calléu
y reséu la pecadora.

ESCENA X

Los mateixos; MUNDA, á poch BIELÓ

PAG. 2.^{on} ¡Ah! ¡Miréus la gran traidora!...

ONOFRE. ¡Psit! Es la bruixa. Reséu,
y, avans de resar, senyémnos.

(*Munda surt pe 'l foro ab un fanal encés, va á casa
sèva y truca á poch á poch.*)

PAG. 1.er (¡Ha trucat!)

ONOFRE. (¡Psit!)

BIELÓ. (*Dins.*) ¿Qué hi há?

MUNDA. Obriu, pare.

(*S' obra la porta y apareix Bieló ab un llum de cuyna.*)

BIELÓ. ¿Donchs, la Tomasa?...

MUNDA. Ha mort ara.

PAG. 2.^{on} ¡Ay! ¡Tinch pòr, Nofre!

ONOFRE. ¡Aguantémnos!

MUNDA. Per có, com que la he vist morta,
he pensát:— Rés fem ja aquí
y torném á casa.—

BIELÓ. Sí.

Has fet bè.

MUNDA. Tanquéu la porta.

(*Lo vell tanca la porta y 'ls dos desapareixen dins.
Pausa.*)

ESCENA XI

Los mateixos, menys los indicats, á poch GRACIETA

ONOFRE. Calléu. Ja s' ha tancat dins.

PAG. 1.er ¡Psit! Ara passa la vella.

PAG. 2.^{on} Y ara la Munda. (*Passan per la reixa.*)

ONOFRE. No; es ella

mateixa que va á sos fins.

¿No sabéu que á n' aquesta hora
totas tres se tornan una?

PAG. 1.er Si ara eixís un xich la lluna,
sent, com sòm, tan á la vora,
podríam véureho tot bè.

PAG. 2.^{on} ¡Calléu! La Munda s' ha fòs.

PAG. 1.er ¿Y aquest pamet tan hermòs
es lo que la Munda tè?

ONOFRE. No; es que s' han tornat la noya
totas tres.

(*La lluna toca á la cara de Gracieta qu' ara es á la reixa.*)

¡Miréu!

PAG. 2.^{on}

¡Oy!

PAG. 1.er

¡Sí!

GRACIET. A las nou, va dí' ell, aquí.

(*Y's queda recolzada á la reixa esperant al promés.*)

ESCENA ÚLTIMA

Dits; JORDI, més tart PAULÍ

JORDI. ¡Noys! (Comensém la tramoya.)

ONOFRE. ¡Jordi!

PAG. 1.er

¡Tu!

JORDI.

¡Ara l' he trobat!

¡Miréuse'l!

PAG. 1.er

¡Ay! ¡Mira'l!

PAG. 2.^{on}

¡Vè!

ONOFRE. Fugim.

(*Fugen al punt que apareix lo fantasma al fondo, que l' atravesa lentament.*)

JORDI.

¡Ah! Avuy podrè

parlarli ab tranquilat.

(*Se 'n va á la reixa, y recolzantshi diu.*)

¡Gracieta!

GRACIET.

¡Ets tu, vida mèva?

JORDI.

Sí; jo, vida del mèu cor.

(*Al moment qu' acaba de passar lo fantasma, s' ou un tiro.*)

GRACIET.

¡Ah! ¡Un tiro!

(*Espantada tanca y se 'n va.*)

JORDI.

(*¡En Vespa! ¡L' han mort!*)

(*Se 'n va corrents: per l' altre cantò, vè Paulí.*)

PAULÍ.

¡Si l' he tocat, es bèn sèva!

FI DEL ACTE PRIMER

ESCENA PRIMERA

MERO. ¿Donchs, que m' hi farás de bó?
PAULÍ. Prou: pero no us fará' falta.
 Sent per curá una malalta,
 segú' qu' us fará bon só.
 ¿Y á tu, 't deixan entrá'?

¿Ahònt?
MERO. A dintre de casa d' ella.
PAULÍ. ¡Oh! Jo fins quan vell, ni vella
 ni la Munda á casa son.
MERO. Com diu que la Munda tè
 la casa tan recatada.
PAULÍ. ¡Ah, bè, sí! La tè guardada,
 pero aixó es per fi de bè,
 perque aquí es mòlt perseguida
 de la gent que la rodeja,
 perque li tènen enveja
 de que 's guanyi tant la vida.
MERO. Y donchs, esquinsa la grúa
 y canta clar.

No.
PAULÍ. ¿Cóm, no?
MERO. No, perque ara la intenciò
PAULÍ. que 'm fa obrí' l' ull, porta cúa.
 Jo ara faig lo desentés
 com si tal aca, y vigilo
 y observo bè, y m' espavilo,

y no deixant perdre' rés,
sempre sò aprop amatent
per doná' alguna rambatja,
ó guanyá' als vils la ventatje
per destorbá' un mal intent.
Sobre tot, lo que procuro
es vení' á la casa á l' hora
que sè que la Munda es fora;
podria haverhi algun apuro,
y 'l vellet y la velleta,
si aquí passès rés de nou,
temo que no fòran prou
per defensá' á la Gracieta.

MERO.

¿Quí es la Gracieta?

PAULÍ.

La filla

de la que 's diu qu' es la bruixa.

MERO.

¿Guapa?

PAULÍ.

Com una maduixa
á punt de cullir, senzilla
com una flor d' atmetiller,
garbo d' aqueta de marxa,
¡y uns ulls! No son ulls, son xarxa
per pescar cors.

MERO.

¡Tartaner!

PAULÍ.

¿Qué vol dir, tartaner?

MERO.

Mira

que n' estás enamorat.

PAULÍ.

Cert; pero... ja he fet salat.

MERO.

¿Per qué?

PAULÍ.

Perque ella suspira,
per un que la dú enganyada,
qu' es un pillo, un calavera,
que no hi dú cap mès fal-lera
que fè' una calaverada.

MERO.

¡Home, donchs, si es bona noya,
li avisas.

PAULÍ.

Jo 'm guardaria
de ferho. ¿Sabs qué 's creuria?

MERO.

¿Qué?

PAULÍ.

Que era alguna tramoya
per mi inventada, per fè'
que renyeixin així 'ls dos.
Veus que créu qu' estich gelòs
y sab que la estimo bè.

ESCENA II

Los mateixos; ONOFRE

- ONOFRE. ¿Que no hi es la Munda?
PAULÍ. No.
ONOFRE. ¿Qué diu la gent de per 'llá? (A Mero.)
MERO. ¿Tambè 't vens á aconsellá?
ONOFRE. Bè vinch, buscant una rahò.
MERO. ¿Y aixó?
ONOFRE. Per la pedregada.
MERO. ¿Que se sab qu' ha de vení? (A larmat.)
ONOFRE. La que va cáure' avans d' ahí',
que tinch l' horta devastada.
Y, ja que hi sò, al mateix temps,
veurè qué 'm diu del heréu
que fa un any y mitj que 'm jéu
y 'm temo algun contratemps.
PAULÍ. ¡Ay! ¡ay! ¿Y vos, que m' han dit
que li sòu enemich, ara
veníu aquí á veure' encara
si 'n treyéu algun profit?
ONOFRE. Veurás, enemich... n' hi era
per no ferme jo mal veure'
ab los que la volen treure';
pero, ja que la fal-lera
veig que s' ha calmat un xich,
vinch á veure' si 'l servey
me vol fè' de dá' un remey
per las trifulgas que us dich.
PAULÍ. Bè, sí, vaja; 'l que mòlts fan:
mòlt amichs quan s' esdevè
que 'l havéu de menestè',
y, quan no, l' olvit mès gran.
¿No 'l heu vista pe 'l camí?
ONOFRE. Ja m' hauría estalviat
de pujar.
PAULÍ. Tambè es vritat.
ONOFRE. Que n' hi há un tip del poble á aquí.
(Mero mira cap á la dreta.)
MERO. Crech qu' ara puja.
PAULÍ. (Tambè mirant.) ¡No es ella!
MERO. Bè la veig.
PAULÍ. No veyéu rés.
MERO. Com que 's diu que totas tres (A Onofre.)
son una.
ONOFRE. Cert.
PAULÍ. Ni es la vella
ni la Munda.

MERO. ¿No? ¿Y donchs quí?
PAULÍ. L' ávi, que porta uns manats
 d' herbas de per 'quí arrencats.
ONOFRE. ¡Ah! Just; l' herbolari, sí.

ESCENA III

Los mateixos; BIELÓ, que vè de la dreta, carregát d' herbas
de bosch

PAULÍ. ¡Ah! Amiguèt, ¡quina cullita!
BIELÓ. Dèu vos guart. ¡Hola, Paulí!
 Mira... ¿veus? Vinch de cullí'
 tot aixó per la petita.
PAULÍ. ¿Cóm? ¿Potsè' es que la Gracieta
 estiga malalta?
BIELÓ. No...
 Dich petita, ab la intenció
 de parlar de la velleta.
ONOFRE. ¡Ah! ¡Vol dir la sèva dona!
BIELÓ. La mèva muller, companys.
 ¿Sabéu quant tè?... Cent set anys.
PAULÍ. Y encara, quan está bona,
 trasca aixerida per 'quí.
BIELÓ. ¿Cóm aixerida!... Y demana
 per ballá' una americana
 diumenge á la plassa ab mi.
MERO. ¡De debó!
BIELÓ. ¡Bah! No hi há més
 cera qu' aquesta que crema,
 y cull rahims, quan vè la brema,
 y, á casa, fa 'ls seus quefers.
ONOFRE. ¡Vaja! ¡Aixó es esgarrifòs!
PAULÍ. Sí... lo qu' es per ser tan vella...
MERO. ¿Qué 't vols jugar que com ella
 no n' hi há, en tot lo poble, dos?
BIELÓ. ¿Cóm dos! Ni una, ni cap.
ONOFRE. ¿Y vos, que féu l' ull tan viu,
 ávi, quina edat teníu?
BIELÓ. ¿Jo? Miréu... en Paulí ho sab.
MERO. ¿Teníu més anys que la dona?
BIELÓ. No; l' ávi es més jovenet;
 ¿oy, ávi?
ONOFRE. Ella 'n tè cent set
 y encara está forta y bona...
BIELÓ. Donchs, jo no 'n tinch tants com ella.
 ¿Oy, Paulí?
PAULÍ. Oy. No. Lo qu' es ell,
 al costat d' ella, no es vell.
BIELÓ. ¡Ah! Sí... ella es mòlt més vella.

MERO. ¿Es dir que la vostra edat?...
BIELÓ. Ja ho va dir mossen Climent,
perque... va sè un casament,
fills, mòlt desproporcionat.

ONOFRE. ¿Doncas si ella 'n tè cent set?..
BIELÓ. Que us diga aquest si es aixís.
Cent set ella y jo cent sis.

TOTS. ¡Ah! ¡Ah! ¡Ah! (Rihent mòlt.)
BIELÓ. Que ho diga aquet.

TOTS. ¡Ah! ¡Ah! ¡Ah!
BIELÓ. ¡Paulí, home, 's creuhen
que 'ls hi dich mentida!

PAULÍ. No;
lo qu' ells creuhen, qu' es pitjò,
es que vell com á ella us veuhen.

BIELÓ. ¡Cóm! ¡vell! ¡Jo vell! ¡Votoalisto!..
¡Noy! Tèn compte ab lo que 't dius.

PAULÍ. ¡Veyéu quíns ullets mès vius!
BIELÓ. ¡Miréu! ¡M' hi encés com un misto!
¡Paulí! ¡Que no tens conciencia!

PAULÍ. Sí; vaja... poséuvos fré.
BIELÓ. ¿Es dir que, per tu, no es ré
tot un any de diferencia?

PAULÍ. Bè... perdonéu... jo 'm pensava...
BIELÓ. ¡Vell! ¡Jo vell! ¡quan tothom sab
que, si no fòs pe 'l mèu cap,
quí sab 'hont tot se n' anava!

PAULÍ. ¡Ah! Bè; aixó es un altre cosa
que vos féu servey, es cert.

BIELÓ. Donchs per có que 'n faig, cap vert,
no sò vell. Un vell fa nosa
y jo... escoltéu lo que faig...
Jo llauro y sembroy la rasa,
y sò 'l puntal de la casa,
y ré al món me dóna empaig.
Com que, jove, jo era mestre
de primeras lletras, ara
ensenyoy de llegí' encara,
y escriure', que hi sò mòlt destre.
Com que la Munda es metjesa,
jo sò 'l seu apotecari,
y practlicant, y herbolari,
y per rés me falta empresa.
Jo li culloy la escabiosa,
los malvins, lo crespínell,
y, miréu si aixó es ser vell,
¡qu' es una cosa horrorosa!
que á n' aquest barranch d' aquí,
que á la roca hi creix un herba
que la Munda la reserva
no sè per quín mal va dí',
jo hi baixoy un tros y li culloy

tot avocat cap enfora,
que, Dèu nos enguart d' un hora
tonta, mentres jo la esfullo
per durnhi 'l cistell bèn plé,
que, si hi rellisquès un dia,
may més de mí's cantaria
gall ni gallina per ré.

ONOFRE. ¡Qué dihéu! *(Assombrat.)*

MERO. ¡A n' aquest barranch!

PAULÍ. Jo de pò' n' hi guaytaria.

BIELÓ. Donchs ja ho veus: jo, cada dia,
vinch y m' hi avoco de franch.

ONOFRE. ¡Vaja! Y encara diréu
després que no sòu bruixot.

BIELÓ. ¡Y qu' haig de ser, tabalot!

MERO. ¿Y donchs qué sòu? ¿Cóm ho féu?

BIELÓ. ¿Cóm? havent tingut conducta
de jove; vetaquí cóm.

No sent lo que fa tothom,
que no més que mals producta.

¿Oy, Paulí?

PAULÍ. ¡Oy!

BIELÓ. Sent bèn honrat,
com déu ser quí bè calcula
de jove, y, de vell, la gula
tenint fermada.

PAULÍ. Es vritat.

BIELÓ. Vetaquí la bruixería
que á casa 'ns fa vells á tots;
féuho y veuréu quants bruixots
de cent anys com jo hi hauria.
Mòlt bèn dit.

PAULÍ. ¡Vés! ¡Bruixot, l' ase!

BIELÓ. ¡No n' hi há de bruixas, llanuts!
Y... de bruixots coneguts,
n' hi há un: no tenir pa á casa.

MERO. ¡Carát! parla com un llibre.

PAULÍ. ¡Oh! ¡Y que no us discrepa un mot!

ONOFRE. ¡Si fa máximas y tot!

BIELÓ. ¡Oh! Y á més d' aixó la fibra
que tinch, que... si vols ré ab mí...
¡No, no!

MERO. ¡No hi volen rés, ávi!

PAULÍ. Dèu me guart de fèus jo agravi.

ONOFRE. Donchs ab salut... veusho aquí.

BIELÓ. Mòlt bèn pensat: á caseta.

PAULÍ. Sí... que fa temps que no hi sòch,
y, com que jo sò un buldoch
que guardo una princeseta...

BIELÓ. ¿Una princeseta?

PAULÍ. ¡Home!...

BIELÓ. La Gracieta...

- PAULÍ. ¡Ah! Sí; es vritat.
Y vos us en heu anat,
y ja sabéu que no es broma
que la Munda, que deixéu
no vol may, la noya á casa.
- BIELÓ. ¡Oh! Ja' queda ab la Tomasa.
- PAULÍ. No basta aixó; ja ho sabéu.
- BIELÓ. ¡Ay, no li diguis, Paulí!
- PAULÍ. No, home... aixó no tinguéu pò'.
- BIELÓ. No, ja ho sè qu' ets bon minyò.
Vaja... ¿qué vols entrá ab mí?
- PAULÍ. ¿Voléu dir?
- BIELÓ. Sí; home... veurás
á la Gracieta.
- PAULÍ. ¡Ay, ávi!
¿Y qué voléu que n' acabi
veyentla?
- BIELÓ. ¡Hi festejarás,
tonto!
- PAULÍ. Bè... vaja... entrém.
- BIELÓ. ¡Y sí, home, y fora cansons.
- PAULÍ. Fins á la vista, minyons.
- BIELÓ. Adèu siau. Nos en anem
á fèr de gossos de presa.
- PAULÍ. Sí; á guardá' una noya maca.
- BIELÓ. Que si ningú vè y la ataca
¡nyach! y tè... una má malmesa.
- PAULÍ. ¡Ép! ¡Avi!
- BIELÓ. ¡Aguántam!
- PAULÍ. Ja us tinch;
no tinguéu pò'... caminéu.
- BIELÓ. Vaja, donchs, noys... ja ho sabéu
jo...
- PAULÍ. Vaja, home; ja us sostinch.
(*Entran tots dos á la casa. Paulí aguantantlo perque
no caigui.*)

ESCENA IV

ONOFRE, MERO, á poch VESPA.

- MERO. Tot aixó no es de bon èsser.
- ONOFRE. Rés de mal, son dos beneyts.
- VESPA. Hola. (*Per la dreta, ab escopeta y sarrò.*)
- ONOFRE. Hola, Vespa.
- MERO. Salut.
- VESPA. Deixéume séure'. ¿Qué féu
per qui dalt?
- ONOFRE. Passant la estona
per véure' á la Munda.

- VESPA. Entés.
 ONOFRE. ¿Y tu, de cassera?
 VESPA. ¡Mala negada!..
 ONOFRE. ¿Qué 't passa?
 VESPA. Rés.
 ¿Que malhaja la escopeta,
 y 'l gos; y!...
 ONOFRE. Vaja ; ja ho veig.
 Quan lo cassador renega,
 ganga pe 'ls cunills. ¿Juguém
 que portas lo sarrò buyt?
 VESPA. Lo qu' es aquí, si no 's pren
 una forta providencia,
 ja podéu tenir per cert
 que ni cassa , ni cullitas,
 ni rés més que fam y set.
 MERO. ¿Y aixó?
 VESPA. ¡La bruixa malvada!...
 ONOFRE. ¿Que vè de la bruixa, creus?
 VESPA. Tan segura tots tinguèssim
 la santa gloria del cel.
 Ella es la que 'ns treu la cassa,
 ella la que 'ns crema 'ls ceps,
 ella qui du la malura
 als bestiar...
 MERO. ¿Potsè' hi toquéu!
 VESPA. ¿No hi haig de tocar? Bè massa.
 ONOFRE. ¡Jesús, María y Joseph!
 (*Munda ha vingut, y desde 'l fondo estú ohint á Vespa.*
Onofre, veyentla, esbarat, en veu baixa, diu:)
 ¡Miratela!
 MERO. (¡Sí, qu' es ella! (*A Vespa.*)
 Si us ha sentit, ja estéu fresch).

ESCENA V

Dits, MUNDA. Aquesta avansa pas á pas, sonrihent ab aire
 burlò y mirant fit á fit á Vespa.

- VESPA. Dèu vos quart, Munda.
 (*Baixant los ulls desconcertat.*)
 MUNDA. Hola, Vespa.
 ¿May diréu quin pensament
 portava ara dintre 'l cap?
 VESPA. ¡Oh, filla!...
 MUNDA. Jo us lo diré.
 Que si, en lloch de dirvos Vespa,
 com us diu per' quí la gent,
 us diguèssen l' escorsò,

- vos escauria mes bè.
VESPA. ¿Qu' es aixó, una endevinalla?
(Refentse.)
- MUNDA.** Arregléusho vos mateix.
 ¿Qué us ha fet á vos la Munda
 per durli tan mal intent?
- VESPA.** Munda... no 'm busquéu la boca...
MUNDA. Jo no vos la buscaré,
 perque sè lo que us doldria
 d' haverme fet mancament.
 ¿Qué 'ls déyau ara á aquets homens?
 ¿Que vos sòu del poble enter,
 l' únich que no está lligat
 ab mi, per cap sentiment?
 ¿No us deya aixó?
- MERO.** Bè 'ns ho deya.
VESPA. Y encara us ho sostindrè.
 Y us vaig á parlá' ab franquesa,
 ja que 'm rompéu los intents.
 Us faig la guerra per tréureus
 del poble, y us ne treurè,
 perque á mi vos no 'm féu frente,
 y tinch probas, gracia á Dèu,
 que la vostra bruixeria
 no 'm fa mal, ni me 'n pot fèr,
 y ja que tinch aquest dò,
 jo haig de sè qui us posi lley.
 Tot pe 'l poble, ja us ho dich,
 que 'l féu anar malament.
- MUNDA.** ¿Y á dintre, quína us ne queda?
VESPA. A dintre no hi queda mès
 que 'l valor per mantenirvos
 tot lo qu' us he estat dihent.
- MUNDA.** ¡Ah! ¡ah!... *(Rihent.)*
(Als altres.) ¿Voléu qu' us ensenyi
 cóm se dòman los valents?
 De duas mans que teniu, *(A Vespa.)*
 ¿quína es la que se m' extèn
 per dá' una estreta d' amich?
VESPA. La qu' á vos no us extendrè.
MUNDA. ¿La dreta?
VESPA. Aixó.
MUNDA. No m' extranya.
 Com tot ho féu al revès...
 Donchs extenéumela á mi
 de grat y amistosament,
 perque no estich per renyninas,
 y, encara que no ho solch fer,
 ara aquí vaig á retréureus
 los favors qu' us porto fets.
- VESPA.** ¡Vos á mi!..
MUNDA. Déume la má. *(Ell la retira.)*

¿No encara? Será després.
MERO. (¿Vols jugar qu' ara l' embruixa?)
(A Onofre, ab qui contempla la escena assombrantse 'ls dos.)

ONOFRE. (No ho extranyaria gens).

MUNDA. Un dia, que vos tornavau de fira de Martorell, ¿no us recordéu, que veniau ab un carro de porcells, qu' us los 'via entregat l' amo, que 'ls havia comprat ell, y pe 'l camí s' us van perdre dos dels porcells?

VESPA. *(Apressurat.)* Certament.

Perque mentres esmorsava me 'ls van robá á Sant Andrèu.

MUNDA. Si ningú us diu lo contrari; *(Aturantlo.)* no siguéu tan amatent.

¿No sabéu, qu' era un dissapte, y 'l dilluns, sens tardar més, los porcells ja aparexían, que 'ls va trobar l' hostaler de Sant Andrèu de la Barca, bo y barrejats entre 'ls seus?

VESPA. Algú 'ls va torná'...

MUNDA. ¿Y saberho?..

¿Y lliurarvos del sagell que ja us posavan á sobre, de si fóra un tracte fet per torná 'ls garrins á fira ó vendre'ls secretament?

VESPA. Aixó...

MUNDA. ¿Quí va dá' la endressa per buscá'ls?.. Jo.

VESPA. ¿Vos vau ser!

MUNDA. ¿Y aquellas unsas, qu' un dia, tornant de cobrá' als parcers, us van caure' en una escletxa del pont de Molins de Rey?

VESPA. Com vos vau dí' que hi serian, que jo mateix hi anès...

MUNDA. Justa. Y de primer no hi eran, y, ananthi vos, hi van ser. Y encara heu fet altrás pérduas, — com sempre anéu tan distret, — que, si us convinguès trovarlas... — ja dich jo, si us convinguès, — també podria ajudarvos.

VESPA. Mòltas gracias; no 'm convè.

MUNDA. Pero us convè fervos cárrech que 'm debéu agraphiment.

VESPA. ¡Bè! Es que jo no us acusava

- qu' ho fèssen volguentho fè'...
- MUNDA. Ni volguent, ni de cap modo.
- VESPA. Perdonéu. Ja vos la extench.
(*Extentli la má.,*)
- MUNDA. Guardéumela aixís extesa,
que ja us la demanarè.
- VESPA. (¡Llamp de Dèu!)
- ONOFRE. (*A Mero.*) (Noy; ¡cóm lo tomba!)
- MUNDA. ¡Qu' heu de parlá' ab mi?
(*A Nofre y Mero.*)
- ONOFRE. Un moment.
- MUNDA. Entréu.
(*Aturantse per girarse cap á Vespa.*)
- VESPA. Amichs, ¡eh?
- MUNDA. Desd' ara.
- VESPA. ¡Per sempre?
- VESPA. Per sempre.
- MUNDA. Amèn.
(*Als altres.*)
- ¡No ho veyéu? Com una mitja.
(*Entra á la casa seguida de Onofre y Mero, que hi entran cómicament recelosos.*)
- VESPA. Salut. (Ja t' ho explicarè).

ESCENA VI

VESPA, á poch PAULÍ.

- VESPA. Me deixava dur del génit,
y aixó no era prou prudent;
ella 's pensa que m' aguanta,
posantme ab lo que diu, fré;
al contrari, m' exaspera,
perque, es clar que jo, sabent
qu' ella de la méva vida
sab tots aquestos secrets,
no haig de tenir pau y calma
fins que lluny me la veurè.
Fémli 'l mal fent qu' ella 's cregui
que 'l fa tot lo poble enter,
perque, no sabent si probas
tè ella d' algun secret mèu,
contra mi no mès girantse,
podria dar-me un sentiment.
Deixémli créure' que 'm dòma.
que, en sent l' hora, atacarè.
(*Veyent á Paulí que surt de la casa.*)
- ¡Qué hi há, Paulí?
- PAULÍ. Vaig al poble.
- VESPA. ¡Ah, sí!

PAULÍ.

¿Qué voléu dí'?

VESPA.

Vès.

Dèu te conservi 'l delit.

¡Res!... Que tu ets lo recader
de ca' la Munda.

PAULÍ.

Y me 'n honro.

(*Paulí trén pelaca y paper y fa un cigarro.*)

VESPA.

(¿Vejám si encara 'l recel
li dura?)

PAULÍ.

Ja ho sabs de sempre:

Jo, per la Munda, al infern.

VESPA.

¿Y ara, gat? ¡Reyna santissima!

¡Jesús, María, Joseph!

PAULÍ.

Ja 't recordas que vaig dirtho:
sè guardar mòlt l' agraphiment.

VESPA.

¿Donchs digas que, si podias,
perque jo no li vuli bè,
me darias un mal tanto?

PAULÍ.

¡Tant de bó que jo pogués!

Pero ho tinch privat del metje.

VESPA.

¿Dius del metje?

PAULÍ.

Igual vè á sè'.

D' ella, que 'm va fer prometre'

fèntme 'n fer fins jurament,

que jamay jo 't tocaria

ni un fil de roba per rés.

Diu qu' ets pare de familia,

que mantèns á cinch fillets

y la dona, y que seria,

volerte fè 'l que 't vull fer,

perdre' unas pobres criaturas

que de tot son innocents.

Vet' aquí aquesta infelissa

lo que fa als que la ofenèu,

no solament perdonarvos,

sino que ja estich bèn cert,

que, fins haig de renyí' ab ella

si jo 't toco á tu per ré'.

VESPA.

Carát, home; digas donsas,

que, sino pe 'l cor que tè,

la Munda... jo ja seria...

PAULÍ.

A n' aquest' hora, á l' infern;

allá, ab aquell *enfantasma*

que ja no n' ha surtit mès,

de desde que van buscarli

las pessigollas pe 'ls péus.

VESPA.

¡Pe 'ls péus! (*Dissimulant la sorpresa.*)

PAULÍ.

Sí; perque no falta

quí diu que, com un llampech,

aixís que va sentí 'l tiro

va fugir del bosch corrents.

VESPA.

Home, y ara que tu 'n parlas...

- PAULÍ. Digas. ¿Vols fè' un cigarret?
 VESPA. Si m fas favor...
 PAULÍ. (*Dantli la petaca.*) ¡Home, *alante!*
 VESPA. Donchs, tornant al cas aquell...
 ¿Sabs tu qui va tirá 'l tiro?
 PAULÍ. ¿Y 'l fantasma, sabs tu qui es?
 VESPA. ¿Jo? ¿y de qué vols que jo ho sábiga?
 PAULÍ. ¿Donchs de qué haig jo de saber
 qui es que 'l tiro va tirarli?
 VESPA. ¡Oh! Com que tu ets tartaner,
 y molts cops á la tartana
 sents conversas de la gent...
 PAULÍ. Bè; per l' estil que jo creya:
 com que tu dús lo corréu,
 y molts cops sents las noticias
 de la carta que 's llegeix.
 VESPA. No, no, fill; rés de fantasma.
 PAULÍ. Com jo dels que tiran, rés.
 VESPA. ¿Tèns foch? (*Havent fet lo cigarro.*)
 PAULÍ. Prou.
 (*Dantli 'l cigarro ja encés.*)
 VESPA. Donchs sí, t' ho deya
 per curiositat no mès.
 PAULÍ. Bè, sí; per trapacería...
 com jo, per passarhi 'l temps.
 VESPA. Fumas bona picadura.
 Gracias, noy. (*Tornantli la petaca.*)
 PAULÍ. Home... de rés.
 VESPA. ¿Y avuy dorms á ca la bruixa?
 PAULÍ. Avuy no; com que ja hi es,
 avuy ella, ja no 'ls falta
 la mèva guardia per ré'.
 ¿Perqué m' ho dius?
 VESPA. ¡Oh! Com lo altre:
 per curiositat no mès.
 PAULÍ. Vaja, donchs; fins á la vista.
 VESPA. ¿Te 'n vas?
 PAULÍ. Al poble corrents,
 que m' hi espera la tartana
 per fè' un viatge á sant Vicents.
 VESPA. Rés... donchs... que t' hi diverteixis.
 PAULÍ. Fès tu lo mateix també.
 (¡Um... aquesta calma xitxa!...
 ¡Obrim l' ull que vè l' inglés!
 Fará de tartanè' un altre
 y torno jo aquí amatent).
 VESPA. Si sabs qui va tirá 'l tiro
 y m' ho dius... t' ho estimaré.
 Per ré'... alló... ¿Sabs? Per saberho.
 PAULÍ. ¡Oh! Ja... es clar; per lo mateix
 que voldria jo 'l fantasma
 saber qui es; per passatemps.

VESPA. Vaja, donchs, tartanè'...
PAULÍ. *Alante.*
VESPA. Divertirshi.
PAULÍ. Fè' 'l mateix.
(No hi há dupte, es lo fantasma).
VESPA. (Ja ho sè cert; me va tirá ell).
PAULÍ. (Ell se creu que aixís m' enganya,
y jo avuy l' aixafaré). *(Se 'n va.)*
VESPA. ¡Ah! Per culpa de la Munda,
tu ets qui va ferirme al peu...
jo feriré al cor á n' ella,
sense tardar gayre temps.

ESCENA VII

VESPA, JORDI; aquest vè per la dreta, vestit airosament de cassador, ab escopeta y sarrò, en lo qual penja alguna pessa cassada.

JORDI. ¿Ja ets aquí?
VESPA. Fa bona estona qu' he arribat á la cita.
JORDI. Escolta.
VESPA. Dígalmi dita.
JORDI. ¿Ja has fet feyna?
VESPA. Quan se 'm dóna tasca á mi, sòch diligent; ja ho sabs tu per lo que 't valgui.
JORDI. ¿Y com estém?
VESPA. Que quan calgui jo t' amotino á la gent. Ja sabs prou que fa mòlts dias que vaig per 'quí predicant, y 'l poble ja está trinant que no vol més bruixerias.
JORDI. ¿Es á dir, qu' está amanit tot lo plan contra la bruixa?
VESPA. Hi haurá tavola y no fluixa.
JORDI. Tè de sè' avans de la nit.
VESPA. ¡Avuy!
JORDI. Ara 's necessita.
VESPA. ¡Tan suptat!..
JORDI. No escolto rahò. Ja sabs que, en topant un no, lo mèu natural s' irrita. Avans d' arribá' á las malas hi anat de bonas en bonas, y no hi val ré; aquestas donas van nèixe' á proba de balas. Tot ho he fet. No hi há tramoya,

ni astucia, ni invenciò,
 que, per buscá' una ocasiò
 d' estar jo sol ab la noya,
 no s' hagi posát ja en planta.
 Fins jo vaig fer veure' y tot
 que volia ser bruixot,
 y, com qu' á mi rés m' espanta,
 vaig entrár la Munda á veure'
 fingint anarla á trovar
 per volé' á uns quants embruixar,
 y tampoch rés ne vaig tréure'.
 Sempre vigilant la noya,
 y, com si entenguès lo joch,
 no 's va moure' mòlt ni poch
 d' aprop de la sèva joya.
 Ab aixó, vès; fè 'ls venir
 y que la flama 's propagui
 perque la Munda s' amagui
 ó bè tingui de fugir;
 pero avuy, ¿ho sents?.. avuy,
 perque, si 'l pas nos surt bè,
 aquesta nit entrarè
 allá dins; y 'l goig que vuy
 doná' á la mèva passió,
 ja l' estich ambicionant,
 que no dono un sol instant
 d' esperarme, per cap rahò.
 S' hi farà lo que s' hi puga.
 No es aixó. Ho dono per fet.
 Ja me 'n vaig á armá 'l desfet.
 Que fugi, que se la enduga
 la gent del poble...

VESPA.

JORDI.

VESPA.

JORDI.

VESPA.

JORDI.

¡Ja, ja!..
 Que sigui fora d' aquí.
 Que no trovi en món camí,
 rés que 'm pugui deturá'.

(*Vespa se 'n va per la dreta.*)

ESCENA VIII

JORDI, GRACIETA

GRACIET. Jordi... (*Desde la porta.*)

JORDI. ¡Gracieta!.. ¿Y ta mare?

GRACIET. Ara ha eixit per la tasquera. (*Avansant.*)

JORDI. ¿Vindrà?..

GRACIET. No passis quimera.

Surt ab dos qu' han vingut ara
 per parlarli.

JORDI. (*Ab amor.*) ¿M' has sentit?

GRACIET. Com visch alerta á tot' hora,
en respirant tu á la vora,
me 'n adono tot seguit.

JORDI. ¡Qu' ets hermosa!

GRACIET. ¿De debó?

JORDI. Ets la llum d'aquesta vall.

GRACIET. Passo 'l dia á 'n al mirall,
preguntantli sempre aixó.
Y entre ell, que no m' acontenta,
perque jo 'n vull ser mòlt més,
y l' afany que, aquí, ab excès,
la mèva inquietud aumenta,
me miro, y m' adorno, y tinch
al mirall la mèva vida;
y may m' hi veig prou pulida,
y á cap festa d' ell m' avinch,
y 'm rebutjo desdenyosa,
veyent món dol per segú,
fins y á tant qu' arribas tu
á dirme que sòch hermosa.
Allavoras sí qu' ho crech,
perque tu m' ho dius mirantme;
y embellintme, y estimantme;
y 'l dupte del cor me trech,
y 'm veig de glorias dotada,
ni que m' ho negui 'l mirall;
ni que 'l cel fòs lo cristall
ahont me vegès reflectada.

JORDI. ¡Tresor mèu! ¡gloria y torment!

GRACIET. ¿Torment, dius?

JORDI. Sí; qu' ab locura
penso en la tèva hermosura
sense reposá' un moment.
¿No 'ns sorprendrán?

GRACIET. No hi há pò'. *(Recelòs.)*

¡Ay, cóm desitjo aquell dia
que pugui dur ma alegria
verdejant y á la claró'!

JORDI. ¡No!

(Espantat de la idea.)

GRACIET. 'L mèu cor está callat
fins que tu vulguis.

JORDI. ¡No encara!

GRACIET. Mes quan jo 'l mostri á la mare
franch y obert de bat á bat,
¡quina ditxa li daré!
No tèmis que 'ns posi escull.
No vol ella més orgull.
que dar-me á un home de bè.
¿Vèns de cassa?

JORDI. No. Es pretest
aquest trajo.

GRACIET. ¿Y donchs!... *(Veyentlo capciròs.)*

- JORDI. ¿ Qué 't passa ?
Fingint qu' eixia de cassa,
he fugit d' un cas funest
que ja m' está amenassant.
- GRACIET. ¡ Oh! ¡ si jo t' ho havia dit!
- JORDI. Lo projecte 'ns ha fallit,
se sab qu' estich conspirant,
y no puch ja torná' al poble
sens perill de cáurer pres.
- GRACIET. ¡ Oh, Jordi!
- JORDI. No 'm val de rés
sè' heréu del arcalde. Noble,
carinyòs, quan ho sabrá,
fará per mi, de segú ;
pero en tant, Gracieta, tu,..
tu no mès me pots salvá'.
- GRACIET. ¡ Jo!...
- JORDI. Sí: passada la nit,
sense que 'm trobin, espero
salvarm'. Demá al oncle entero,
y ell me tréu de tot neguit.
Pero, si avuy me prenian...
¿ ahont vaig?... ¿ 'hont estich segú?...
No mès pots salvarme tu,
perque... al rás, me trobarían.
¿ Vols salvarme?
- GRACIET. ¡ Jo, amor mèu!...
¡ Tot quant diguis... tot quant pugui!...
¡ Una llágrima qu' aixugui
dels tèus ulls!... ¡ Parla, per Dèu!
- JORDI. Tè... Quan te fassi sentí'
la remor que te 'm senyala,
dèixa cáure' aquesta escala
per la finestra d' allí.
- (Signant la del primer pis de la torre, ha tret del
sarrò una escala de cordas.)
- GRACIET. ¡ A casa!... (Imposada.)
- JORDI. (Violent.) ¿ 'M vols perdre'?...
- GRACIET. (Fascinada per ell.) ¡ Oh, no!
- JORDI. ¿ Ho farás?
- GRACIET. (Maquinalment.) Dòna. ¡ Ho faré!
(Prenent la escala.)
- JORDI. Passi 'l que passi.
- GRACIET. Está bè.
- JORDI. Ets la mèva salvaciò.
Vèsten ara.
- GRACIET. Adèu.
- JORDI. Adèu.
- (Gracieta queda mirant la escala, y no sabentse acabar
de decidir.)
(Afany mèu, ja ufandòs brillas).
¿ Duptas?... (A Gracieta suplicant.)

GRACIET. ¡Ay! ¡si tu perillas,
 cóm haig de dup'tá', amor mèu!
(Se 'n va, entrant á la casa.)

JORDI. La trama es un xich grossera,
 pero 'm basta pe 'ls mèus fins.
 La Munda fora, y jo... á dins...
 Rodém un xich per fè' espera.
(Se carrega l' escopeta á coll y va per anarsen.)

ESCENA IX

JORDI, OLAGUER, per la dreta

OLAGUER. ¡Ay, gracias á Dèu, que puch
(Topant ab Jordi.)
 tirarte al damunt la vista!

JORDI. ¿Y aixó, que 'm seguíu la pista?

OLAGUER. Fas mòlt bè... ¡Si sòch jo 'l ruch!

JORDI. ¡Vaja, oncle!...

OLAGUER. Si jo 't tinguès
 bèn fermat en una estaca...
 ¡Ja tinch ab tu una matraca!

JORDI. ¿Que no acabaréu?

OLAGUER. Fès, fès.

JORDI. Jo sí, qu' estich divertit
 ab vos, reptantme á tot' hora.

OLAGUER. Si no 't tinch may á la vora...
 ¿Qué diu, qu' avuy no has fet nit
 á casa?

JORDI. Vinch de Sant Boy.

OLAGUER. Aixó no t' ho vull passar.

JORDI. No teméu; ningú 'm perdrá.

OLAGUER. Ets un calavera, noy.
 No pensas mès qu' en cassar,
 y en saraus, y en fer conquistas,
 y en fè 'l curro y pèndrer vistas,
 y en perdre 'l temps y gastar.

JORDI. Faig l' ofici del heréu,
 home; lluhirvos la fortuna.

OLAGUER. Mira, noy, que te 'n farè una...
 Sabs que puch.

JORDI. Clar, que podéu.
 Pero no arrivará al riu
 la sanch que corri per vos.
 No 'm féu pò'.

OLAGUER. D' aixó ets ditzòs.

JORDI. Sò 'l sol nebot que teníu...
 ¿A quí ho deixávau, també?

OLAGUER. Me fas poca gracia, noy.

JORDI. Avuy tornaré á sant Boy.

OLAGUER. Jo crech que t' hi tancarè.
¿No t' he dit que 't vull á casa?

JORDI. Ja us aviso...

OLAGUER. ¿Ja estich tip!

JORDI. Tinch cita ab lo noy Felip.

OLAGUER. No vull mès nits á la rasa.
Tèns moguts tots aquets vols,
y ho tréus tot de pullaguera,
y aixó, en tanta de manera,
ja son massa picarols.
A casa, quiet y á sentí'
un xich d' ànsia per la feyna,
que no sabs ni agafá' un' eyna
y èts un xicot com un pí.
Ajutant, sabente móurer,
no dant que parlá' als extranys...

JORDI. No déyau aixó als vint anys,
que diu qu' heu fet troná' y plóurer.

OLAGUER. M' ho deyan altres.

JORDI. Y en balde
com á mi; sòch lo rebrot.

OLAGUER. Jo era mès quiet. Sobre tot,
no tenia l' oncle arcalde.
No m' havia de tení'
per 'quest punt cap mirament,
y tu, tèns l' Ajuntament
que, després, s' esbrava ab mi.

JORDI. ¿Per ser nebot vostre 'm cal
péndrerm sempre aquest desfici?

OLAGUER. ¡Vaya! Ets un nebot d' ofici;
un parent municipal.
Ab aixó, que tinguém seny,
y créurer lo que jo mano.

JORDI. No parléu mès; ja m' hi aplano.
Sols per no sentir tant reny...

OLAGUER. Anit dorms á casa.

JORDI. Es clá'.

OLAGUER. No vinguis tart.

JORDI. A las nou.

OLAGUER. Está bè.

JORDI. (Ja m' has vist prou).

OLAGUER. (Ni tampoch s' acostará).
Vèsten, que la Munda vè
y haig de parlarhi.

JORDI. Adèu siau.

OLAGUER. (Mirant á Jordi.)
(Ja tèns sort que á Dèu li plau...)

JORDI. (Mirant á Olaguer.)
(Valga que l' heredarè).

(Se 'n va per la dreta.)

ESCENA X

OLAGUER, MUNDA, per la dreta.

- MUNDA. ¡Ay, lo senyò' arcalde!
- OLAGUER. Munda,
vinch aquí per parlá' ab vos.
- MUNDA. ¿Y aixó?
- OLAGUER. Y en que sò l' arcalde,
porto bonas intencions.
- MUNDA. Ja ho crech. Si sòu la Justicia,
no podéu pas ferme pò'.
- OLAGUER. No deixo may las balansas.
- MUNDA. ¿La déu á lliuras?
- OLAGUER. Segons.
A vegadas per arrobas.
- MUNDA. Sènt aixís, deixéus de rahons;
féume bon pés, y enllestíume.
- OLAGUER. Diguéu, donchs: ¿sòu bruixa?
- MUNDA. No.
- OLAGUER. Donchs ¿cóm es que deixéu créurer
á tot lo poble, qu' ho sòu?
- MUNDA. Diguéu, ¿sòu l' arcalde?
- OLAGUER. ¡Sempre!
Mani qui mani, jo ho sòch.
- MUNDA. A pel y á repel.
- OLAGUER. Sens falta;
perque 'l poble 'm fa l' honor,
y perque tinch la confiansa
de tots los gobernadors.
- MUNDA. Donchs, si sòu l' arcalde, á véurer:
¿per qué no féu fè' un pregò
perque s' acabin los tontos
en tot lo vostre encontorn?
- OLAGUER. ¡Ah! Aixó, Munda... es una cosa,
que, ni votantho las Corts,
se veuría may obehída,
mentres lo món siguès món.
- MUNDA. Com qu' es l' única malura
que no 's porta curaciò.
- OLAGUER. Y un microbi, que no hi valen
cuarentenas ni cordons.
Sense 'ls tontos no hi há bruixas.
- MUNDA. Ni arcaldes de tots colors,
que sempre surten de l' olla
de totas las eleccions.
- OLAGUER. Es qu' á mi, si es indirecta,
se 'm dispensa tant favor,
perque 'l poble 'm tè per home
formal, d' arraigo, y virtuds.

MUNDA. Igual qu' á mi 'm tè per bruixa.

OLAGUER. ¡Ey, ey!

MUNDA. Matéu la opiniò.

No podéu, y sòu justícia,
y heu de passar per l' error;
figuréus, jo, pobre dona,
si puch arriscar ni un mot.

OLAGUER. Veuréu... Ja m' han dat notícia
de que gastéu mòltas rahons,
y qu' ab vos s' ha d' aná' ab compte,
perque surtiu tras-cantò.

Ab aixó no fem trabetas,
y escoltéu. Ab tot y 'l mòlt
temps que fa que sòu al poble,
no hem tingut frecuentaciò.

MUNDA. Pobres y richs no 's frecuentan.

OLAGUER. Aixó no; no sò orgullòs.

Pero no s' ho han dut las cosas.
Quan estavau á baix, 'hont
ab lo vostre home viviau,
jo era jove; era un minyò
que no m' enfundava en tractes
ni en mantenir relacions.

Lo saráu, la noya maca,
l' aplech, la festa major...

MUNDA. Y, d' en tant en tant, lo pago
d' ingratisats per amors.

Ja vos las sabiam totas.

OLAGUER. ¡Ah, sí! *(Rihent.)*

MUNDA. ¡Uh! èrau un bribò...

OLAGUER. ¡Un tabola!... *(Sério.)*

(Transició.) Alguna espina
vaig trobar.

MUNDA. No tot es dòls.

OLAGUER. Anys há que gasto judici.

MUNDA. Bè podéu.

OLAGUER. Aquells trastorns,
creguéu, Munda, que no proban.

Després un hom ne dú 'l jou...

Ara 'l cap á la política...

MUNDA. Y á sé' arcalde.

OLAGUER. L' aficiò.

Ara aném á lo que importa

perque es tart y 's vol fer fosch.

Vos me dihéu que no sòu bruixa.

MUNDA. Ja veuréu: ho sò y no ho sò.

¿Que hi creyéu vos?

OLAGUER. ¡Jo! ¿vos sembla?

Preguntéu al noy Ramon,

qu' es lo mèu barber de càmara,

si m' hi trova gayre tou...

(Senyalant al clatell.)

- ¡Quína pregunta de ferme!
A un home d' ilustraciò,
que tè lletres, que tè firma,
qu' es arcalde, y suscriptor
del *Diluvi* y de la *Crónica*,
no li féu semblant afront.
- MUNDA. Donchs llavors, no sè qué dirvos,
perque aixó, fill, va segons.
Pe 'ls que hi creuhen, serè bruixa,
contra tota negaciò,
pe 'l que no hi creu, sò una dona
com las altrás.
- OLAGUER. Aquí 'l grop
está en que, sentho ó no sentho...
Jo no hi crech.
- MUNDA. ¿No? Donchs millor.
- OLAGUER. No; perque, ho cregui ó no ho cregui,
lo poble está en conviciò
de que ho sòu. Fins ara 'l marro
marxava; ni trull ni pols.
Pero ara la cosa 's tomba.
- MUNDA. Perque hi há malafactors.
- OLAGUER. Per lo que sigui. Lo certus
es que tot ha fet lo tom,
y ara us acumulan totas
las desgracias.
- MUNDA. (¡Lo traidor
d' en Vespa!)
- OLAGUER. Y es arribada
l' hora y moment, qu' es forsòs
qu' un arcalde hi prengui cartas
y dicti disposicions.
- MUNDA. ¿Y qu' heu dictat?
- OLAGUER. Me demanan,
y jo 'n tinch un gran dolor,
qu' us fassi surtir del terme,
ja que 's mira perillòs
que seguíu aquí tranquilà.
- MUNDA. ¡Y es possible!...
- OLAGUER. Sí, senyor.
- MUNDA. ¡Es dir que 'm treyéu!
- OLAGUER. Us treuhen.
- MUNDA. No será tothom.
- OLAGUER. Son mòlts.
Y jo no 'ls puch aná' en contra,
perque hi hauría soroll,
y ademès, perque... es un díusho...
hi há cinch ó sis electors,
y 'l mes entrant son las mesas,
y 'm podrian dá' un trontoll.
- MUNDA. ¿Es dí' que sòch desterrada?
- OLAGUER. Ja trovaréu un recò...

MUNDA. ¿Ahònt puch trovarlo: perduda,
pobre, sola, impresa al front
la marca de la ignominia
que 'm posa aquesta expulsìd?
Ab una filla, pobreta,
que aquí, entre mitj dels rigors
de la pobresa, ha estat criada
com pubilla de barons,
y dos vellets sense forsas
que ja s' en van d' aquest món!
¡Es imposible... imposible!...
Diguéu á quí, de rencors,
us ha fet sè' aquí missatje
innovador de tants dols,
que no 'm moch, que no 'm desterro,
que 'm defensarè ab valor.
Diguéulos, qu' aquesta casa,
qu' ha estat com niu de coloms
missatjers de bonas novas
pe 'l poble honrat y amoròs,
será, per quí 'm fassi guerra,
desd' ara, lo niu del corp
que sobre 'l pla va á llansarse
brau, frenétich y furiòs.
Diguéulosho, senyò' arcalde,
ja que sòu l' embaixador,
y, si acás no us volen créurer,
que vinguin, que pugin tots,
y veurán cóm se defensan
la llar, la ditxa y l' honor.

OLAGUER. Miréu que tindréu desoris.

MUNDA. Veurém quí 'ls passa y quí 'ls don'.

OLAGUER. Creyéume...

MUNDA. Deixéusho correr.

OLAGUER. ¡Qu' us traurè!

MUNDA. ¿Qué vá á que no?

OLAGUER. Sòch arcalde.

MUNDA. Jo sòch bruixa.

OLAGUER. Jo me 'n rich.

MUNDA. Y jo de vos.

OLAGUER. ¡No 'm creyéu!

MUNDA. No tinch quí 'm mani.

OLAGUER. Vos mateixa.

MUNDA. Al cap ne sòm.

OLAGUER. Adèu siau.

MUNDA. Que Dèu vos guihi.

OLAGUER. Ja 'ns veurém.

MUNDA. A casa sòch.

(*Se 'n va l' arcalde per la drcta.*)

Ja veurás jo com t' embuixo,
tu, que dius que no 'm téns pòr.

ESCENA XI

MUNDA, PAULÍ, BIELÓ, GRACIETA. Paulí vè per la dreta
alenant y esbarat, Bieló y Gracieta de la casa.

PAULÍ. ¡Munda!
MUNDA. ¡Ay, ay! ¡Paulí, qué tèns?

PAULÍ. ¡Cuitéu!... Vínch per la dressera.
Vè en Vespa ab gent al darrera.

MUNDA. ¿En Vespa?

PAULÍ. Sí; ab mals intents.

Vènen á tréureus de casa
y á fèrvos marxar d' aquí.

GRACIET. ¡Ay, Dèu mèu!...

BIELÓ. (A Gracieta.) ¡Corre, entra allí!...

GRACIET. ¡Ay, ávi!

MUNDA. Calléu.

BIELÓ. ¡Vès, mira

que no me li fassin mal!

¡Sobre tot, la prenda mèva!

MUNDA. ¿Es dir que 'l poble 's subleva
contra mi?

PAULÍ. Sí. ¡Un temporal!

Pero vos us ho voléu.

Deixéume dá' una pallissa

á n' al pillo que 'ls erissa,

y tot d' un cop ho acabéu.

Deixéu que s' encari ab mi

la Vespa, qu' es lo qui 'ls porta,

y, com diu lo ditxo: morta

la cuca, mort lo verí.

MUNDA. Tu 't guardarás may al món

de tocar ni un fil de roba

de ningú; ara se 'm trova

sols en mentidas l' afront,

y, quan ja hi haguès hagut

sanch aquí, rahò tindrian,

y, ab justicia, m' odiarian

pe 'ls dolors que jo haguès dut.

PAULÍ. No tinguéu pò; si ho manéu

ja sabéu que jo us obeheixo.

MUNDA. Jo sola 'm basto y serveixo

per salvá 'ls dols que teméu.

BIELÓ. Y si acás tu no t' bastèsses,

tèns al tèu costat al ávi,

que, si un d' ells te fès agravi,

fòra en vá que 'l deturèsses.

No teméu.

PAULÍ. Vènen per 'llí.

MUNDA. Ja haurán trovat l' Olaguer.
 PAULÍ. ¿L' arcalde?
 BIELÓ. Deixéume fer.
 (Arremangantse 'ls brassos.)
 Deixéume'ls á tots per mi.
 Teniume compte la noya.
 VEUS. ¡Mori!
 PAULÍ. Ja s' acostan...
 VEUS. ¡Mori!...
 BIELÓ. ¡Ja veuréu jo, quín desori!
 MUNDA. ¡Passéu dins!
 BIELÓ. ¡La féyam bona!
 L' únich mascle aquí sòch jo...
 GRACIET. (Plorant.) ¡No us perdéu!
 MUNDA. ¡A dins, corrent!
 BIELÓ. Es que jo sòch un valent.
 MUNDA. Depressa. A mi 'm toca aixó.
 PAULÍ. Jo 'm quedo allí per si acás.
 (Dirigintse cap als arbres de la dreta.)
 BIELÓ. Vina, reyna... (A Gracieta, protegintla.)
 GRACIET. Jo estich morta.
 MUNDA. Tots á dins; tanco la porta
 y veuréu cóm s' ix del pas.
 (Entran devant d' ella Gracieta tremolant y Bielò
 envalentonat y petant de dents. Munda tanca la
 porta per dins sentintse com posa la balda y barra.
 Paulí se 'n va per la esquerra.)

ESCENA XII

OLAGUER, VESPA, y Pagesos ab forcas, bastòns, magalls, etc., y algun d' ells ab fanalet encés. — S' ha fet nit del tot.

VESPA. ¡Que se 'n vagi de seguida!
 TOTS. ¡Fora, fora!..
 OLAGUER. Poch á poch...
 Per tot hi haurá temps y lloch,
 y allá 'hont jo sò, ningú crida.
 ¿Qué voléu?.. Jo us ho faré.
 VESPA. Que se 'n vagi aquesta dona.
 OLAGUER. ¿Que se 'n vagi? Enhorabona.
 VESPA. Avuy mateix.
 OLAGUER. ¡Está bè!
 ¿A n' aquesta hora de nit?..
 La providencia no es fluixa.
 VESPA. ¡Per bruixa!..
 OLAGUER. ¡Ximplots!
 TOTS. ¡Per bruixa!
 OLAGUER. ¿Ja ho es?

TOTS. Ho es.
 OLAGUER. ¿Quí us ho ha dit?
 VESPA. Senyals que hi há; aixó no falla.
 Qu' endevina... que fa mals...
 Que mal-mira als animals...
 Que 'ns ull-pren á la canalla...
 Qu' á missa, en fentli la creu,
 ja no sab trobar la porta...
 Que 's queda groga, com morta,
 aixís qu' al Ofici veu
 captá' ab lo plat del Santíssim...
 Que 'ns porta las pedregadas,
 sequedats, malas anyadas...
 OLAGUER. ¿Y aixó es segú?
 VESPA. Seguríssim.
 Ab aixó... ¡fora corrents!
 OLAGUER. ¿De seguida?
 TOTS. De seguida.
 OLAGUER. Pero aguantéus á la mida
 y rès d' acaloraments.
 VESPA. Está bè.
 OLAGUER. Y será reptat
 aquell qu' á piulá 's propassi.
 L' arcalde es prou.
 VESPA. (Als altres.) Bè; que fassi.
 (Olager se dirigeix á la porta, truca ab forsa y diu:)
 OLAGUER. Obriu á l' autoritat.

ESCENA XIII

Dits, MUNDA, BIELÓ

MUNDA. ¿Quí hi há? (Desde dins.)
 OLAGUER. La justicia.
 BIELÓ. (Desde dins.) Aquestas
 no son horas de vení'.
 OLAGUER. ¡Obríu! (Imperiòs.)
 (S' obra la porta y apareix Munda, altiva, ab un
 mirallet de mànech á la mà; darrera d' ella apareix
 Bielò, cómicament furios y provocatiu, ab un fanalet
 encés.)
 MUNDA. Santa nit.
 OLAGUER. Així.
 BIELÓ. ¿Que 'ns hem de picar las crestas?
 MUNDA. Calléu, ávi.
 BIELÓ. ¿Estich com brasa!
 ¿Qué passa? Entenéus ab mi.
 OLAGUER. ¿Quí sòu vos?
 BIELÓ. Lo mascle.
 OLAGUER. ¿Quí?

- BIELÓ. Lo defensò': 'l cap de casa.
Y si 'm poso jo á fer bots
y 'm descalso la espadenya...
- MUNDA. ¡Avi!..
- BIELÓ. (*Amasantse.*) Válgaus qu' ella 'm renya,
que, sino, us faig corre á tots.
- MUNDA. ¿Qué se 'm vol?
- VESPA. Qu' heu de tocar...
- OLAGUER. ¡Xitòn!
(*A Munda.*) Us deya fa poch,
que d' aquesta casa y lloch
us hauriau d' allunyar
Y ara, Munda, us vinch á dí',
qu' ab urgencia aixó se us mana,
perque 'l poble m' ho demana,
y 'l poble governa aquí.
- MUNDA. ¿Que no 'ls heu dit la contesta
que us he fet?
- OLAGUER. Munda, creguéu.
- VESPA. ¡Fora!
- TOTS. ¡Fora!..
- MUNDA. ¿Qu' us penséu
que m' espanta la tempesta?
- BIELÓ. ¡A una dona!.. Féumo á mi.
- OLAGUER. ¡Calléu!
- VESPA. ¡Si estéu reventat!
- BIELÓ. Perque encara no he sopat.
Párta'ls fort, que 'm tèn's aquí.
(*A Munda.*)
- MUNDA. No me 'n vaig.
- OLAGUER. ¿Que no?
- MUNDA. Que no.
La vostra forsa ab mi es fluixa.
Sò bruixa, y, com que sò bruixa,
los arcaldes no 'm fan pò'.
- BIELÓ. No 'ns espantan.
- OLAGUER. Aixó ray.
Us farè seguí' á la forsa.
- MUNDA. ¡Ca! ¡Si ab mitj quart us vull torce!
(*Acostantshi.*)
¿Qué no us han sobornat may?
- OLAGUER. ¡A mi!
- MUNDA. Jo us sobornarè.
- OLAGUER. Me sembla que sòu poch rica.
- VESPA. ¡Vaja!.. ¡qué tanta musica!
- MUNDA. Y en veu alta qu' ho farè.
- BIELÓ. ¿Qué tens un amagatall?
Perque jo... (*Baix, á Munda.*)
- OLAGUER. (*Rhent.*) ¡Ja estéu bèn llesta!
- BIELÓ. Si no 'l paguéu ab ginesta...
- OLAGUER. ¿Qué 'm daréu?
- MUNDA. (*Mostrantli.*) Aquest mirall.

OLAGUER. ¡Y ara!..

TOTS. ¡Ah, ah!.. (Rihent.)

MUNDA. Ja 'l voldrian

mès de quatre. 'S veuhen closas
dins d' aquest march, unas cosas,
qu' us dich qu' us agradarian.

OLAGUER. La mèva cara de vell.

MUNDA. Potsè en jove trasmudat.

OLAGUER. ¡Qu' es un mirall encantat? (Ab burla.)

MUNDA. Miréushi.

OLAGUER. ¡Anéu al burdell!

Jo no crech en bruixerias.

MUNDA. Féume llum. (A un dels del fanal.)

(Bielò n' hi fa ab lo fanal que dú.)

VESPA. ¡Prou de matraca!

MUNDA. ¡Ay, quína noya tan maca!
(Mirant al mirall.)

OLAGUER. Alábat, ruch.

BIELÓ. Ja tè dias. (Baix.)

MUNDA. ¡Rossa com l' or!.. ¡Jove!..

OLAGUER. Aposta

per 'quell que li fassi falta.

MUNDA. Tè una piga aquí, á la gulta.

Fa puntas .. Y es de la costa,
perque enllá 's veu moure 'l mar...

OLAGUER. (¿Qué diu?) (Afectantse per graus.)

MUNDA. Bè prou qu' ho sabré.

Sí, vaja; aquell mariné'
es sòn pare.

OLAGUER. (¡Fòra etzar!)

MUNDA. ¡Cóm se 'n va la vela enfora!..

¡Calléu!.. Ja surt un galán...

¡Ah! ¡Y bèn maco y bèn amant!

¡Qué tè la noya, que plora?

Ell es rich, es un hereu...

¡Y ella plora! ¡Cosa extranya!

¡Ay, pobreta, es que la enganya!..

Li diu qu' es pobre... ¡Calléu!..

¡Si fins se li muda 'l nom!

¡Fals! Li diu que 's diu Sevè,

y ell se diu...

OLAGUER. ¡Cóm! (Alenant.)

MUNDA. Jo ja ho sè.

Aixó no 's diu á tothom.

Miréu vos si 'l coneixéu...

(Presentantli 'l mirall, qu' ell aparta.)

OLAGUER. ¡Munda!

MUNDA. ¡Oh! Es tota una historia.

Bè sembla qu' us encavoria.

(Mirant al mirall.)

¡Miréu, miréu!.. Tot se veu.

La nau que torna ab lo pare...

La noya en grèu desconsol...
Un fossar...

OLAGUER. ; Prou!

MUNDA. Un bressol
que ningú 'l vetlla ni ampara...

OLAGUER. ; Un bressol!

MUNDA. Ab un brivall.

OLAGUER. ; Qui us ha dit?..

MUNDA. Tot aquí 's tanca.

OLAGUER. ; I que més?

MUNDA. ; A Salamanca!

Sino compreneu 'l mirall.

VASSA. ; Sento arcade, qu' es embreixa?

OLAGUER. ; A mi!

MUNDA. ; Cal! *(Irònic.)*

VASSA. *(Dintres el costat.)*

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Després de pensar.)

VASSA. ; Ah!

MUNDA. ; I al meu mirall!

OLAGUER. ; Ah! *(Al mirall.)*

DE SEYTES ANYS EN EL MUND.

DE SEYTES ANYS EN EL MUND.

DE SEYTES ANYS.

VASSA. ; Ah!

OLAGUER. ; Ah! *(Al mirall.)*

DE SEYTES ANYS EN EL MUND.

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

OLAGUER. ; Aquesta dona es ben bruta.

(Riu.)

MUNDA. ; A veure que hi ha de dir.

(Riu.)

á aquets.

OLAGUER. Noys: tot s' ha acabat.

VESPA. (De tots modos, ja hem lograt
lo que volia l' heréu.)

(*Se 'n va per la dreta ab tots los demès del poble.*)

OLAGUER. Munda... Munda... hem de parlar.

(*Ab vehemencia, aixís que 's veu sol ab Munda.*)
Veniu á casa.

MUNDA. Hi vindré.

Pero recordá' us convé
que deixo 'l mirall allá.

OLAGUER. Us tindré á nit bèn tractada;
demá de fé us daré mostra,
tornantvos á casa vostra
per gent mèva acompanyada.
Jo aquí vindré, y parlarem,
que m' heu desbocat lo cor.

MUNDA. ¡Ah! ¡Un mirall qu' es un tresor!

OLAGUER. Marxém ara.

MUNDA. Ara marxém.

(*Se 'n van per la dreta.*)

ESCENA ÚLTIMA

PAULÍ, aviat GRACIETA, al fi JORDÍ.

PAULÍ. Gracia á Dèu tot s' ha salvat,
qu' he temut algun tropell.

¡Trepitj!... ¿Que tornan?... (*Escoltant.*)
(*Mirant.*) ¡Oh!... ¡es ell!

Es l' heréu afortunat

que tè 'l cor de la Gracieta...

(*S' amaga entre 'ls arbres.*)

No vull que 'm vegi per 'quí.

(*S' ilumina la cambra de la torre, y apareix Gracieta
mirant cap á la dreta.*)

¡Ella l' espera! ¡ay, Paulí!

(*Gracieta surt á la finestra y assegura 'l cap d' una
escala de corda y aquesta 's descargola fins á baix.*)

¡Qué fa!... ¡qué miro! ¡oh, pobreta!

(*Corre cap á la porta, va á trucar, y, de cop, se
detura.*)

¡Ah, infame!...

(*Va á trucar y 's detura.*) La perdo á n' ella,
la deshonro... ¡Qué puch fè!

(*Li acut de cop una idea salvadora que l' ompla de
satisfacció.*)

¡Ah! Jo 'l crím evitaré,
sense enterbolir sa estrella!

(*Súbitament, se 'n va cap á la torre, puja per la*

*escala de corda, salta á dins de la cambra, ahònt,
al regoneixe'l Gracieta, llença un crit d'esglay.)*

GRACIET. ¡Oh! ¡Paulí!

PAULÍ. ¡Psit! Calla; á dins,

y, mentre' ell puja, baixém.

*(Desapareixen los dos, emportantsen Paulí lo llum,
en lo punt en que Jordi apareix cautelosamente per
la dreta, y, després de mirar que ningú 'ls puga
véurer, va á la torre, se cerciora de si está posada la
escala, y diu:)*

JORDI. Ja l' ha posada. ¡Ah! Pujém

y logro avuy los mèus fins.

*(Puja escala amunt, mentres, per la reixa, se veuen
baixar Paulí y Gracieta, il·luminats per lo llum que
porta ell. Teld pausat.)*

FI DEL ACTE SEGÒN

ACTE TERCER

Sala interior de casa de la Munda. Porta al fondo y una á cada costat. Mobles escassos y pobres. Una taula de fusta blanca á la esquerra, damunt de la qual crema un llum. Finestra á la esquerra, en primer terme, ab testos y plantas, y un'altra á la dreta. Al fondo una escala, que, desde 'l péu de la porta, puja fins al primer pis de la torre. Se fa de dia. D' un clau de la paret, penja una escopeta.

ESCENA PRIMERA

BIELÓ, GRACIETA, PAULÍ. Lo primer sentát á un costat de la taula, dormint profundament; Gracieta y Paulí jugan á cartas.

PAULÍ. (Jo he torbat lo vil projecte).

GRACIET. Ja apunta 'l dia.

PAULÍ. A Dèu gracias.

GRACIET. Quan no n' arriba noticia,
no haurá passat ré á la mare.

PAULÍ. A l' hora que sòm, me sembla
que de risch ja está salvada,
com també d' un cop del poble
s' ha salvat aquesta casa.

GRACIET. ¡Pobre Paulí!

PAULÍ. ¡Ja pots dirho!

GRACIET. ¡Pèrdrer la nit per nosaltres!

PAULÍ. Era la nit perillosa.

GRACIET. Sí; estava la gent irada...

PAULÍ. Vaig véurer damunt de tots
una terrible amenassa,

y, per fervos companyia,
valentvos, si 's confirmava,
vaig venir, us he fet vetllar,
y hem estat tots á l' aguayta,
dihent al ávi, al preguntarme
cóm jo havia entrat á casa,
que un moment, en que ell dormia,
vas tu obrir, donantme entrada.

GRACIET. Tu sols nos èrats defensa.

PAULÍ. Jo sol pe 'l cas me bastava,
perque ab la sanch y ab la vida
t' hauria salvat.

GRACIET. Bè massa
qu' ho sè, Paulí.

PAULÍ. No ho sabs prou.

GRACIET. Sè que tèn's lo cor d' un àngel.
¡Quí poguès darte la ditxa!

PAULÍ. ¡Tu no pots!

GRACIET. Lo cor no 's mana,
¡Cóm dorm! ¡eh! (*Ficsantse en lo vell.*)

PAULÍ. ¡Vaya un guardiá!

BIELÓ. (¡Jo sò 'l puntal de la casa!) (*Somniant.*)

GRACIET. Jo no tinch gota de son.

PAULÍ. Pe 'l fi qu' ells aquí faltavan
ja han servit dormits y tot.

GRACIET. ¡Avi! (*Tocant á Bielò.*)

BIELÓ. ¡Qué! (*Despertant.*)

PAULÍ. ¡Bielò!
¿Qué mana?

PAULÍ. Ja es de dia.

BIELÓ. ¿No han vingut?

PAULÍ. No.

BIELÓ. ¡Pobres d' ells! ¡Bè!... ¡Tomasa!
¡Fillona!

PAULÍ. ¡Oh! La fillona,
que debéu voler dir l' ávia,
veyènt jo que s' adormia,
aixís qu' ha trencat l' albada
la he feta aná' á descansar
dihentli que jo aquí 'm quedava.

BIELÓ. ¡Bó! ¿Y vosaltres dos tots sols?..

PAULÍ. Miréu: hem jugat á cartas,
hem fet una bescambrilla,
fins poch ans de matinada,
y, després, nos adormiam
de cap damunt de la taula
sino que 'ns ha despertat
la claror del trench del alba.

BIELÓ. Veus aquí tot lo succehit.
¡Sí que puch dormi' ab confiansa!
¿No t' he dit que tu vetllesis,
per un un si acás, per cridar-me?

- GRACIET. ¡Oh! Ja quedava en Paulí
que li he fet igual encárrech.
PAULÍ. ¡Quín centinella, que dorm!
BIELÓ. Per no pérdrer forsa en balde.
PAULÍ. Ara á espavilarse.
BIELÓ. ¡Ah! sí.
GRACIET. ¿Que no pendrás xocolate?
PAULÍ. Gracias; me 'n irè per' vall,
á véurer per 'llí que passa.
BIELÓ. Jo sí que 'n vull.
GRACIET. ¿De qué, ávi?
BIELÓ. De xocolate.
PAULÍ. (*Rihènt.*) ¿Us agrada?
BIELÓ. Cada dia farinetas,
fan lo que las cols, amargan.
GRACIET. Vaja, donchs: cap á desferla.
BIELÓ. ¡Ay, la prenda!..
GRACIET. (*Besantlo.*) ¡Avi!
BIELÓ. ¡Rata!
Tè un cor com á n' als set anys.
No es una noya; es un ángel!
¿Creurás, Paulí, que la estimo
quasi com á la Tomasa?
GRACIET. No, quasi: m' estiméu mès.
BIELÓ. ¡Ah! No: mès ja 't dich desd' ara
que no: jo estimo á la dona
igual que quan festejavam.
Mirat: ara vaig á véurer
si també vol xocolate.
PAULÍ. ¿Donchs la Gracieta y la dona?..
¿Y la Munda?
BIELÓ. ¡Oh! Bè... sí... calla.
A la Munda tant la estimo,
que quasi de mida passa.
GRACIET. Diguéu qu' estiméu á tots,
qu' es com la llev de Dèu mana.
BIELÓ. Pero mès que á tots la Munda.
Vaig á desfè 'l xocolate. (*Se 'n va.*)

ESCENA II

GRACIETA, PAULÍ, aviat JORDI

- GRACIET. ¡Pobre ávi! A quí mès estima
es al darrer que li parla.
PAULÍ. Vaja; ja estém sols, Gracieta.
¿Qué va ser lo d' ahí'? Acaba.
GRACIET. Va ser lo que ja vaig dirte:
que la vida amenassada
tenia ell, y que, per véurer

jo, si amagantlo, 'l salvava,
lo faïor vaig concedirli
de que s' amaguès á casa.
No hi vegis, Paulí, rés mès,
perque ell es bó y jo sò honrada.
Sè que no debia ferho;
sè que, si ho sabès, la mare
me mataria; però...
¡qué vols que 't diga!.. espantada,
me vaig cegá' y... per salvarlo...

PAULÍ.

Si; sent pura com un ángel,
per salvarlo, has exposát
la tèva fama d' honrada.

GRACIET.

¡Oh! No; ¡escòltam!...

PAULÍ.

Dèixam dir.

No s' ha consumát la infàmia
perque, adelantantme al vil...

GRACIET. ¡Escòltam!

(*Jordi espia desde la porta de dalt de la escala.*)

PAULÍ.

Jo avans entrava,

y á tots he tingut en vetlla
sens eixir d' aquesta sala:
á tu, perque no arribèsses
á dá un pas dintre ta estansa;
y, als dos vells, perque aquí fòssen
testimonis de la honrada
companyia que t' he fet
fins qu' hem vist eixir l' aubada.

GRACIET.

¡Per Dèu, escòltam, Paulí!

PAULÍ.

¿Qué vols? Ja escolto.

GRACIET.

T' enganyas

veyènt en lo qu' ha passat
rés qu' ho puga fer culpable.
Jo... ja ho sabs... estimo á en Jordi...

PAULÍ.

¡Bè ho sè!

(*Quan Jordi tem ser vist, s' amaga.*)

GRACIET.

Y en Jordi 's trobava

que 'l perseguian, Paulí;
que 'l persegueixen encara,
per cosas que jo no entench...
S' ha sabut que conspirava...
y era pres aquesta nit
si no corria á amagarse.

PAULÍ.

Jo l' he salvát; ja veus tu
qu' ha sigut justa la causa.
T' ha mentit. Lo que volia,
lográ 'l moment, qu' anhelava,
de véurert sense defensa

GRACIET.

per seduhirte y enganyarte.
¡Oh! No; t' ho juro, Paulí.
No hi há frau en la sèv' ánima,
(*Mirant cap á la porta de dalt la escala.*)

- Y no cridis... porque 't sent...
PAULÍ. ¡Que 'm senti!
GRACIET. ¡T' ho prego!... Calla.
PAULÍ. ¡Mira! Tu sí, qu' has cregut
tot' aqueixa indigna trama;
tu sí, que, en mitj de la negra
fumera que 't rodejava,
t' hi movias blanca y pura
sense un vel de desconfiansa,
cega per un home indigne,
que no t' estima y t' enganya.
¡Oh! ¡Per qué jo no t' agrado,
que t' estimo ab tota l' ànima?
GRACIET. ¡Oh! Sí, Paulí, si t' estimo!
¡Si 'm passa una cosa extranya!
T' estimo y fins molts cops penso
que, per ta bondat, qu' es tanta,
á tu hauria de volerte;
pero... estich molt agradada
d' en Jordi, vaig comprométerm
quan jo no sabia encara
que tu per tèva 'm volguèsses,
y ara... ja li he dat paraula...
ré 'n tinch que dir per renyirhi...
tu 'm dius qu' es vil y es infame...
y jo 'l veig bó... donchs bè... mira...
jo 't prometo á tu desd' ara,
te juro... que, si es vilesa
lo qu' ell, enganyantme, trama,
com qu' á mi m' es impossible
estimá' un dolent, de l' ànima
m' arrencaria l' amor,
y seria tèva.
PAULÍ. ¡Oh! ¡Gracias!
Ja aixís sè de cert que logro
tota la mèva esperansa.
GRACIET. No ho cregas, porque ell, Paulí,
es una persona honrada.
PAULÍ. Bè, veurás... no ho disputém;
sigui tal com tu ho alcansas.
Pero escolta. Ha eixit lo sol
y es hora d' obrá' á las claras.
Jo baixo al poble...
GRACIET. Sí; vès.
Pregunta qué hi há, qué passa.
PAULÍ. Pero aquest home ix ab mi.
(*Dirigitse á la escala de la torre.*)
GRACIET. ¡No! (Corrent á detenirlo.)
PAULÍ. Jo no 'l deixo á la casa.
GRACIET. Se 'n irá. 'L perill sols era
per mentre 'l dia arribava.
Ja se 'n irá; t' ho prometo.

Pero no li fässis cara,
no 'l vegis, no te li pòsis
al davant, perque, esglayada,
sè que parariau mal
si frente á frente us miravau.
Ell es brau... no escolta lley...
PAULÍ. Y á tu en llenguas te posava.
GRACIET. ¡Vèsten, Paulí!
PAULÍ. Sí; me 'n vaig.
Per tu, perque m' ho demanas.
GRACIET. ¡Qu' èts bó, Paulí! Ja ho sabia.
PAULÍ. Pero á las mèvas petjudas
seguirán las sèvas.
GRACIET. Sí;
si ara ja no hi há la causa
perque s' amagui.
PAULÍ. Y jo callo,
Gracieta. ¿Sents? La recansa
pots matar, si la sents may,
d' aquesta inocenta falta.
Ningú del món sabrá rés;
párlam sempre com me parlas,
míram sempre com me miras,
sense rojor en las galtas,
que... l' amistat que jo 't tinch,
es inmensa, es pura, es... santa.
¿Surtirá? *(Va á sortir y s' atura.)*
GRACIET. Ja t' ho he promés.
PAULÍ. Adèu. *(Se 'n va pe 'l fondo.)*
GRACIET. Paulí, adèu... y gracias.

ESCENA III

GRACIETA, aviat JORDI

GRACIET. ¡Pobre Paulí! Ell m' estima
y són dol m' arriba á l' ànima
(Tró lluny.)
¡Qu' es aixó! Un tró lluny. Comensa
à córrer la nuvolada,
y 'l cel d' un color se posa
que amenassa pedra ó aygua.
Es lo qu' avuy faltaria:
que fès una pedregada
que trinxès los ceps del terme
per comprometre' á la mare.
Massa dihènt lo que ja 'n diuhen
creurian qu' ella la enviava.
(Veyent á Jordi, al girarse, que baixa per la escala.)
¡Jordi!

- JORDI. ¿Qu' has promés?
- GRACIET. ¿No intentas anárten? Per có ho jurava.
- JORDI. ¿Y me 'n haig d' aná' expulsat per lley d' aqueix miserable?
- Escòltam. No puch eixir; tinch la vida amenassada y aquí m' haig d' está' amagát mentre 'l mèu perdò 's demana. Si vols, pérdem. Tu ho pots fer.
- GRACIET. ¿Jo ho puch fè' y duptant me parlas? Quèdat, donchs.
- JORDI. Com ara 't deyan de vilesas y de tramas...
- GRACIET. ¡Vilesas tu, Jordi mèu!..
- JORDI. Com t' han dit d' honra exposada...
- GRACIET. Qui 'l mèu espos ha de ser no tardará en ampararla.
- JORDI. ¿Y 'ls ávis?
- GRACIET. M' ajudarán á darte mès seguransa.
- JORDI. ¿Conto, donchs, ab tu?
- GRACIET. ¡Sí, Jordi!
- JORDI. ¿Tu creus en mi?
- GRACIET. Ab tota l' ánima.
- JORDI. (Jo no haig d' eixir d' aqueix lloch sens ma cobdicia lograda).
- (Puja la escala y torna á tancarse dins la cambra.)

ESCENA IV

GRACIETA, BIELÓ

- BIELÓ. Vaja; aquí hi há 'l xocolate; prenémlo. (*Portant xocolates, pa y natas.*)
- GRACIET. Prenémlo, sí.
- Vaja; vos aquí y jo aquí.
- (*Disposant plats y xicras y tot lo qu' ha dut Bielò.*)
- BIELÓ. Y tu, xocolate y nata; que 'm tè encarregat la Munda que no 't fassi falta may.
- GRACIET. ¿Donchs, y vos, ávi?
- BIELÓ. ¡Oh! ¡Jo ray!
- Ab mi ella ni s' hi enfunda.
- GRACIET. Torradas...
- BIELÓ. No; n' he fet una pero nos la partirém.
- GRACIET. Vos molla y jo crosta... ¿Fém melindrets?
- BIELÓ. Fém.

- GRACIET. (*Tallantlos ab lo ganivet.*) Vaja...
- BIELÓ. Ah! ; Tuna!
; Cóm me vols engatussar!
; Fèrme tu festas à mi?
Alguna cosa 'm vols dí'
que me l' has de demanar.
- GRACIET. És clar que sí... y per çó jo,
perque no 'm sigui negada,
la compro ab una sucada;
teníu...
- (*Li dóna una sucada, y 'ls dos comensan á pèndrer lo xocolate, senthi tot lo joch que indican los versos.*)
- BIELÓ. Ah! ; ah!
- GRACIET. ; Eh?
- BIELÓ. ; És mòlt bó!
- Jo... aixó ó bè confitura.
Es lo que 'm fa mès content.
- GRACIET. Vaja, donchs... aném prenent
y parlant.
- BIELÓ. Digas, criatura.
- GRACIET. Com que aviat la mare vè,
ans no arribi, us vull parlar.
- BIELÓ. ; Y aixó?
- GRACIET. Us tinch de demanar...
- BIELÓ. ; M' estiméu? (*Li fa un petò.*)
- BIELÓ. ; Bah!
- GRACIET. Ara ho sabrè...
- BIELÓ. ; Cóm?
- GRACIET. Ab una astucia mèva.
- BIELÓ. Vejám, donchs: vinga una mostra.
- GRACIET. Miréu: tota molla; es vostra.
(*Trobatse ab que la sucada de xocolate es com diu.*)
- BIELÓ. Mira: tota crosta; es tèva.
(*Se la cambian y segueixen.*)
- GRACIET. ; Éram?
- BIELÓ. A que 'm preguntavas
si jo t' estimo.
- GRACIET. Ah! Just; sí.
- BIELÓ. Ara ho sabrè.
- BIELÓ. ; Y no 'm vols dí'
cóm es que en aixó pensavas?
- GRACIET. Per... Bè... vos no 'n sabéu rés.
- BIELÓ. ; Donchs me causarà sorpresa?
- GRACIET. Veuréu... es... que sò promesa.
- BIELÓ. ; Cóm? ; Qué!
- GRACIET. Que tinch un promés.
- BIELÓ. ; En Paulí?
- GRACIET. ; Pobre Paulí!
- BIELÓ. Ah! ; Així 'n tèn dos, pillastrona!
- GRACIET. La mès gallarda persona
que 's poguès preñar de mi.
En Jordi.

BIELÓ. ¿'L de l' Olaguer?

GRACIET. L' estimo... está amenassat
d' un perill, y l' he amagat
á casa.

BIELÓ. ¡Oh! ¡No!... ¡No pot ser!
¿Qué has fet, qu' has fet, desgraciada
criatura? (*Molt espantàt.*)

GRACIET. (*Ab candidés.*) ¡Ay! Salvá' un minyò de ser dut á la presò.

BIELÓ. ¡Oh!

GRACIET. ¿Qué féu ab la sucada?
Prenéuvosla. (*Li fa péndrer, ab carinyo.*)
¿No veyéu

BIELÓ. que us tacaréu la camisa!
 ¡Pero si ta mare avisa
 com lo que hi há de mès preu,
 com lo principal del món,
 que, quan ella no està ab tu,
 no entri aquí casa ningú!

GRACIET. Perque no 'm duguès afront
d' estar jo sola ab un jove.
Pero com que ell ja s' ha estat
tot anit á dalt tancat,
dormint en aquella alcoba,
y jo m' hi estat ab vos
y ab l' avieta y en Paulí
jugant á cartas aquí...

BIELÓ. Bè: ja ho veig; per altra part,
al últim tu has fet un bè.

GRACIET. ¡Y es clar que sí!

Bieló. Bè... ja ho sè;
pero si, per un etzar,
ta mare vè y aquí 'l troba,
nos mata... ; Oh! Sí; 'ns mata á tots.

GRACIET. ¡Avi!

BIELÓ. Ja veurás... poch's mots ;
que arregli la sèva roba
y que fugi tot seguit,
ans qu' ella 'l trobi al tornar.

GRACIET. ; Oh!...

BIELÓ. ¿Qué?

GRACIET. Es que 's tè de quedar
tot avuy y un' altra nit.

BIELÓ. ¡Cá! ¡No pot ser! De cap modo.

GRACIET. ¡Avi!

BIELO. ¡Cá!

GRACIET. ... ¡Sí, ávi!... ¿Eh?

¿No? Donchis també plorarà.

BIELÓ. ¡Pero, dona!.. ¿Y l' incomed o
de ta mare, si ho sabía?

GRACIET. ¿Y cómo lo sabrá, si vos,

ni l' ávia, ni cap dels dos
li dihém?

(*Fingeix plorar, y, de véureuho, també plora ell.*)
BIELÓ.

(Rés, la bruixeria
ab que ella m' embruixa á mi.
Ja 'n puch jo de sério estar,
que, en veyentla aixís plorar,
de tot li haig de dir que sí).
Vaja... bè... no plóris, vina.
Que 's quedi.

GRACIET. ¡Ay! ¡Avi! ¡Avi!
(*Saltantli al coll y petonejantlo.*)

BIELÓ. ¡Dona!
(*Volent dir que l' agovia, pero agradantli.*)

GRACIET. ¡Avi!
(¡Bè! Que s' esbravi).

BIELÓ. Diguéu.
Mira : ab ta padrina
y jo ho arreglarém.

GRACIET. Sí.
Bèn pensat... Ab l' ávia.

BIELÓ. A casa
s' estará, ab mi y la Tomasa,
tancat al quarto d' allí, (*Lo de la dreta.*)
y com que ja així tindré
que no hi há perill per tu,
lo guardém allí segú?
y demá matí 'l trayém.

GRACIET. Mòlt bèn pensat.

BIELÓ. Donchs que vinga
y li proposém així. (*Jordi baixa la escala.*)

ESCENA V

Los mateixos; JORDI

GRACIET. Miréu; ja 'l teniu aquí.

JORDI. Bon dia y bon' hora.

BIELÓ. Tinga
la mercé, 'l senyor galan,
que, sense ser Santa Creu,
ja 's pot dir per tot arréu
que tè cara de diamant:
¿Qu' es tot aquest embolich,
qu' avuy jo aquí casa 'm trobo?
JORDI. Veureu, ávi, vos ho innovo
perque jo hi estat, y estich,
en que la vostra opinió
es de lliberal, aquí
que, com sabéu bè, es carlí

- BIELÓ. tothom qui tè us de rahò.
¡Lliberal!... ¡Voto á relisto!
¡mès que Riego!... ¡Vés que tal!
Lo qu' es com á lliberal
ningú al món ho es mès.
- JORDI. No hi xisto.
- BIELÓ. ¡Y que tèn de xistar, plaga!
¡Si á mi, en tocantme aquest punt,
ja 'm tèn encés!
- GRACIET. Sí; us fa munt.
- BIELÓ. Ja ho sab la noya: m' halaga.
- JORDI. Donchs, si aixó es vritat, padrí,
tambè á mi igual m' ha passat;
jo... ¡tot per la llibertat!
(*Fingint conmovió.*)
y per có 'm teníu aquí.
Conspiravam, ávi; jo era
un de la conspiració,
y ja era aprop la funció
per lograr nostra fal-lera;
quan lo govern ho ha sabut,
llista y papers va trobarnos,
va doná ordre d' agafarnos,
y aquí á salvarme he vingut.
- BIELÓ. Mes, tòn oncle...
- JORDI. ¡Ah! Es la persona
que mès recels per có 'm dú.
- BIELÓ. Bè... sí... ja sè qu' es madú
com una figa panxona.
- JORDI. Veyéus aquí 'l qu' ha passat;
me 'n irè, si no us plau bè,
y... no hi fa rés: ¡Morirè,
si acás, per la llibertat!
- BIELÓ. ¡Cóm, morir!... ¡Si no que fòs
jo un Neròn!... Vaja: entra aquí.
- JORDI. No 'n diguéu ré á n' en Paulí.
- BIELÓ. ¿Sabs qu' es mòlt maco y garbòs?
Jo ja 'l trobava tal qual,
pero, com qu' es lliberal,
ja 'l trobo ara mès hermòs.
- GRACIET. ¡Ah! Es lo mèu enamorát.
- JORDI. Es dir que aquí...
- BIELÓ. Al quarto mèu.
- JORDI. Depréssa.
- GRACIET. Cuitém, per Dèu
- BIELÓ. Entra, fill. (*Obrintli la porta del quarto.*)
- JORDI. (Ja ho he lograt.
Després l' enginy pensarè
per trobarme sol ab ella).
- BIELÓ. (Ara... per si fòs trapella,
deixémlo aquí presoner).
(*Lo tanca y guarda la clau.*)

ESCENA VI

GRACIETA, BIELÓ

GRACIET. ¡Oh! ¡Avi! ¡avi! (*Petonejantlo ab goig.*)

BIELÓ. Si; ja cal

que me 'n fássis de petons;
perque aixó son confusions
que á mi 'm poden dur mòlt mal.

GRACIET. Tambè jo us estimarè,
y, ara qu' hem pres xocolate,
vos donarè mitja nata
y jo vos la ensucrarè.

BIELÓ. ¡Calla!

GRACIET. ¿Qué?

BIELÓ. Soroll.

GRACIET. La mare.

BIELÓ. ¡Psit! Noya; de cap manera
rés d' aixó.

GRACIET. ¡Cá!

BIELÓ. ¡Quína fèra!

No més que 'l pensarhi esvara.

GRACIET. ¡Y á mi! Si ho sabès, me mata.

BIELÓ. Per có ho dich.

GRACIET. Dissimulém.

Fém véurer que no pensém
en rés mès que en menjar nata.

(*Menjan los dos y entra Munda.*)

ESCENA VII

Los mateixos; MUNDA pe 'l fondo

MUNDA. ¡Ah, bè! Ja veig que cumplíu:
sentát aprop de la noya.

BIELÓ. ¡Bah! Guardant la nostra joya.

MUNDA. ¡Filla! (*Besant á Gracieta.*)

GRACIET. ¡Oh! ¡seyéu! ¡Veníu!

MUNDA. ¡Quín cas! ¿Eh? (*Sentats los tres.*)

BIELÓ. ¿Qué hi farás? Penas.

GRACIET. ¡Sort l' ávi que 'ls va espantá'!

BIELÓ. ¿Y l' arcalde?

MUNDA. Ara vindrá.

¡Oh! 'L tinch lligat ab cadenas.
En lo sèu mas he fet nit,
y atesa ab finura tanta
que no está millò' una infanta.

- BIELÓ.** ;Sabs mòlt, noya !
MUNDA. Y de profit.
BIELÓ. Bè; pero jo 'l que voldria
saber, ja qu' ara vè á tòrn,
si sòm bruixots ó no sòm.
¿Qué hi há de la bruixeria ?
Vaja : ¿èts bruixa tu, ò no èts ?
¿Tè rahò 'l poble ó bè s' erra ?
GRACIET. Just, sí, mare, ¿qu' es la guerra
que us fa 'l poble ? ¿Hi ha secrets ?
MUNDA. Ja veuréu : aquí 'l que passa,
que tothom tè rahò y tè culpa
y que 'l poble tè disculpa
de créurerm' de tot capassa.
Quan món marit va morir,
al cel siga, ab ciencia apresada
jo era quasi una metjesa
y á curá 'm vaig decidir.
Per sort aixó 'm va servir.
De la miseria qu' espanta
no fðu la desgracia tanta,
com sabéu, de metje fent,
y tothom comensá dihènt :
— La Munda es mòlt bona ; es santa.—
En aixó, en Vespa, malvat,
me va demaná' un favor,
dihentme trist y ab mòlt dolor
que li queya un fill soldat.
Jo, que aquella cantitat
no tenia, en pena tanta
vaig deixarl, y ell, que bescanta
tot seguit, y es vil, y ment ;
se 'n va aná' pe 'l poble dihènt :
— La Munda es bruixa, no es santa.—
Va comensá' á acumularme
lo que l' altra bruixa feya ;
encara algun mal no veyá,
pregò 'n feya per culparme.
Van comensar culpa á darme
de morts y mals y de tanta
filoxera com espanta,
ab lo qu' ara 's va extenent,
y va seguí 'l poble dihènt :
— La Munda es bruixa, no es santa.—
Y com que 's concerta aixó
de ma vida ab la extranyesa,
com que torno á ser pagesa
mantellina havent dut jo.
Com qu' ha passat com visió,
ma vida, que quasi espanta,
s' ajunta sorpresa tanta
ab lo que aquell vil va fent

y per có tothom va dihènt :

— La Munda es bruixa, no es santa.—

Y 's diu, y tant se sent dí'
que, olvidats tots los favors,
ara ja tots los horrors
son pera culparme á mi.

Qui curava, fa morir ;
qui animava, á tots espanta ;
qui era bona, ara es qu' encanta,
com al parahís la serpent,
y per tot ja diu la gent :

— La Munda es bruixa, no es santa.—

GRACIET. ¡ Oh ! ¡ Qu' heu patit, pobre mare !

BIELÓ. ¡ Impossible sembla aixó !

¡ Vaja, no ; 'l poble no es bó !

¡ Oh ! ¿ Y tu vols seguir encara
sufrint aixís ?

MUNDA. No ; per sort

á mès del secret que 'm tè
lligat á l' arcalde, sè
un altre medi tan fort
per subjectar á molts altres
de 'ls que 'm volen mal á mi,
que... ja ho veuréu ; ara aquí
ho podréu véurer vosaltres.

BIELÓ. * ¿ Ab quí ho veurèm ?

GRACIET. ¡ Oh ! ¡ Sí, mare !

¿ Ab quí ?

MUNDA. No ; no us ho vull dí'.

L' arcalde ara ha de vení',
y, com qu' espero qu' encara
tot podrà arreglar-se bè,
pe 'l mal que podria dú',
no vull dir rés á ningú
de la forsa qu' aixó tè,
fins que perdi la esperansa
d' arreglarho bè á las bonas.
¡ Ja veuréu llavors s' hi há donas
que saben dú una venjansa !

* *(Bielò y Gracieta s' espantan del tó ab qu' ho diu.)*

GRACIET. ¡ Mare!...

MUNDA. ¡ Gloria dels mèus ulls !

Per tu tot ; tu èts la mèva obra.
Ni per lletja ni per pobre
la terra 't posara esculls.
Ni vergonyas ni dolors
te darà la sort irada ;
per tenirte defensada,
t' he dat sempre escut d' amors,
y m' deurás la ditxa.

GRACIET. ¡ Oh ! Sí.

MUNDA. Ella es la nostra riquesa.

No tenim cap mès empresa
que guardarli bè 'l camí.
Per çó us prego que vetlléu.

GRACIET. Ja ho farém... *(Plorant.)*

BIELÓ. *(Tambè plorant.)* ¡Ah, mentidera!

MUNDA. No eixiu may.

BIELÓ. De cap manera.

GRACIET. ¡Mentider!

MUNDA. Que no entri 'l péu
de la dissort aquí á casa,
ahònt per l' honra hi há un altar.
¡Que no tingui de plorar!

(Abrassant y besant á Gracieta.)

GRACIET. ¡Ay, ávi!) *(A Bielò, ab intent.)*

BIELÓ. *(Baix á Gracieta.)* (Guárdat la basa.)

MUNDA. ¿M' ho prometéu?

GRACIET. *(Plorant.)* Sí...

BIELÓ. Sí... Y prou,
(S' abrassan tots.) perque jo...

GRACIET. *(¡Pobre de mi!)*
(Bielò aixugantse 'ls ulls.)

BIELÓ. (A n' aquell mestre d' allí
després li dirè que prou...)
(¿Diguémli?)

GRACIET. *(¡No, ávi!)*

BIELÓ. *(¡Sí, dona!*

Diguémli).

MUNDA. ¡Vaja, ávi! ¿Qué?

BIELÓ. Veurás... jo...

MUNDA. ¿Qué?

BIELÓ. Bè... no... ré'...

Aném. *(¡Ay, l' hem feta bona!)*

(Se 'n van ell y Gracieta.)

ESCENA VIII

MUNDA, OLAGUER pe 'l fondo

OLAGUER. ¿Se pot entrá'?

MUNDA. Avant.

Entréu.

OLAGUER. (Dèixam senyar per si acás.)
(Persignantse.)

MUNDA. ¿Vos no hi creyéu?

OLAGUER. No hi crech pas.

MUNDA. Pero, entre tant, us senyéu.

¿Que plou, qu' heu portat paraygua?

OLAGUER. No; pero 's fa fòsch lo cel
ab una negror tan cruel,

- que 'm fa pò' de mès que d' aygua.
- MUNDA. Mal etzart. Tal com estich
ja pe 'l poble amenassada,
Olaguè', una pedregada
me podria dú' un fatich.
- OLAGUER. No tinguéu pò'; 'l cap de colla
dels que us volen desterrar
es en Vespa, y, per mirar
jo si, ab un bon fré, s' amolla,
l' he despatxat punt en blanch,
fentli clarament compèndrer
que no 'l tornarè jo á pèndrer
fins que no us siga entrebanch.
- MUNDA. ¡Visca mòlts anys pe 'l favor!
Pero així', encara motiu
tindrà per, mès venjatiu,
posarse ab lo mal humor.
Seyéu.
- OLAGUER. (*S' assentan.*; Séch. Comenso y dich
qu' haig de fèrvos avinent,
Munda, que 'l qu' está present,
no es l' arcalde, es un amich.
Desd' aquell pas del mirall,
ab que 'm vau posá' á la rahò,
no mès que d' una ambició
váreu ferme vos vassall,
y vinch, ab afany desfet
y la bòssa bèn disposta,
á preguntarvos quánt costa...
- MUNDA. ¿Lo mirall?
- OLAGUER. Lo sèu secret.
Contéu ab tot lo que sia,
y anémsen deprèssa al cas.
¿Estém sols? (*Mirant entorn.*)
- MUNDA. No teméu pas;
aquí á casa, ningú espía.
- OLAGUER. Es que, com son cosas fortas...
- MUNDA. No hi há pò', no tinch follets,
y son sordas las parets,
y cegas totas las portas.
- OLAGUER. Bè, donchs... ¿Vos sabéu la historia?...
- MUNDA. Ab tots los sèus ets y uts.
- OLAGUER. Per l' art de...
- MUNDA. Ni arts ni virtuts.
Per gracia de la memoria.
- OLAGUER. Diguéula, donchs, al moment,
que jo, al mòn, sòch vern y sol,
y 'm vau parlar d' un bressol
qu' hi bresso 'l mèu pensament.
- MUNDA. ¿Sentiu, donchs, un crit al cor?
- OLAGUER. Anys há qu' aquí dins no para.
¡Pobre Rosè'!

MUNDA. ¡Sembla encara
que la veig!

OLAGUER. Tot lo tresor
que dels mèus tinch herelat,
daria per la ventura
d' aquella pobre criatura
ab quí vaig ser tan ingrat.

MUNDA. ¡Pobreta! Bè ho mereixia.

OLAGUER. ¿Qué va passar?

MUNDA. Lo que passa.

La historia se sab bè massa.
Nostre pa de cada dia.
Vos, que la vau enganyar';
ella, que 's quedá enganyada,
y la deshonra, amagada,
que poch á poch se mostrá.
Un vell, que, mort de vergonya,
en un café 's va arraulí',
y 'l plor, la pena, 'l verí,
la miseria y la ponsonya;
véusho aquí. Un sèr innocent,
corona de aquell doló',
que nasqué á ser lo baldó
de quí li dava 'l sustent...
y, al cap de poch, prop del mar,
en un clot del cementiri,
lo vell, extés pe 'l martiri
de la injúria y del pesar,
mentres la mare fugia,
sofocant per tots cantons
fins la remòr dels petons
que lo sèu llabi imprimia.
terra endins, lo cor nafrat,
y en lo front la negra sombra,
bó y buscant un erm, un' ombra
per morirs'hi d' amagát.

OLAGUER. ¿Y després?

MUNDA. Una criatura
sense nom, y sola al món;
per tota herencia, l' afront;
per tot conhort, l' amargura.

OLAGUER. ¿Y heu sabut la sèva sort? (*A fanyòs.*)

MUNDA. Punt per punt.

OLAGUER. ¡Dèu ho volia,
perque us diguès algun dia
la llum que us duguès á port!

MUNDA. Y á vos també.

OLAGUER. Li haig de dar
tot l' amor que 'm sobra aquí, (*Al cor.*)
que, fins ara ¡trist de mi!
ningú l' ha sabut guanyar.
Parléu ja. (*Mirant recelòs entorn.*)

- Mes no; esperéu.
- MUNDA. ¿Teníu mès pò?
- OLAGUER. Es que un sol mot
que fòs dit á mòn nebot,
fòra un perill.
- MUNDA. ¿D' ell teméu?
- OLAGUER. Presumiria, ab motiu,
que sense ma herencia 's queda,
y contra qui 'l deshereda
no 's quedaria inactiu.
No sabéu qui es aquest xich
ni quin' ánima l' alenta.
¿Ningú 'ns sènt?
- MUNDA. Ningú 'ns esmenta
sisquera.
- OLAGUER. Diguéu. (*Acostantshi.*)
- MUNDA. ¿Qué dich?
- OLAGUER. ¿Lo fruyt d' aquell trist amor
viu encara?
- MUNDA. Viu encara.
- OLAGUER. ¿Y heu callat?
- MUNDA. Lley que sa mare
va imposarme ab tot rigor.
Que si vos, ab cor obert,
no 'l buscavau algun dia,
quedès orfe. Ella ho volia,
y jo, Olaguer, li he complert.
Ara, que me 'l demanéu,
es quan me toca parlar.
¿Lo voléu?
- OLAGUER. Li vull donar
nom y herencia.
- MUNDA. Bè faréu.
- OLAGUER. ¿Sabéu 'hònt es?
- MUNDA. No mòlt lluny.
- OLAGUER. ¿No us enganyéu?
- MUNDA. No perilla.
- OLAGUER. ¿Y...? (*Ab afany interrogatiu.*)
- MUNDA. Aixó de si es fill ó filla,
trayéusho á forsa de puny.
- OLAGUER. Teníu. (*Trayentse una bossa ab diners.*)
- MUNDA. Creyéuho bèn bè:
may l' interés m' ha tentat;
pero la felicitat
es vil; segueix al dinè'.
(*Aixecantse y guardant la bossa al calaix de la taula.*)
- OLAGUER. Me déu la gloria del cor
y es just que l' haguéu de mi.
¿Hònt son las provas?
- MUNDA. Aquí,
guardadas com un tresor.
Per ellas ara sabréu

tot lo que m' heu preguntat.
 OLAGUER. Deprèssa.
 MUNDA. Massa heu tardat.
 Per un punt mès no us perdreu.
 Pero advertiu que l' amor
 no li heu de dir cara á cara;
 aquet sèr dú 'l nom de un pare.
 OLAGUER. Y ho respectarè ab rigor.
 Mes serà per mi amparát,
 li darè, en secret, ma herencia,
 y cumplirà ma conciencia
 los sèus debers d' home honrat.
 MUNDA. ¡ Gracieta ! (Anant á cridarla.)
 OLAGUER. (Agitát.) ¡ La vostra filla !
 MUNDA. Calléu y deixéume fer.

ESCENA IX

Los mateixos ; GRACIETA

GRACIET. ¿ M' heu cridat, mare ?
 OLAGUER. (Mirantla.) (¡ Potser
 ja es la llum que per mi brilla !)
 MUNDA. Baixa al hort, y, ab tot recat,
 vès al tèst... (A Gracieta.)
 GRACIET. ¿ Al de la creu ?
 MUNDA. Lo tercè'.
 GRACIET. 'L que vos reguéu.
 MUNDA. Lo que tè 'l roser plantat.
 Apàrtal, y allá, en lo clot
 de la paret, que 'l tèst tapa,
 apreta 'l secret de tapa
 de ferro, y de dins del pot
 de llauna, dú la cartera
 que hi vam amagar tu y jo.
 Vès, filla; vès á fè' aixó
 y deixa 'l tèst de manera
 que no fassi sospitar.
 GRACIET. Mòlt bè diu.
 OLAGUER. Goig ha de dú'
 (Prenent la mà de Gracieta.)
 missatge que 'l portas tu
 y qu' es dò d' aquesta má.
 (Gracieta s' en va, y ell la detè.)
 Dèixamte mirá' un moment,
 que 'l tèu front, coronát d' or,
 me dú memorias al cor
 y 'm regala 'l pensament.
 GRACIET. ¡ Sempre 'm mirèsseu aixís !
 (Emocionada.)

OLAGUER. Si sempre ho èts ¿ per qué nò ?

GRACIET. ¿ Si sapiguèsseu la pò'
que jo us tinch !...

OLAGUER. Espantadí
tèns lo génit, si á mí 'm tems,
que ab encís te parlo y miro.

GRACIET. ¡ Ay !

MUNDA. ¿ Qué tèns ?

GRACIET. Es que suspiro,
veyènt tan tendres extrèms;
perque, si vos n' olvidéu,
potse' algun dia vindrá
que jo us fassi recordá'
d' aquestas flors que 'm tiréu.

OLAGUER. Vès, que 'm tèns guanyat lo cor.

GRACIET. Veurem, quan us ho recordi.

(Si aixó es cert, serè d' en Jordi.

¿ Benhaja la mèva sort!)

(*Se 'n va pe 'l fondo.*)

ESCENA X

MUNDA, OLAGUER

OLAGUER. ¿ Al hort heu dit ?

MUNDA. Bèn aprop.

OLAGUER. ¿ Y uns papers que importan tant
los estéu al hort guardant ?

MUNDA. Penso, de desd' aquell cop
que, van robarme tot quant
á l' arca y la calaixera
tenia, que la manera
de guardá 'l tresor mès gran,
es tenirlo justament
ahònt ningú puga pensarse
que rés bó dega guardarse
per sè' ún lloch poch convenient.
A mès al hort no hi há porta
pe 'l carrer, y es secret bó
y 'l sabém la noya y jó;
tenint, si ella 'm vejès morta,
encárrech de lo qu' havia
de fer dels papers.

(*Se senten crits y soroll lluny.*)

OLAGUER. ¡ Bó ! ¡ Y ara !

MUNDA. ¿ Qué hi há ? (*Va á mirar per la finestra.*)

OLAGUER. ¿ No ho sentiú ? Gatzara.

MUNDA. ¡ Válgam la Verge María !

Lo mosso qu' heu despatxat.

OLAGUER. ¿ En Vespa ? ¡ Bona persona !

- MUNDA. Quant més vil, menos perdona
l'home que 's veu agraviat.
Ell porta al poble, miréu;
y 'l porta á ensanyarse ab mi.
¡Cóm que no ho va lográ' ahí'!...
- OLAGUER. Ni avuy tampoch: descuydéu.
Si us insultan, d' aquí un quart
los veuréu tots presoners.

ESCENA XI

Dits, GRACIETA pe 'l fondo dreta, VESPA pe 'l fondo
esquerra

- GRACIET. Mare, aquí están los papers.
(*Duhent la cartera.*)
(*Munda la pren distreta, sempre ab atenció ficsa en
la finestra.*)
- OLAGUER. ¿Veyám aixó? (*Acostantshi afanyòs.*)
- VESPA. Dèu vos quart.
(*Compareixent y destorbant que Olaguer prengui los
papers á Munda.*)
- OLAGUER. ¡Viva Dèu! ¿qué vols aquí?
- VESPA. ¿Ahònt es en Jordi?
(*Sense ferli cas, interpelant á Gracieta.*)
- GRACIET. (*Aterrada.*) (¡Oh! ¡Dèu mèu!)
- OLAGUER. ¿Cóm, en Jordi?
- VESPA. (*Sempre á Gracieta.*) 'L galan tèu.
- MUNDA. ¡De la noya!!... (*Avansant.*)
- VESPA. En Jordi, sí.
- MUNDA. ¿Qu' en Jordi es aquí, dihéu?
¡Y 'l demanéu á la noya!
- OLAGUER. ¿Qué vol dí' aquesta tramoya?
- VESPA. (¡Ara me las pagaréu!)
Vol dir, nostramo, qu' encara
que vos m' havéu despatxat,
lo pa vostre, qu' he menjat,
no me 'l tiraréu en cara.
Lo vostre heréu es aquí,
y aquí...
- MUNDA. ¡Mentíu!
- VESPA. Poch cridar.
Ahir vespre 'l vaig véure' entrar
y jo no l' he vist surtí'.
Aquí no ignora ningú
que hi há encis de totes menas...
y... á terra, no hi há sirenas;
pero bruixas ja es segú'.
Ab aixó, com que tothom
s' ha enterat d' aquest misteri,

vol en rompre 'l cautiveri
ó 'l poble ha de perdre 'l nom.
Viu ó mort volém en Jordi,
y, si ha passat rés d'extrany,
que pagui la bruixa 'l dany
de modo que se 'n recordi.

(*Munda, anant vivament cap á Gracieta y mirantla ab severitat.*)

MUNDA. ¡Gracieta!

GRACIET. (*Esglayada.*) ¡Mare!

OLAGUER. (Aquell boig
que 'n déu haver fet alguna).

MUNDA. ¡Digas! (*A Gracieta.*)

GRACIET. ¡Ay! (*Defallint.*)

(*Cau plorant amargament en una cadira.*)

MUNDA. (*Ab dolor gran.*) ¡Negra fortuna,
enemiga del meu goig!
¡Sempre la ditxa y candor
d'aquest sèr, en tot moment
clavat en món pensament!
¡Sempre aquí 'l crit del amor
clamant per' questa criatura!
¡Sempre, ab l'afanyosa empresa
de defensar sa puresa,
com racèr de sa ventura,
y ara, quan ja, prop del cim,
jo me la creya salvada,
me la miro sepultada
en lo fons d'aquest abím!
¡Diuhèn d'arts y malefícis!...
¡Si no n'hi há, justícia fòra
qu'aquesta terra traydora,
lloch d'infamias y desfícis,
tinguès tals sèrs enemichs,
productors de desventura,
que feríssen, ab má dura,
richs y pobres, grans y xichs!
¡Si al véurer que pot sè 'l món
tan pervers, que ni 'l detè
lo raig pur que, del cel, vè
á reflectá' en aquest front,

(*Lo de Gracieta.*)

jo comprench que pugui l'ira
dar vida al sèrs misteriosos,
sobrehumáns y poderosos
que 'l poble ab rancúnia mira;
bruixas, fadas, esperits
que del ódi 'n fan poder,
per l'afany de darse 'l pler
de tení' á tots oprimits;
cors dolguts, qu'han concentrát
tot l'ale de la venjansa,

per omplir de malhauransa
à tota la humanitat!

(*Acaba de parlar, presa de rivíssima excitació. Sa rahò
està extraviada, sa mirada flameja, lo cabell se li
ha descompost; sa actitud, imponent é irada, domina
la escena.*)

OLAGUER. ¡Féu feresa!

VESPA. (¡No hi há pò'!)

OLAGUER. A n' al qu' us arribi á veurer,
quasi bè li faréu créurer
que sòu bruixa.

MUNDA. ¡Sí, que ho sò!

¡Ay de vos, y ay de tothom,
si ara aquí 'l deber s' olvida!

(*A Gracieta, aixecantla de la cadira ab carinyo, pero
ab nerviosa enteresa.*)

¡Parla!

GRACIET. Per salvar la vida
d' en Jordi...

OLAGUER. ¿La vida? ¿Y cóm?

GRACIET. Conspirava...

OLAGUER. ¿Ell conspirar?

MUNDA. Contra l' honra.

OLAGUER. Aixó... hi es destra.

MUNDA. ¿Va entrá' á nit? (*A Gracieta.*)

VESPA. Per la finestra.

MUNDA. Com entra 'l que va á robar.

OLAGUER. ¡Ey, Munda!..

MUNDA. 'L mot tragaréu
per més que veig que no us quadra.
(*Encarántseli.*)

Senyó' arcalde, aquí hi há un lladre;
sòu justícia: disposéu.

OLAGUER. ¡Oh! ¡Esperéus, dona!..

MUNDA. (*A Gracieta.*) ¿Ahònt es?

GRACIET. ¡Mare!

MUNDA. ¿'Hònt es lo vil?

GRACIET. ¡Perdò!

¡Miréu qu' es sa perdició!
(*Munda anant al fondo y cridant.*)

MUNDA. ¡Avi! (*Tornant al prosceni.*)

¡Tots units, no més
per burlarme!

(*Olaguer acostantse á Munda.*)

OLAGUER. ¿Anéu així
mès l' injúria á publicá'?

MUNDA. ¡Si la injúria durará
lo que tardi ell á surtí'!

ESCENA XII

Los mateixos ; BIELÓ

- BIELÓ. Noya...
MUNDA. (*Agafantlo.*) ¡Veníu!
BIELÓ. ¡Cóm t' alteras!
MUNDA. M' heu trahit.
BIELÓ. Aixó es mòlt fort.
¡T' he trahit, y 'm bat lo cor
aixís que tu 't desesperas?
MUNDA. Aquí hi há un home. (*Ab mirada ficsa.*)
BIELÓ. (*Imposat y confús.*) Bè... sí...
MUNDA. ¿Ahònt és?
BIELÓ. Lo tinch en capella.
VESPA. ¡Quí! ¿Vos? (*Rihènt.*)
BIELÓ. (*A Munda.*) Se 'n farà la estella.
Deixéumel estar per mi.
MUNDA. ¿Ahónt es?
BIELÓ. No ho dich.
MUNDA. ¡De seguida!
BIELÓ. Ja que ab tal forsa ho pretèns,
es allí.
(*Senyalant lo quarto primer de la dreta.*)
MUNDA. Per fi.
BIELÓ. Allí 'l tèns.
MUNDA. Déume la clau. (*Ab imperi.*)
BIELÓ. (*Dantli.*) Si èts servida.
MUNDA. Trayéulo vos. (*Dant la clau á Olaguer.*)
OLAGUER. Mòlt bè está;
pero calma, rés de prompts.
MUNDA. Ara passarém los comptes.
(*Olaguer dirigintse á la porta de la dreta y obrint ab
la clau.*)
OLAGUER. Surt tu, noy.
(*Mirant dins.*) ¡Ay! ¡ay!
MUNDA. ¿Qué hi há?
OLAGUER. Crech que no hi es.
GRACIET. ¿Qué?
BIELÓ. 'L tenia
bèn tancat.
MUNDA. ¿De cert?
BIELÓ. Aquí.
Ja 'l traure; dèixal per mi.
(*Entra al quarto.*)
VESPA. ¡Ja corre la bruixería!
BIELÓ. ¡Ha fugit!
MUNDA. ¡Ah!
OLAGUER. ¿Qu' es aixó?

- BIELÓ. No hi há més amagatall
que sòta 'l llit, y 'l brivall
no hi es pas, ja t' ho dich jo.
- OLAGUER. Y donchs ¿ que s' ha fòs?
- VESPA. (*Adelantantse y á la Munda.*) Tractéu
de que surti, per finí'.
Tot aixó es farsa, y aquí
la mal' art bèn clara 's veu.
Ell es aquí, y, si tancat
en aqueix lloch se 'l tenia,
y ara 's fòn, y 'l lloch cambia,
algú 'l miracle haurá obrat.
- MUNDA. L' haurá obrat la sèva pò'
ó 'l compendre 'l mèu intent;
pero, estigui ó no present,
ja us tinch á vos. Duenya sò
d' un secret que us es la vida.
- OLAGUER. ¡ Ah! ; Aixó es altre punt distint!
- MUNDA. L' etzart nos ha unit, venint
á dar-me un poder sens mida.
- OLAGUER. ¡ Per Dèu, Munda!
- (*Acostántseli, en veu baixa.*)
- MUNDA. Aquí ho tinch tot,
y ja no accepto 'l diner.
- OLAGUER. Era tracte.
- MUNDA. 'S pot desfer.
O féu que 'l vostre nebot
fassi á la noya pubilla,
ó tota súplica es vana.
- OLAGUER. ¿ Qu' esteu boja?
(*Dirigintse á Vespa.*) Ara 'm demana.
que casi 'l noy ab sa filla.
- GRACIET. ¡ Ah!
- OLAGUER. 'Ls papers son los que vuy.
- MUNDA. No sabréu lo que contenen.
- OLAGUER. Recordéuvos de 'l que vènen
á ser per mi, desd' avuy,
y penséu que us los pendrè,
si no me 'ls donéu de grat.
- MUNDA. L' honra que 'ns havéu robat,
ho era tot per mi també.
La ofensa es clara y notoria,
y es precis que la esmenéu;
ara ja no es cas de preu,
ara va gloria per gloria.
L' honor, la felicitat
d' aquesta pobre criatura, (*Per Gracieta.*)
y jo us dono la ventura;
sino, rés.
- OLAGUER. Ja hem acabat.
- ¡ Aqueix plech!
- MUNDA. ¡ Si no l' hauréu!

- OLAGUER. ¡Vespa!
(Vespa, prenent subítament la cartera á Munda, diu:)
- VESPA. Féuvos la justícia.
- MUNDA. ¡Vils!...
- GRACIET. ¡Ay, mare!...
- BIELÓ. *(Avansant irat.)* ¡Aixó es malícia!
(Olager pren la cartera á Vespa.)
- MUNDA. ¡Aixís llegirls' no poguéu!
(Olager desfent, afanyós, la cinta que subjecta la cartera, mentres Vespa 'l defensa.)
- OLAGUER. No podrá tant lo vostre art.
(Bielò ra á Vespa amenassantlo.)
- BIELÓ. ¡Oh! ¡Tèns l'ánima traydora!
(Olager desplegant los papers.)
- OLAGUER. Al últim ha arribat l' hora.
(Munda cayguda en una cadira, fatigosa é irada.)
- MUNDA. Sòu lo qu' érau: un cobart.
(Olager dant voltas als papers.)
- OLAGUER. ¿Qu' es aixó? No hi há cap lletra...
- MUNDA. ¿Qué dihéu? *(Aixecantse.)*
- VESPA. ¡Ah! ¡bruixa malvada!
- OLAGUER. ¡Oh! ¡Us haig de véurer cremada,
sense que us pugui permétre'
sagraments ni sepultura,
si al instant no féu qu' aquí
clarament torni á surti'
tota la antiga escriptura!
- MUNDA. ¿No hi es?
- OLAGUER. Son papers en blanch.
- MUNDA. ¡Jesús!
(Agasant los papers y mirantlos ab sorpresa y desesperació.)
- VESPA. Enganyarvos vol.
- MUNDA. ¿Sòch cega, ó ja no llú 'l sol,
ó qué 'm passa?
- OLAGUER. Net y franch
veig lo joch d' aquesta farsa.
(Bielò diu curiòs y extranyát á Gracieta:)
- BIELÓ. ¿Qu' es aixó?
- GRACIET. Jo no sè 'l qu' es.
- BIELÓ. ¿Qu' es aixó? *(A Vespa.)*
- VESPA. No ho sè; uns papers...
- BIELÓ. Ja ho veig.
- VESPA. Papers per llensarse.
- MUNDA. ¡Y era escrit!.. No pot haverhi
dupte... Y aixó era la proba.
¡Quí es aquí 'l lladre, que 'm roba
la forsa del mèu misteri!
¡Ah! *(Inspirada.)*
'L vostre nebot. *(A Olager.)*
- OLAGUER. ¿Qué dihéu?
- MUNDA. Lo que us havéu recelat.

Ell, desd' allí, 'ns ha escoltat;
s' ha vist perdut com heréu;
jo us anava á dar las probas;
he dit á la noya 'l lloch,
y ell, per frustrarvos lo joch
y guiat per las mèvas novas,
ha saltat al hort, y sèus
s' ha fet los papers.

OLAGUER.

¿ Quí sab?

MUNDA.

Es aixó; no 'n tinguéu cap
dupte, Olaguer; pero en brèus
moments los recobrarè,
si 'l malvat no n' ha fet cendra.
En Paulí 'ls hi anirà á pendre',
perqué més no 'l contindrè
com l' he contingut fins ara,
y, valent y brau, ab ira
lo matará y tot, si mira
que li planta en Jordi cara.

ESCENA XIII

Los mateixos; PAULÍ, pe 'l fondo

PAULÍ.

No cal que me 'n planti, Munda,
perque aquí 'ls papers duch ja.

TOTS.

¡Oh!

MUNDA.

¡Paulí, gracias!

PAULÍ.

No bastan

las astucias del malvat,
per anar contra qui tè honra.
Las sabém los bons vetllar,
y jo, qu' he dit á la noya
que me n' nava cap á baix,
m' he quedat rondant la casa
per lo que poguès passar;
quan, ara fa poca estona,
sent de l' hort á l' altra part,
he vist que saltava en Jordi
uns papers duhènt á la má;
l' he seguit, al bosch anava,
y, tenint per criminal
l' intent que portar debía,
me l' hi he llensat sobre, irát,
y 'ls hi he presos, y aquí 'ls porto
per si així' evito algun mal,
encara sellats y closos
que ningú 'l que diuhen sab.

OLAGUER.

¡Oh! Sí, Paulí; ¡m dús la vida!

MUNDA.

Y á tots l' honra 'ns has portat;

- perque 'l Batlle, per tenirlos
y sabé 'l secret que hi há,
casará ab la noya á 'n Jordi
y 'ns tornarà 'l nom d' honrats.
- VESPA. ¡Casarse ell ab vostra filla!
- OLAGUER. Aixó trayéusho del cap.
En Jordi tè de casarse
ab la pubilleta Mas,
qu' hi es promés, fa un any al menos,
y que no tè de deixar
un compromís digne y sério
per un passatemps d' etzart,
qu' es sols una tontería
d' un fadrí de 'ls seus pochs anys.
- GRACIET. ¡Oh! ¡Reyna de 'ls ángels! ¡Mare!
(Plora.)
- MUNDA. Miréu: me la estéu matant,
y, ó las llágrimas que llensa
li aixuguéu, ó á tots doldrá.
Miréu que 'l secret que guardo,
Olagueu, no 'l sabréu pas;
que en lo silenci 'l sepulto
y us deixo desesperát.
- OLAGUER. Aqueixos papers lo cantan
y jo us los faré entregar.
- MUNDA. ¿Cóm?
- OLAGUER. Ab la forsa que 'm dóna
lo sè' arcalde.
- MUNDA. Us heu errat.
- OLAGUER. Ja veuréu com ara crido
als que tinch per ajudárm,
y ¡viva Dèu! que 'ls hi mano
que us lliguin de péus y mans
si no déu aqueixas probas.
- MUNDA. Ja son abaix del barranch.
- OLAGUER. ¿Qu' heu fet?
- BIELÓ. Ja no cal que pugin
los vostres, han de baixar.
- MUNDA. Ara ja sò al món jo sola
qui 'l secret pot explicáus;
per questa roca espadada
no hi han baixat sèrs humans.
- OLAGUER. ¡Oh! Que vinguin, donchs, los qu' ara
ja us volen matar abaix,
y que us matin y que us cremin,
per las vostras malas arts.
- PAULÍ. No pas mentre en Paulí alenti
que ningú aixó ha de probar.
(Posantse davant de Munda y amparantla.)
- OLAGUER. ¡Paulí!
- VESPA. ¿Y ara?
- PAULÍ. Aquí, aquest' arma

y que vinguin, tots plegats,
aquets que volen cremarla,
si volen mori' á mas mans.
¡Vaja! ¡Au! Que pujin, si gosan.
Aquí 'ls esperém. Avant.

(Y havent prés la escopeta, y apoyantse de brassos
damunt del canò, espera al peu de la porta, com
desafiant als que vulgan entrar, il·luminat per los
llamps y lo resplandor roig de la foguera que s' ha
encés á fora.)

VESPA. (¡Oh! ¡'Ns abat!)

OLAGUER. (¡Vénc ella sempre!)

MUNDA. ¡Ah! ¡Ah! ¡Ah! ¡ah! ¡ah! ¡ah! ¡ah!
¡Veyéu? quasi bè, sens serho,
crech que bruixa m' he tornat.
¡Oh! Miréu: ja la foguera
m' han encés, y, 'l foch que fa,
concertantse ab lo de l' ira
divina, qu' esclata en llamps
de la tempestat, que avansa,
potser per trinxá 'ls sembrats,
ilumina al fons al diable (Per Pauli.)
qu' está á la bruixa guardant.
Tocan á temps las campanas,
rodola 'l tró timba avall,
lo cel com un còrp es negre,
lo falsiot vè ras, xiulant.
¡Oh! ¡Sí; sò bruixa, sò bruixa
sens jo havermho pensat may!

GRACIET. ¡Oh! ¡Estich espantada, mare!

MUNDA. Per tu, filla, tot ho faig.

(Espant en tots. Munda y Gracieta s' abressan. La
tempestat, comensada ja en la primera escena en
que Olaguer ha entrat á parlar ab Munda, ha anat
aumentant gradualment, fins que, en las últimas
escenas, s' ha fet espantosa, componentse de llamps y
trons, y pluja y pedregada, y combinantse, al finali-
sar l' acte, ab la resplandor roja de la foguera, que
entra per la finestra, y tot lo demès que Munda
indica, produhint un quadro verdaderament ater-
rador.)

FÍ DEL ACTE TERCER

ACTE QUART

La mateixa decoració del acte anterior. Es de dia.
Damunt de la taula hi há 'l porró, pa, y un plat
d' avellanas, nous y figas secas.

ESCENA PRIMERA

BIELÓ, ONOFRE, MERO y VESPA, que vè. Lo primer
assentát aprop la taula, trihant herbas medicinals, Ono-
fre y Mero mirant per la finestra.

- NERO. ¡ Així, així, donéuvos prèssa !
ONOFRE. ¡ Alsa, noys ! ¡ Un xich mès d' ànsia !
VESPA. ¿ Qu' es aquell munt de feixinas ?
ONOFRE. Las treuhen d' aprop la casa,
 perque es l' ordre que 'ns ha dat,
 no fa mòlt, lo senyor Batlle.
VESPA. ¿ Aixís, doncas, ja no 's crema
 à la Munda ?
NERO. No.
VESPA. ¡ Ah ! ¡ Banastres !
BIELÓ. ¡ Cóm, banastres ! ¿ Que potser
 ja vols torná' á armar sargata ?
ONOFRE. Lo Batlle diu que no es ella
 la bruixa que 'ls mals nos causa,
 y, á mès, es tan bona dona,
 tractantla d' aprop, que, vaja...
 jo crech que no ho es de bruixa.
 Mirat, ara, no fa gayre,
 veyènt lo fort que plovia
 y qu' aquí fora 'ns mullavam,
 nos ha fet entrá' aquí dintre
 dihènt qu' aquí també guardarla

podém, com ne tením ordre,
y, mentre esperém al Batlle,
nos ha dut, per tots, pa y béurer
y 'ns ha donat mòlt bon tracte.
VESPA. Bè, vaja, sí; us ha embruixat.
ONOFRE. ¿Y vèns á véurer si 'ns salvas?
VESPA. Jo vinch á véurer si us trech
á tots del clatell la llana,
y á convénceus de que es ella
la bruixa que us fa aná' en dansa,
y si aixó no 'n fòs la proba,
nos ho provaria encara
en Jordi, qu' ahir fugia
com un llamp d' aquesta casa,
y avuy, ell, de motu propi,
se n' hi ha vingut, no fa gayre,
cridát per la bruixeria
d' aquesta dona malvada.

ESCENA II

Los mateixos; PAULÍ que entra sens ser vist y sent dir á
Bielò:

BIELÓ. ¡Mènts, y mòlt, perque es mentida
qu' hi hagi bruixas; y, mès clá':
bruixas ni n' hi hagut, ni n' hi há,
ni n' hi haurá may de la vida!

PAULÍ. ¡Donchs vos equivoquéu, ávi!
Hi há bruixas, vos ho dich jo,
y vos puch sostení' aixó
devant del home mès sabi.

BIELÓ. ¡Ay! ¡ay! ¡Paulí! ¿Donchs no deyas?...
(*Paulí, apart á Bielò:*)

PAULÍ. (Ja ho sè; pero 'm convè aixíns
per podé' aná' á n' als mèus fins).

BIELÓ. ¡No! ¡Cá! ¡No estich per taleyas!
¡Bruixas! ¡Creure' en bruixas, ases!
¿No ho veyéu? ¿No ho veus, cap vert,
que, si aixó poguès ser cert,
n' hi hauria á totas las casas?
A totas las casas, sí;
perque, si en rés trova obstacles
una bruixa, y fa miracles,
á tots ha de convení'.

VESPA. No convè, perque es anar
contra de la lley de Dèu.

BIELÓ. Y per có, ab lo poder sèu,
Dèu no ho tè de comportar.

ONOFRE. ¡Bèn mirát!...

- MERO. Sí; no es mal dit.
 VESPA. Gens, si no se li espatllava.
 BIELÓ. ¡A mi?... Ja veurás: s' acaba.
 Jo, ab ximplés, no hi vull burgit. (Se 'n va.)
- ONOFRE. ¡Vaja: ha parlat com un llibre!
 VESPA. (Parém lo cop.)
 MERO. ¡Miréus l' ávi!
 VESPA. Aquí está 'l quid; ser tan sabi
 y sè home de tanta fibra
 á cent sis anys, ¿es de sè'?
 Aixó sol ja dirvos pot
 com ell també es un bruixot
 que d' está' ab bruixas li vè,
 * com ho son sa filla y neta,
 y per çó, ab penas y esglay,
 no us refiéu gens de que may
 tinguém la vila bèn quieta.
- PAULÍ. No; no hi contéu; mentres tu
 tornis sempre á las andadas;
 sènt vespa y danthi fíbladas,
 no hi tindrà may pau ningú.
- VESPA. ¡Paulí!..
 MERO. ¡Ja hi tornèm!
 ONOFRE. (¡Vejam
- * ara per 'hònt las enfila!)
 PAULÍ. Mira que no t' espavila
 ningú, Vespa, y tu èts del ram
 de 'ls que en veyènt un bastò
 ja dius: camas ajudéume.
- VESPA. ¡Uy! ¡Fugiu! Corréu, salvéume,
 que 'm vol matá aquest minyò.
- PAULÍ. No 't matarè, perquè sabs
 que tinch ordres de la Munda.
- VESPA. ¡Mès ximple, ab tu, 'l que s' hi enfunda.
- PAULÍ. Bè... sí... pero lliguéu caps.
 ¿Qué buscas per' quí?
- VESPA. Tèns rahò:
 val mès dirho clar y net.
- PAULÍ. ¿Clarinet ó trompa? Aquest,
 dihènt qu' es clar, vol confusió.
- VESPA. No 'n vull cap; tinch la fal-lera
 de voler lliurá' á l' heréu,
 y aquí vinch, per si me 'l déu
 d' una ó d' un' altra manera.
- PAULÍ. ¡Pero cóm tè l' hem de dar
 si ell es lo qui, resolut,
 avuy al matí ha vingut
 oferint que 's vol casar,
 com la Munda li demana,
 ab la sèva pobre filla,
 perque olora qu' es pubilla

y s'ha cregut, lo pavana,
que, venintse així á oferir,
lo pendria la Gracieta?
¡Y es clar que 'l pendrá, pobreta!
¡Ni que li costi 'l morir!
Per có es qu' es á dins en Jordi,
y no perque 'l tinguin pres
ni ningú l' hagi sorprés,
y convé qu' aixó 's recordi.
¡Mènts!
VESPA. ¡Que mento 'm dius á mi!
PAULÍ. Bè; acabém d' una vegada.
VESPA. ¡Perque 't veus la xurriacada!
PAULÍ. ¡Me dihéu que no ó que sí
d' aixó de dar-me l' heréu?
VESPA. Déuli la contestaciò.
PAULÍ. ¿Li dihéu que sí ó que no?
ONOFRE. Que no.
PAULÍ. ¡Donchs, au!
VESPA. Ja sabréu
lo qu' es lo no que m' heu dat.
PAULÍ. ¡Vaja! ¡Ohè! al trot, Coronela!
¡Pas, que vè una carretela!
VESPA. M' ho pagaréu tot plegat.
(¿Qué faig ara? Fer mès forsa
no tenint lo papè, encara,
l' Olaguer no ho vol per ara).
ONOFRE. (Tant mateix l' hem pogut torce').
VESPA. Fins aviat.
PAULÍ. Bè, sí, home, vès.
VESPA. (Féu que jo m' ixi del fanch
de teni 'l plech del barranch,
y ja 'n parlarém després.)
(*Se 'n va, sempre mirant al barra nch.*)

ESCENA III

Los mateixos ; menys VESPA

PAULÍ. Escoltéu, ara qu' es fora;
davant d' ell no he volgut dirho.
ONOFRE. ¿Qué hi há?
MERO. Parla.
PAULÍ. Hi há que 'm miro
que 's tè un perill á la vora.
ONOFRE. ¿Y donchs qu' hi há, Paulí?
MERO. ¿Qué passa?
PAULÍ. Que obríu l' ull, que vè l' anglès.
ONOFRE. ¿Algun conflicte?
PAULÍ. No es rés;

pero es prou y pot ser massa.
Sòta veu pe 'l poble 's diu
que, pe 'l sèu heréu salvar,
l' Olaguè envia á buscar
al jutje de Sant Feliu.
Ab aixó, com qu' es qu' en Jordi
per gust se vol aquí estar,
y no es que 'l fassi quedar
la Munda, ja que 's recordi
no cal ningú, d' ampararlo,
y anéusen, ans que vinguès
lo jutje y se us emportès
per haver volgut salvarlo,
creyènt que us estèu aquí
per perjudicá' á la Munda.

ONOFRE.

PAULÍ.

¿Y no li darém la tunda?

Aixó d' allá ha de vení'.

Per ara, com que l' arcalde

la protegeix, ré hi podéu:

ab aixó, creyéume; anéu.

MERO.

ONOFRE.

PAULÍ.

MERO.

¡Oh! ¡Es clá; si tè de sè en balde!...

Vaja, donchs; adèu, Paulí.

Fins á la vista, companys.

Adèu, y visca molts anys

d' haventsho vingut á dí'. (Se 'n van.)

ESCENA IV

PAULÍ, y, aviat, GRACIETA y BIELÓ

PAULÍ.

Jo 'n tinch culpa de 'l que passa.

Si á n' al vil d' en Jordi, jo

l' haguès malmés de debó,

ara, ab tanta mala trassa

no 'ns faria nosa aquí:

pero aixó es la mèva estrella...

¡No vol que li pegui ella!

GRACIET.

¿Tè dol lo que fas, Paulí?

BIELÓ.

¡Noya! ¿Qué fas aquí fora?

¡Ay, si ho sab la tèva mare!

GRACIET.

No tinguéu pò'; dorm encara,

y, estantvos vos á la vora,

me podréu vení' á avisar

quan vos vejéu qu' ella vè.

BIELÓ.

Bè; vaja donchs; ja ho farè.

(Com que l' haig de vigilar). (Se 'n va.)

GRACIET.

Digas; ¿te dol lo que fas?

PAULÍ.

No 'm dol rés del que vols tu.

GRACIET.

¡Ah! Ho sè ja tant de segú,
que no cal que ho júris pas.

- Lo qu' has fet tu aquesta nit
es tan noble y gran qu' espasma.
- PAULÍ. ¡Ca! Jo sè com lo fantasma
tè á n' al poble acobardit,
y, per lográ 'l nostre objecte,
he pensat que rés millò
que vení y fèrloshi pò',
y 'ls he n' he fet, en efecte,
y, baixant á n' al torrent,
n' he tret lo plech, ab ma trassa,
mentre en Vespa s' escarrassa
per haverlo, buscant gent.
- GRACIET. Y per ferho has exposat
la vida de cent maneras.
¡Ay, Paulí; jo, mentres hi eras,
may de tremolá' he deixat!
- PAULÍ. ¿De debó? Donchs, si m' he lluhit
als tèus ulls, ja 'n tinch lo premi,
y, si vols rés més, siguémhi.
- GRACIET. Jo he dat lo plech tot seguit
á la mare, y ella, agrañida,
diu que fins l' honra á tu 't déu.
- PAULÍ. Bè, vaja, prou; ó calléu
ó me 'n vaig y us dono á dida.
¿Qué compon això? Demana.
¿Vols que aném á Montserrat
y á dalt del caball Bernat
te puji jo ab la tartana?
¿Ho vols? ¡Oh! es que no son rahons
ni fanfarrias que jo 'm brodo.
Digau, y veurás quin modo
de trotar per 'quells turons.
- GRACIET. Gracias; prou has fet, Paulí,
perque tant de mida passis,
y hora es ja de que no fassis
mès impossibles per mi.
No ho tens de fer, per conciencia.
- PAULÍ. Clar que ja no ho tinch de fer,
si ara un altre tartaner
m' está fent la competencia.
- GRACIET. Ja no, Paulí. (*Ab seguritat.*)
- PAULÍ. Ab la tartana
m' está passant lo mateix:
competencia, que n' hi há un feix,
de Cervellò á Vallirana;
competencia, cada dia,
de Pallejá á Sant Vicens,
y avuy, que tu ja comprens
que jo desfèrme podria
del que competencia 'm fa,
perque m' ha vist ja ab l' anhel
de fé' ab tu, jo 'l viatje al cel,

quan al infern ell se 'n va;
avuy tu creus qu' es consciencia
que 'l mati jo á xurriacadas,
y avuy, com altrás vegadas,
me guanya ell la competencia,

(Paulí s' aixuga una llágrima. Gracieta, després d'
una pausa, diu:)

GRACIET. ¿Y 't dol lo que fas, Paulí!

PAULÍ. Sempre al bè món cor me crida;
pero... 'm temo una mentida
que 'l amor te fassi dí'.

GRACIET. ¿Te n' he dit cap, per ventura?
¿Quan, pregantme, 'm perseguias,
y 'm robavas alegrías
fentme veurer ta amargura,
ni 'l desitj de soletat,
ni 'l recort que tu 'm retreyas,
ni la llástima que 'm feyas,
te m' han fet tení' enganyát?
Sempre t' he deixat compèndrer
que no era tèu lo mèu cor;
pero 'l tinch noble...

PAULÍ. 'L tèn's d' or.

GRACIET. Y com vritat has de pèndrer
lo que tu, poch fa, has sentit.

PAULÍ. ¿Que tèn's odi al qu' estimavas?

GRACIET. Tant com gran y ardent miravas
l' amor que 'm bullía al pit.

PAULÍ. ¿Y es possible? ¡Oh! ¿Es vritat?
Jo no ho sè... no ho goso á dí'...

¿Es possible que de mi
tingas, desd' avuy, pietat?
Escolta: al notá' jo un dia
lo qu' era gran l' amor mèu,
vaig veure' clar que 'l cor tèu
per complert ell possehia,
y vaig pensar: — Lo millor,
per ara, es no desmayar;
ell per forsa ha d' acabar
ensenyant qu' es un traidor,
y, allavors, com que conech
qu' ella es una noya honrada,
se 'n veurá desenganyada,
y dirá: — Sí, Paulí, 't crech. —
Jo ho vaig dir, y avuy la sort
ho ha probat ab la desgracia
de l' altre pobreta Engracia,
que 's troba en perill de mort,
per causa de que enganyada
va ser per ell, qu' ha cregut
pagarli ab or la virtut
tan vilment per ell robada.

- GRACIET. Ho sè, y s'ha sabut, per sòrt,
quan á temps hi he pogut ser.
- PAULÍ. Fa poch, com á tartaner,
de dú' aquesta bossa d' or
m' ha donat á mi 'l recado
la pobreta Engracia, dihentme
plorant, mentre anava sentme
l' encárrech ab tot agrado,
que diguès á n' aquest vil,
que no 's paga ab or l' amor,
y que li tornès l' honor,
ó bè rés, per cap estil.
- GRACIET. Ho sè; y quan la mare 'm deya
avuy:—;La tèva desgracia
no es ab tu com ab la Engracia,
que ningú l' ampara!—y creya
la mare salvarme á mi,
era quan jo, entre ays y plor,
m' hi arrencát al vil del cor,
com t' acabo ara de dir.
- PAULÍ. Ho crech, perque èts delicada
de sentiments, y jo ho sè:
un honrat no pot volguè'
á una persona malvada.
- GRACIET. Lo que á mi avuy m' ha passat,
va passarme essent petita.
Vam aná' un dia á l' ermita
tu y jo, sent nins, de costat.
- PAULÍ. Tèns rahò; me 'n recordo, sí.
- GRACIET. Florida y tota ufanosa,
várem véure' una gatosa.
en un marge del camí.
- PAULÍ. Mòlt bèn recordát, Gracieta.
- GRACIET. Y, petita, al costat seu,
blanca com un glop de nèu,
hi havia una campaneta...
- PAULÍ. Sí; una campaneta blanca.
- GRACIET. Jo, encantada ab la gatosa,
florida y tan ufanosa,
te 'n vaig demaná' una branca.
- PAULÍ. No, Gracieta, 't vaig dir jo.
- GRACIET. —No, 'm vas dir; val més, Gracieta,
que cüllis la campaneta
qu' es bonica de debó.—
- PAULÍ. Pero no 'm vas escoltar.
- GRACIET. Y vaig preferir la branca
á la campaneta blanca,
y la branca vaig trencar...
- PAULÍ. ¡Y 't vas fer sanch de seguida!
- GRACIET. Y vaig arrancá' un gran plor,
y la vaig llensá', ab la flor,
tota d' arestas guarnida.

- PAULÍ. Y jo 't vaig aconsolar.
GRACIET. Y vas dir-me:—Tè, Gracieta;
vetaquí la campaneta
que cap mal te pot causar.—
PAULÍ. Y vas deixar la gatosa...
GRACIET. Per més qu' ella, ab tanta flor,
cuberta com de groch d' or,
me tentès tan ufanosa,
que, com que la vaig trovar
tota d' arestas guarnida,
avuy la tinch aburrida
tant com la vaig estimar,
y ni 'n vull véurer més brancas
perque 'm van fer tant sufrir,
mentres qu' ara vull cullir
sempre campanetas blancas.
PAULÍ. ¡Oh! ¿Vol dir aixó, Gracieta?...
GRACIET. Massa t' ho dich ja afanyosa:
qu' ara en Jordi es la gatosa,
y que tu èts... la campaneta.
PAULÍ. ¡Oh! *(Li besa la má.)*
GRACIET. ¡Paulí!
PAULÍ. ¡Un altre!
GRACIET. Tornar
pot algú que siga aprop.
PAULÍ. Dos per un, per cada cop
que no la he pogut besar.
¿M' estimas mòlt?
GRACIET. Mòlt, Paulí!
Bè ho mereixes.
PAULÍ. ¿Puch ab fé?...
GRACIET. Vull estimarte, y, volgué
ja es estimá'.
PAULÍ. *(Prenenli la má.)* ¿Ets mèva?
GRACIET. Sí.

ESCENA V

Los mateixos; OLAGUER

- (Olager, sorprendentlos, diu:)*
OLAGUER. ¡Bè, noya; bè, filla mèva!
GRACIET. ¡L' Olager!
PAULÍ. ¿Qué hi há, Olaguer?
OLAGUER. Las cosas veig que 't van bè.
Es mòlt just; ningú t' ho lleva.
Ets senzill y bòn minyò,
y mereixes aquest premi,
PAULÍ. Parlavam aquí...
OLAGUER. ¡Tornémhi!

¿No t' ho aprobo, bellacò?
Si haguès resultat, ¿m' entèns?...
Lo que un punt he presumit,
podias tu, avergonyit,
amagá 'ls tèus sentiments;
pero sent la noya honrada,
com ho váres presenciar,
perque ahir la vas vetllar,
fins pot ser ab tu casada...
y... ja veuréu: ja que hi sòm,
jo ara aquí tot justament
vinch portant un pensament
que pot convení' a tothom.
Podéu dirlo.

PAULÍ.

GRACIET. De vegadas...

PAULÍ. Vejam: sí; dèixal parlar.

OLAGUER. Vaya: 's poden arreglar
dos ó tres cosas plegadas.
Veuréu: aquí 'l gran embull
de la madeixa, está tot
en que la Munda fa 'l bot
y jo tinch lo mèu orgull.
En Jordi, dú 'l nom de casa;
ella tè fama de bruixa,
y no es pas la causa fluixa
per la gent, que sempre es ase,
l' escándol de que 'l nebot
se 'm casès ab la pubilla
de la bruixa, que li es filla.
Hauriam de fugi y tot.
No; no t' ofenguis, Gracieta,
no es per tu, tu ets bona noya;
pero la gent es baboya
y sadassera y burleta.

GRACIET. ¡Ay, Dèu mèu! ¡Ditxosa gent!

PAULÍ. Bè, donchs ¿qué voléu pensar?
La Munda no vol parlar
si no 's fa aquest casament
d' aquesta ab vostre nebot.

OLAGUER. Ja ho sè; per có ab vostre aussili
vull fer qu' ella s' espavili
y avuy quedí arreglat tot.

GRACIET. No entènc de quina manera.

OLAGUER. D' un modo mòlt natural.
D' en Jordi, que es un tabal,
y un trota, y un calavera,
tu no 'n pots esperar rés;
en cambi en Paulí t' estima,
y sè que 'l desitj t' anima
de que ell sigui 'l tèu promés.

GRACIET. Sí: l' estimo ab tot lo cor.

PAULÍ. Com també la estimo á n' ella,

OLAGUER. Donchs, si no s'ns desgabella,
jo avuy faig la vostra sort.
Anéu ara, 'ls dos, á dins;
hi entréu, ja dantvos las mans;
li expliqueu los vostres plans;
vos agenolléu, y fins
qu' ella, dels dos apiadada,
vos vulga casats als dos,
no us aixequéu.

PAULÍ. Fòra una fallada. Fòra ocids.

GRACIET. Fòra una proba fallada.

OLAGUER. Es que, mentres implorèsseu,
li podriau afegir
que jo us he vingut á dir
que, si tots dos vos casèsseu,
deixantme lliure 'l nebot,
per lo secret que 'm diria
y per có, jo vos donaria
quatre mil lliuras de dot.

PAULÍ. Ni dant rochs, tots d' or enters,
com los pans que hi há á la fleca.

GRACIET. Ni que desseu una Seca
que sempre estès fent diners.

PAULÍ. Conech á la Munda massa,
y, si ella tè á n' al magí
resoldre' aquest cas així;
no hi há enginy, ni ardit, ni trassa
que li cambihi l' intent;
tot ho veurá engany ó falla
y no dirá una paraula
si no 's fa aquest casament.

OLAGUER. Y 'l que á mi 'm fa pò' no mès
es que, si vas sent soltera,
no voldrá de cap manera
dirme aquell secret lo qu' es,
y, francament, per mi es cosa
aquest secret, que la vida
donaria tot de seguida
perque ningú m' hi fès nosa.

PAULÍ. Sí; ja ho veig á lo que va.

GRACIET. Es clá; es la sèva caboria.

PAULÍ. ¿Pero tota aquesta historia
no dihéu vos qu' es allá?

OLAGUER. ¿Cóm allá?

GRACIET. Sí; á baix de tot
del torrent, dins d' aquell plech.

OLAGUER. ¡Oh! Está clá; aquell plech jo ho crech
que ho deu dir sens faltá' un mot;
pero, com que va llenarlo
ella al fons d' aquest barranch,
es dar la vida de franch
lo voler baixá' á buscarlo.

PAULÍ. ¡Quí sab! Potsèr hi haurá algu
que donantli algun diner...
OLAGUER. Va mirar si algu ho vol fer
en Vespa, y no ho fa ningú.
VESPA. Aném, veniu. (Dins.)
GRACIET. ¡Calléu!
PAULÍ. Vènen.
VESPA. No, que hi baixaréu pagant,
OLAGUER. ¿Sentiu? Ne vènen parlant.
GRACIET. Calléu. Vejám si s' entènen
y al últim hauréu trovat
qui baixi á buscá 'ls papers.
PAULÍ. ¡Es perillòs!
OLAGUER. ¡Tant si ho es!
PAULÍ. Ningú vol morí estimbat.

ESCENA VI

Los mateixos; VESPA

VESPA. ¡Vaja! No hi há que pensarhi,
Olaguè', á tots los fa pòr
lo barranch, per lo qu' es fondo,
y, per mi fins trovo ocids
buscá' á ningú per baixarhi:
hi veuhen perill de mort.
PAULÍ. ¡Ja ho veyeu! (A Olaguer.)
OLAGUER. Sí; la cartera
s' ha perdut sens remissió.
No 'm queda més que la Munda.
VESPA. Que no us voldrá dir ni un mot,
si no es pubilla la noya...
OLAGUER. Casantse...
GRACIET. ¡No! (Ab decisió.)
VESPA. ¿Qué? (Extranyat.)
GRACIET. Aixó no.
VESPA. ¿Y donchs, qu' han mudat los ayres?
GRACIET. Sí; portavan traicidns
é infamias y villanías
y han assecat tot l' amor.
OLAGUER. En Paulí fa més per ella.
VESPA. Sí; s' avènen més los dos.
OLAGUER. Aquí, 'l qu' es per 'questa boda,
ningú s' hi sent afició:
ni la nuvia, ni 'l tunante
del nuvi, ni jo, que sòch
lo qui represento 'l sogre,
ni aquest, ni ningú del món,
mès que la Munda ditxosa
que tè aqueixa obstinació.

- VESPA. Ré: us busca l' heréu y fora.
OLAGUER. Y que no parla, sino.
VESPA. Aquí... si 's fés impossible
que logrès sas ambicions...
OLAGUER. ¿Cóm s' entèn? Vejám... Explicat.
Tu èts trassut y perfidiòs.
VESPA. Que se li espallès la idea,
sense cap composició;
quan se la veuria á trossos,
potser mudès d' opinions.
OLAGUER. Bè... pero... aixó ¿cóm se logra?
VESPA. ¿No 's volen aquestos dos?
Donchs casémlos, y espatlada
tením la combinació.
PAULÍ. (Callém, aquestos dos portan,
com sempre, mala intenció;
anémlos seguint la beta
per si convenirme pot).
OLAGUER. ¿Cóm, casarlos?
VESPA. De seguida.
GRACIET. ¡Qué diu!
VESPA. D' aquí un quart ho son.
OLAGUER. Ell fòs possible.
VESPA. Es possible.
OLAGUER. ¿Y qui 'ls casará?
VESPA. 'L Rector.
Com se va casá 'anys enrera
l' heréu de casa en Riudoms,
que 'ls vells no li consentian,
y vés si ha valgut.
OLAGUER. Tèns rahò.
VESPA. ¡Vaya! 'S va á la sagristia
ab dos testimonis... vos
y jo, per exemple; 's dònan
lo sí y es fèta la unió
que no la trenca cap Papa
ni tè rés que dirhi 'l món.
OLAGUER. ¿Qué hi dius tu?
PAULÍ. ¿Jo? Qu' haig de dirhi?
Que 'l projecte es tentador.
VESPA. Aquesta es la que vacila.
GRACIET. Es un pas...
OLAGUER. ¡Fora temors!
Jo us protegeixo.
VESPA. Es qu' encara
la domina l' afició...
GRACIET. Aixó no; de cap manera
¡Ser jo d' en Jordi! ¡'M fa horror!
OLAGUER. Donchs, si ta mare s' hi empenya
y no hi há la oposició
de que ja siguis d' un altre,
per mi... deixémnos de rahons;

com m' hi va l' amor de pare,
no sè si tindrè tessòn.

PAULÍ. T' hi casarán.

GRACIET. De cap modo.

OLAGUER. ¡Jo m' entrego!

PAULÍ. Ab prechs y amor

alcansarém de ta mare
que 'ns concedeixi 'l perdò.

GRACIET. No; imposible, y, per més serho,
repara que, per favor
ni per amistat, pot dirnos
que donguém un pas tan fort
qui es enemich de la mare
com ho es en Vespá.

PAULÍ. Tèns rahò.

Y que ho olvidi no 't créguis;
jo, coneixènt als bribons
como als matxos guits, al acte
he conegut que, 'l que 's vol,
es que, en sent tu ab mi casada,
ja no 'ls puga exigí' aixó
qu' ara 'ls exigeix la Munda;
ferli dí' allavors per or,
y, quan lo secret ja sápigam,
tréurerla sens remisió,
venjántsen tots é insultantla
del modo més injuriós.
¡No! Si ja ho sè, si á mi 'm consta
que per lográ' aixó ho féu tot;
pero, com que no sòch tonto,
jo, fins dels vils, prenc'h lo bó
y la part que á mi 'm convinga;
ab aixó, guíam, si vols,
en la part que va al objecte
de ser jo ab ella ditxòs,
y després, quan lo cas vingui
de que arribi aquest trastorn
que tu vols dar á la Munda,
com que ja hi seré aprop jo,
mostrant lo péu d' un fantasma
que jo vaig ferlo anar coix,
tinch, per posarte, un bocado
que ja t' aturará 'l trot.
¿Bocado á mi?

VESPA.

PAULÍ. Dèixau corre'.

Pórtat com á bon minyó
y no tèmis que ré 't passi;
pero, si desdius ni un brot...

OLAGUER. No desdirá; jo t' ho abono.

VESPA. ¡Tinguéu bonas intencions!

¿Veyeu? ¡Així es com se pagan
en aquest món los favors!

- PAULÍ. Rés, donchs; si es favor, *alante*.
OLAGUER. Sí; vaja: olvidéu rencors
y aném á lo qu' ara importa.
¿T' hi avèns, tu, Gracieta?
GRACIET. No.
No es possible.
OLAGUER. (*A Vespa.*) No s' hi arriscan,
VESPA. Un' altra proposició:
y aquesta l' havéu d' atmetrer.
OLAGUER. Que digui.
VESPA. Un medi enginyòs.
Ja que no us caséu de veras,
escoltéume ab atenciò,
deixèunos fer la comedia
de dí á la Munda qu' ho sòu.
Lo cas es qu' ella s' ho cregui,
que surti de la presò
l' heréu, sens haver de tèmer
cap dany d' aquestos sayòns,
y, en tenint en Jordi lliure,
ja es fácil proposició
que la Munda 's decideixi
á escoltar las reflexions.
OLAGUER. Aixó no ofereix obstacle.
GRACIET. Ja es un pensament millor.
OLAGUER. Allunyéus fins que jo us cridi.
VESPA. Veníusen ab mi tots dos.
PAULÍ. Pero si anavan mal dadas...
OLAGUER. Si tant siguès lo furor
de la Munda, en presentantvos
quedarà apaciguat tot.
PAULÍ. ¿T' hi avèns?
GRACIET. Ja es un' altra cosa.
OLAGUER. Jo 'm quedo. En quatre segons
plantejo 'l cas, veig si passa,
me faig entregá 'l nebot,
y... ¡quí sab! potser la farsa
pot tornar-se afirmaciò
y 'n surti d' aquí la boda.
Jo us ho trevallo.
GRACIET. ¡Aixís fòs!
PAULÍ. Si 'm guanyéu aquesta ditxa,
jo us farè an altre favor.
OLAGUER. ¿Y aixó?
PAULÍ. Vos aquí quedéuvos
fent bon' obra als mèus amors.
Jo, entretant, farè un' altra obra
per fervos servey á vos.
OLAGUER. ¡Tu á mi!
PAULÍ. Deixévosho còrrer.
VESPA. Aném.
OLAGUER. Comensém los bots. (*A Vespa.*)

Tènmels segurs, que no vinguin.
 D' aixó no 'n tinguéu cap pò'.
 VESPA.
 PAULÍ. Ho accepto... no per vosaltres,
 perque convè al mèu amor.
 (*Se 'n van los tres.*)
 OLAGUER. Jo 'm quedo, per si convè
 parà 'l cop de la mestressa.
 Primerament, poca fressa,
 que 'l temps sembli bèn sobré'.

ESCENA VII

OLAGUER, BIELÓ, que vè posantse la gorra y venint recelòs de que algú 'l segueixi

OLAGUER. ¡Ay! ¡ay! ¡Avi! ¿Ahónt anéu
 tan llis y tan aixerit?
 BIELÓ. ¡Psit! Calléu; tot ho he sentit
 y vaig á lo que voléu.
 OLAGUER. Pero....
 BIELÓ. ¡Psit! Vè de seguida
 la Munda á parláus...
 OLAGUER. Pero...
 BIELÓ. ¡Psit! No parléu rès d' aixó
 y havém guanyat la partida.
 OLAGUER. Bè; pero...
 BIELÓ. ¡Psit!
 OLAGUER. Pero...
 BIELÓ. ¡Ella!
 ¡Psit! ¡Psit! ¡Psit!.. (*Se 'n va.*)

ESCENA VIII

OLAGUER, MUNDA

OLAGUER. Vaja... veurém.
 Ell diu qu' així guanyarém.
 MUNDA. Cambiaréu la vostra estrella.
 OLAGUER. ¿Sí? Donchs ja 'ns teníu aquí.
 MUNDA. Sí; ja veig qu' havéu vingut.
 OLAGUER. Y he vingut mòlt resolut
 á que no 'm féu pertení'.
 MUNDA. De vos dependira tot.
 May jo tibo ab corda fluixa.
 OLAGUER. Munda; vos sòu una bruixa,
 y jo, si vull, sò un bruixot.
 Jo no sè alló de clavar
 en un cor de bou ó bé

- agullas, ni sè fer ré
d' ullpendre' ó de malmirar;
pero tinch manya y astucia,
tinch dinè' y vara d' arcalde,
y may demano ré en balde.
- MUNDA. Donchs com si 'm diguésseu Lluçia.
Tampoch jo sè de clavar
en un cor de bou ó bé
agullas, ni sè fer ré
per ullpendre' ó malmirar;
pero, si salvant l' afront
d' una noya, qu' es donzella,
tinch jo pe 'l mánech la paella,
no 'l deixo per rés del món.
- OLAGUER. Bè, veuréu; parlémho ab calma
y clá' y net, sense fe embuts...
y alló... ab tots los ets y uts.
- MUNDA. Per có jo me 'n duch la palma.
Jo nó escolto cap mès plan
que 'l d' ahir, que ho resol tot;
ó 's casa vostre nebot
ó jo segueixo callant.
- OLAGUER. ¿Me voléu fer la mercé
d' escoltarme una estoneta?
- MUNDA. Diguéu.
- OLAGUER. La vostra Gracieta
no vol ab en Jordi ré.
- MUNDA. Pensèu que vos deixo dir
no mès per no destorbarvos.
- OLAGUER. Penséu qu' havéu d' ablandarvos
per pietat del mèu sufrir.
Ja, per acabar d' un cóp,
es així que us dech parlar.
Miréu que jo vaig pensar,
quan me 'n vaig anar d' aprop
d' aquella dona estimada,
que, per mès que la volia,
prompte olvidarla podria
estant de mi separada.
Penséu que 'm vaig enganyar,
y que, fins que va succehir
qu' ella per mi 's va morir,
sempre la vaig estimar;
que quan, després, vaig sabé'
que, per salvá 'l sèu afront,
deixava ella un sèr al món
que ningú 'n sabia ré,
vaig comensar á buscarlo,
y á plorar-lo ab secret plor,
perque era un tros del mèu cor
que jo volia ampararlo;
perque, ab lo remordiment

d' haver jo mort á la mare,
me semblava, sent d' ell pare,
que no era tan delinqüent.
M' ho semblava, y ara igual
m' ho está semblant; ella es morta,
y la corona que porta
á la gloria celestial,
llú per mi, tal com la estrella
que va guiá' al tres reys d' Orient,
que 'm diu: — Tòn remordiment
tè per fi 'l trovarla á n' ella.
Segueixme, jo 't seré guiá.—
Y la segueixo anhelant,
y, á sa llum, jo vaig buscant
á aquest ser que 'l cor ansia;
y á la fi, quan ahir vos
vau dirme: — Ja es apropet.—
veyènt que 'm moro de set,
¿per lo torment horroròs,
terrible, 'm faréu passar
de demanarme per preu
lo casament ab l' heréu
de casa, que no us puch dar?
¡Oh! Demanéume 'l tresor
tot que tinch, y no miracles,
y no anéu ara, ab obstacles,
pich per pich, trinxantme 'l cor.

MUNDA. Olaguer: sento mòlt dirvos
qu' es tot picá' en ferro fret.

OLAGUER. ¿Tampoch ab lo prèch aquet
havéu pogut ablandirvos?

MUNDA. Tampoch; la noya era honrada
y, per mor d' un vil, no ho es,
y jo parlaré no mès
quan ella hi siga casada.

OLAGUER. ¡Miréu qu' ara en Vespa arriba
y us ho podrá tot torsar!

MUNDA. No; qui ho pot tot adressar
es vostre nebot, que, activa,
jo he convertit ab sermons,
y ha vist, no casantse ab ella,
que perdia á una donzella
y s' ha rendit á mas rahons.

OLAGUER. ¡En Jordi! ¡Y qué us pot donar!

MUNDA. Lo préu millò' y que mès brilla.
Se casa ab la mèva filla.
¡Miréu si tinch de callar!

OLAGUER. Us enganya.

MUNDA. 'L sentiréu.

ESCENA IX

Los mateixos; JORDI, per la porta de la esquerra

JORDI. Oncle; es cert lo compromís.
OLAGUER. ¡Ah! Perque pensas qu' aixís
ningú 't quita 'l dret d' heréu.
JORDI. No es per có.
MUNDA. Per lo que siga.
Jo á ma filla tinch honrada.
JORDI. Es que... vaja... l' hi estimada.
OLAGUER. ¡Tu, estimar!... Set que t' hostiga
de riquesa!... ¡A vos també!
Per có us heu pogut juntá';
pero us he guanyat per má.
Lo vostre plan no pot sè.
JORDI. Volent jo...
MUNDA. Y volentho jo...
OLAGUER. Jo 'm rich del voler dels dos.
Volent tu, y volentho vos...
JORDI. ¿Vos nos ho privéu?
OLAGUER. Aixó.
MUNDA. Tinch á ma filla avesada
á cumplir ma voluntat.
y 's casará.
OLAGUER. Mal trassat,
perque ja vos l' he casada.
Creguéuho, perque s' acosta
qui ho hagut de presenciá'.
MUNDA. ¡En Vespa!
OLAGUER. Ell vos donará
la mès terminant resposta.

ESCENA X

Los mateixos; VESPA

MUNDA. ¡Vespa!
JORDI. ¡Vespa!
VESPA. Ja está fet.
MUNDA. ¡Ah, malvats!
JORDI. (*Baix á Vespa.*) Gracias, minyò.
OLAGUER. Es dir, que...
VESPA. No hi riguéu, no.
OLAGUER. ¡Cóm!
VESPA. Que us deixo satisfet.
Bó y baixant, pensava jo

que 'l fingir de poch valdria.

¿Jo que sí? A la Rectoria.

Y 'ls he casat de debó.

MUNDA. Pero, ¡aixó es posible!

VESPA. ¡Y tant!

Com n' hi há prou ab dir que sí,

hi han caigut sense sentí'.

JORDI. (¡Bè, Vespa!) (*Baix á Vespa.*)

OLAGUER. (*Baix y content.*) (¡Ets del votavant!)

MUNDA. ¡Oh! ¡infames! ¡Oh! ¡gent malvada!

¡No! ¡no pot ser! ¡M' enganyéu!

OLAGUER. Tant es que us desesperéu

com que riguéu; es casada.

(Y com qu' ara l' objectiu

no pot ser ja 'l lográ aixó,

perque ja en Jordi no es bó

per pagá 'l que no se 'm diu;

á préu d' or vinga 'l secret

y deixéume ser bon pare).

MUNDA. Pero, ¡si no ho crech encara!

¡Si no ho podéu haver fet!

¡Si no pot ser cert aixó!

ESCENA ÚLTIMA

Los mateixos; GRACIETA, PAULÍ, BIELÓ

OLAGUER. Miréu: aquí 'ls teníu ja.

PAULÍ. ¡Munda!

GRACIET. ¡Perdò, mare!

MUNDA. (*Gran sorpresa y goig.*) ¡Ah!

BIELÓ. Perdonals: he sigut jo

lo quí 'ls ha fet decantar;

per en Vespa no ho volían;

ananthi ab ell, sols fingian;

pero jo 'ls he fet casar.

MUNDA. ¡Ah! ¿Y vos la culpa 'n teníu?

BIELÓ. Perque ab en Jordi casada

hauria estat desgraciada.

VESPA. Ja ho veyéu: han fet l' ull viu,

y, mentres que vos dormiau,

han estat desperts ells dos.

MUNDA. ¡Oh! ¿Y aixó ho havéu fet vos?

OLAGUER. Jo.

MUNDA. ¿Y aixó es lo que teníau

previngut pera cassarme?

OLAGUER. Aixó.

MUNDA. ¿Y ho havéu fet tot,

per no casarhi 'l nebot

que no volíau donarme?

OLAGUER. Naturalment.

MUNDA. (*Transició y riallada.*) ¡Ja, ja!

OLAGUER. ¡Y ara!

MUNDA. ¡Ja, ja, ja!

VESPA. ¿Qué teníu?

GRACIET. ¡Mare!

OLAGUER. ¡Munda! ¡'M voléu marejar!

MUNDA. ¡Ay! ¡Calléu! ¡Deixéume riurer!

OLAGUER. Pero, ¿de qué riheu?

(*Munda posantse seria de moment, y portantlo apart.*)

MUNDA. (De que

vos, ab tota bona fe,
pensant saber mòlt de viurer,
per deixar bèn allunyat
lo perill, ho havéu fet tot;
y, per no casá' al nebot,
es lo fill 'l qu' hi heu casat).

OLAGUER. ¡Cóm! ¡Qué diheu!

MUNDA. Qu' en Paulí es

l' orfe qu' ella va deixar,
y, si es que ho voléu dptar,
llegiu vos ara 'ls papers. (*Los hi dòna.*)

OLAGUER. (¡Oh! ¡Fill! ¡Fill mèu del mèu cor!)

MUNDA. (¡Psit! No es lloch de dirho aquí.

Després parlaréu ab mi
de cóm heu de fer sa sort).

(*Li dòna 'l plech.*)

(Teníu: en Paulí del fons
del barranch los ha cullit,
y aquí ho veuréu tot escrit).

OLAGUER. (Sí; son las declaraciones
del rector y 'ls comprobants).

PAULÍ. ¿Cóm?

(*Curiosos tots de saber lo que passa.*)

VESPA. ¿Qu' es?

MUNDA. Ré': una bruixería

que ara, tot d' un cop, cambia,
per art mèva, tots los plans.

BIELÓ. Sí; es un joch de mans ¿sabéu?

Un dau que 's torna una tronja.

Alló que diu lo Canonje:

—Qui mès mira menos veu.—

(*Y mentres Munda mira los papers ab l' Arcalde, los
altres parlan apart.*)

JORDI. (¡Oh! ¡Malehida! Ho entènc tot.

En Paulí del oncle es fill.)

(*Apart á Vespa.*)

VESPA. (Noy; ¡aquí estém en perill!)

JORDI. (¡Mal llamp!)

VESPA. (No, calla; ¡ni un mot!)

(*Olaguer, ab goig, després d' haver llegit los papers.*)

OLAGUER. ¡Oh! No; no es bruixa; en tinch proba,

perque bèn de cert ho sè:
es una dona de bè,
y l' arcalde vos ho innova.

(*Munda irònicament, y sempre entre rialletas intencionadas.*)

MUNDA. No ho creguéu; vos diu aixó
perque jo vos l' hi embruixát,
ó sino, veuréu aviat
com de bruixa aquí faig jo.
(*Va ahònt es Vespa, y portantlo apart, diu:*)

(Vespa: si no dihéu al poble
rés de lo qu' endevinéu,
jo no parlarè del péu
d' un fantasma, ab olvit noble;
pero si may, insensat,
féu d' aixó revelaciò...)

VESPA. (No, Munda; ¡no tinguéu pò'!)

MUNDA. ¿Veyéu? ¡En Vespa embruixát!

PAULÍ. ¡Miréu que sembla un miracle!

(*Munda va ahònt es Jordi, lo porta apart y li diu:*)

MUNDA. (Tu, Jordi, si lo que creus
á ningú dius, dos heréus
vos partiréu, sens obstacle,
la hisenda de l' Olaguè',
tornant tu la honra á l' Engracia.
Tria: ó aixó, ó la desgracia
de...)

JORDI. No, Munda. Ho comprench bè.

(*Munda rihènt y signant á Jordi.*)

MUNDA. ¿Veyéu? ¡L' últim embruixát!

(*Posantse entre Paulí y Gracieta, abrassantlos.*)

Y ara... ¡Fills mèus del mèu cor!

¡Abrasséume!

PAULÍ. ¡Munda!

GRACIET. ¡Mare!

MUNDA. Volia fer lo qu' heu fet ara
y no us dava jo la sort,
perque temia que 'l fet
no 't fès per ell poch honrada.

PAULÍ. No tinguéu pò'; la he vetllada,
y de tot sè bè 'l secret.
¿Oy, ávi?

BIELÓ. ¡Oy!

PAULÍ. L' ávi y jo
no 'ns perdém may per peresa.

BIELÓ. Sí, hem fet de gossos de presa.

PAULÍ. Sí; l' hem salvada y per có
la vull y es digna de mi.

MUNDA. Sí; ja ho sè; ja ho sè tot ara.
Ditxosos la mare y pare
qu' estiman als fills així'.
Lo senyor Batlle 'n coneix

que ni 'ls lliuran de perills.
ni sols may los hi han dit fills.

OLAGUER. Sí, Munda; y tant m' enterneix
que puga passar aixó,
que ja us dich cert que, desd' ara,
tindrèu en mi un segon pare,
tant ella com tu, si ets bò;
perque jo... jo avuy... *Contenint lo plor.*

MUNDA. (¡Silenci!

Quan caldrá ja parlaréu).

PAULÍ. ¿Cóm?

GRACIET. ¿Qué, mare?

MUNDA. *Transició y alegría.*) 'L que veyéu:

Que de tot lo qu' ha passat
jo he sigut lo nort y guia,
y que jo, ab ma bruixería,
he dut la felicitat.

No; no vos quedéu així',
ab aquest encantament,
podent fer pensá' á la gent
que vos hi embruixát aquí.
Es que dono, ab lo que 's veu,
premi y cástich en un dia;
es que jo, ab ma bruixería,

Per Vespa y Jordi.)

faig més de 'l que us mereixéu.

OLAGUER. Sí; y jo, que us veig dona honrada,
en lloch de ser bruixa y vil;
mirarè, per tot estil,
com d' aquí pot sè' arrencada,
procurantho ab món esforços,
la creencia en la bruixería,
qu' encara porta, á n' al dia,
tants mals, tants crims, y tants plors.

FI DE LA TRAGI-COMEDIA

NOTAS

QUE PODEN SERVIR PERA LA BONA REPRESENTACIÒ D' AQUESTA TRAGI-COMEDIA

1.ª Lo personatge Bielò deurá demostrar l' estat nerviós y bellugadís d' un vell de tanta edat, contrastant ab la vivò y forsa relativa que comproba, á pesar de que, quan s' excita, quasi cau y l' ha d' aguantar lo personatge que tinga més á la vora, essènt preferible que ho fassin los que li demostran més carinyo. Vesteix mòlt net, ab cassaquilla de dril surgida y apedassadeta, pero planxada y enmidonada. Porta gorra de visera llarga, de las que vulgarment se diuhen de pá y peix, y, en conjunt, una mica caricatura, ha de representar un mestre de primeras lletras de l' antigò. Tot lo fa plorar ó riurer, camina saltironant y es mòlt aixerit.

2.ª La Munda, d' uns quaranta anys d' edat, vesteix vestit d' indiana fòsch y devantal negre, per estar per casa. Quan surt porta mocador negre gran d' abrich á las espatllas y mocador de pita també fòsch, al cap. En la primera sortida del primer acte deurá portar lo mocador d' abrich damunt del cap, com per guardarse de la celistia de la nit, combinant aixís, per casualitat, lo tipo fantástich, de modo que donga idea de la Bruixa. Vè ab un fanalet encés y examina la escena ans de trucar.

3.ª Gracieta, es jove, candorosa, y vestirà colors clars.

4.ª Los trajos dels demás actors, son de pagesos richs y pobres y los indican los mateixos versos.

5.ª Tots los versos que están entre duas estrellas deuen suprimirse forsosament en la representaciò, inclosos los marcats.

8-
DIPUTACION PROVINCIAL
DE BARCELONA

BIBLIOTECA CENTRAL

Reg.º 345.912

Sig.º 833.6

Digitized by Google

« 18 » Set

OBRAS

DEL MATEIX AUTOR

que's trobaran en las principals llibrerías

Actes. Rs.				Actes. Rs.			
Las Joyas de la Roser.	Drama.	3	8	Carbassas de Montroig.	Comedia.	2	1
¡O rey ó res!	Drama.	3	8	Liceístas y Cruzados.	Comedia.	2	2
Las Modas.	Drama.	3	8	La que ae palla.	Comedia.	3	8
La Rosa blanca.	Drama.	3	8	Café y coo.	Comedia.	1	4
Rector de Vallfogona.	Drama.	3	8	A la vora del mar.	Comedia.	1	4
Las Papallonas.	Drama.	3	8	Lo ret de la Silla.	Comedia.	1	4
Las Eurias del Mas.	Drama.	4	8	Lo Jardí del general.	Comedia.	1	4
Lo Collaret de Perlas.	Drama.	3	8	Un Mercat de Calat.	Comedia.	2	1
El Conceller y el Monarca.	Drama.	3	8	La Campana de Sant Llop.	Comedia.	2	6
La Dida.	Drama.	3	8	Un barret de riallas.	Comedia.	1	1
Loplor de la madrastra.	Drama.	4	8	Cura de moro.	Comedia.	1	4
Lo Ferrer de tall.	Drama.	3	8	En Joan Doneta.	Comedia.	1	1
Los Segadors.	Drama.	3	8	Cosas del oncle!	Comedia.	1	1
La Creu de la Masia (1).	Drama.	3	8	Cantis de Vilafranca.	Comedia.	1	4
La Filla del marxant (2).	Drama.	3	8	Per carta de més.	Comedia.	2	4
La Hiedra de la Masia.	Drama.	3	8	La vivó del estornell.	Comedia.	1	4
Senyora y majora.	Drama.	3	8	L' últim rey de Mag-nolia.	Ópera.	3	4
El Cercado ajeno.	Drama.	3	8	A posta de sol.	Balada.	2	2
Lo Contramestre.	Drama.	3	8	Un Ciri truncat.	Joguina.	2	6
Lo Veguer de Vich.	Drama.	3	8	La Butifarra de la lli-tertata.	Disbarat.	1	1
La Fals (3).	Drama.	3	8	Pildoras de Holloway.	Disbarat.	1	1
Lo Forn del Rey.	Drama.	3	8	¡Ous del día!	Parodia.	2	1
Cérco! de foch.	Drama.	3	8	Lo Castell dels tres dragons.	Parodia.	2	1
La Banda de bastardia.	Drama.	3	8	La Vaquera de la piga rossa.	Parodia.	2	1
Lo Rústich Bertoldo (4).	Comedia.	4	8	La Venjansa de la Tana.	Parodia.	2	1
Bertoldino (5).	Comedia.	4	8	La Esquella de la Tor-ratxa.	Parodia.	2	1
L' Angel de la Guarda.	Comedia.	3	8	Los Héroes y las Gran-desas.	Parodia.	2	2
La Urbanitat.	Comedia.	3	8	Lo Cantador.	Parodia.	2	1
Las Francesillas.	Comedia.	3	8	Lo Boig de las campa-nillas.	Parodia.	1	1
La Bata de vidre.	Comedia.	3	8	Los Pescadors de Sant Pol.	Zarzuela.	2	2
Se dice.	Comedia.	3	8	Si us plau per forsa.	Zarzuela.	2	1
Los Egoístas.	Comedia.	3	8	Ramb!a de las flors. (3).	Zarzuela.	1	2
Polítichs de gambeto.	Comedia.	3	8	La Festa del barri.	Zarzuela.	2	2
L' apotecari d' Olot.	Comedia.	3	8	Sagristá de Sant Roch.	Zarzuela.	2	2
L' hostai de la Farigola.	Comedia.	3	8	Lo Moro Benani.	Zarzuela.	2	4
Los Desconfiats.	Comedia.	3	8	Donya Guadalupe.	Zarzuela.	2	3
Batalla de reynas.—Premiada.	Comedia.	3	8	Los estudiantes de Cer-vera.	Zarzuela.	2	2
Lo Triuch del or.	Comedia.	4	8	La Fira de Sant Genís.	Zarzuela.	2	2
Lo Primer amor (6).	Comedia.	3	8	Grá y palla.	Poesias.	1 t. 4	
Lo Timbal del Bruch.	Comedia.	4	8	La Batalla de la vida.	Novela.	2	65
Lo Llibre del honor (7).	Premiada.	3	8	Poesias Catalanas, premiadas.		1	60
Lo Didot.	Comedia.	3	8	Cuentos del avi.	Poesias.	1	4
La má del inglés (5).	Comedia.	3	8	Cuentos de la vora del foch.	Id.	1	4
Lo dir de la gent.—Premiada.	Comedia.	3	8	Nits de lluna.	Poesias.	1	8
L' hereubet.	Comedia.	3	8				
La Ratlla dreta.	Drama.	3	8				
Sota terra.—Premiada.		3	8				
Lo Pubill.	Drama.	3	8				
Lo lliú d' agua.	Drama.	3	8				
Lo Rovell del ou (2).	Comedia.	2	2				
La Sabateta al balcó.	Comedia.	2	6				
Palots y Ganxos.	Comedia.	1	4				
Lo Punt de las donas.	Comedia.	2	1				

- (1) En colaboració ab don Manuel Lasarte.
- (2) En colaboració ab don Joseph Feliu y Codina.
- (3) En colaboració ab don Francesch Pelay Briz.
- (4) En colaboració ab don Joan Molas.
- (5) En colaboració ab los senyors Molas y Feliu.
- (6) En colaboració ab don Joseph Martí y Folguera.
- (7) En colaboració ab lo senyor Mata y Maneja.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

BIBLIOTECA CENTRAL

10

Digitized by Google

83-8°

10704-

